

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ
EĞİTİMİNİN AKILLI TAHTA DESTEKLİ EĞİTİM İLE
UYGULANMASININ BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Umut YAĞCI

DİYARBAKIR - 2018

**DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**ORTAOKUL 7. SINIF ÖĞRENCİLERİNDE İNSAN FIGÜRÜ ÇİZİMİ
EĞİTİMİNİN AKILLI TAHTA DESTEKLİ EĞİTİM İLE
UYGULANMASININ BAŞARI VE KALICILIĞA ETKİSİ**

HAZIRLAYAN

UMUT YAĞCI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Fatma Evren DAŞDAĞ**

DİYARBAKIR - 2018

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

Bu alışma j¼rimiz tarafından G¼zel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-iş Eğitimi bilim dalında Y¼KSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 21/12/2018

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Fatma Evren DAŞDAĞ

¼ye : Dr. Öğr. Üyesi Meral ÖNER S¼NK¼R

¼ye : Dr. Öğr. Üyesi Berivan EKİNCİ

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. İlhami BULUT
Enstit¼ M¼d¼r¼

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve ünvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Umut YAĞCI
21/12/2018

ÖNSÖZ

Araştırma uygulamasının yapıldığı Alipaşa Ortaokuluna, konuyu oluşturan resimleri yapan Alipaşa Ortaokulu öğrencilerine ve sanat eğitiminde her zaman onları düşünerek ve ilham alarak çalıştığım Batman 75.Yıl Cumhuriyet YİBO'nun değerli öğrencilerine teşekkür eder, sevgi ve selamlarımı sunarım.

Hayatım boyunca üzerimde emeği geçen bütün değerli hocalarıma ve çalışmanın her aşamasında yardımlarını esirgmeden yanımda olan değerli danışman hocam Doç. Dr. Fatma Evren DAŞDAĞ'a, Lisansüstü eğitimimde emeği geçen ve beni yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ'a, araştırmamda beni cesaretlendirip yönlendiren ve engin bilgilerinden faydalandığım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Meral ÖNER SÜNKÜR'e, destekleriyle tezime katkı sunan Dr. Öğr. Üyesi Berivan EKİNCİ'ye, istatistik konularında destek veren Dr. Öğr. Üyesi Mustafa İLHAN'a, çocuk resimlerinin değerlendirmesinde beni yalnız bırakmadan yardım eden sevgili kuzenim Dr. Öğr. Üyesi Münire Meral YAĞÇI TURAN'a, sanatçı dostum Mahmut ÖZKAN'a ve her türlü desteği sağlayan biricik aileme, ilk öğretmenlerim olan annem Serap ve babam Abdulğani YAĞÇI'ya, değerli abim Öğr. Gör. Kemal YAĞÇI ve kardeşlerim Uzm. Dyt. Yunus Emre, Dr. Mervan Uğur ve Muhammed Yusuf YAĞÇI'ya, sevgili eşim Emame YAĞÇI'ya ve canım kızlarım Ayşe Meryem ve Lale Ebrar'a saygı, sevgi ve selamlarımla sonsuz teşekkür ederim.

Bazen karanlık olsa da hayat, rengarenk açmaktır yaşamak. Sanatı bir yaşam biçimi olarak gördüğümüzde hayatımızın renkli ve kaliteli bir yaşama dönüştüğünün bilincinde sanatın renkli yollarında karşılaşmak dileğiyle...

Umut YAĞÇI

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
EKLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	3
1.4. Araştırmanın Amacı.....	3
1.5. Araştırmanın Önemi.....	4
1.6. Varsayımlar.....	5
1.7. Sınırlılıklar.....	5
1.8. Tanımlar.....	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Eğitim.....	8
2.2. Sanat.....	8
2.3. Sanat Eğitimi.....	10
2.4. Görsel Sanatlar Eğitimi.....	11
2.4.1. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi.....	11
2.4.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Temel Yöntemler.....	12
2.4.2.1. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi.....	12
2.4.2.2. Kolaydan Zora Gitme Yöntemi.....	14
2.5. Teknoloji ve Eğitim Teknolojisi.....	14
2.5.1. Akıllı Tahta.....	14

2.5.2. Eğitimde Akıllı Tahta Kullanımı.....	15
2.5.3. Akıllı Tahtanın Öğrenci Motivasyonuna Etkisi.....	16
2.6. Çocuk Resmi.....	16
2.6.1. Çocuk Resminin Özellikleri.....	17
2.6.1.1. Renk.....	17
2.6.1.2. Simetri.....	18
2.6.1.3. Orantı.....	18
2.6.1.4. Düzleme Özelliği.....	18
2.6.1.5. Tamamlama Özelliği.....	18
2.6.1.6. Saydamlık.....	19
2.6.1.7. Boy Hiyerarşisi.....	19
2.6.2. Çocuk Resmine Kuramsal Açından Bakan Görüşler.....	20
2.6.2.1. Gelişimsel Yaklaşımlar (Oyun Olarak Çizim).....	20
2.6.2.2. Projektif Yaklaşımlar.....	21
2.6.2.3. Sanatsal (Artistik) Yaklaşımlar.....	23
2.6.2.4. Sembolik Yaklaşımlar.....	23
2.6.3. Çocuk Resminin Gelişim Aşamaları.....	24
2.6.3.1. (2-4 yaş) Karalama Dönemi.....	24
2.6.3.2. (4-7 yaş) Şema Öncesi Dönem.....	24
2.6.3.3. (7-9 yaş) Şematik Dönem.....	25
2.6.3.4. (9-12 yaş) Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi.....	25
2.6.3.5. (12-14 yaş) Görünürde Doğalcılık Dönemi (Mantık Dönemi).....	26
2.6.3.6. 12-14 Yaş Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri.....	28
2.7. Figür.....	29
2.7.1. İnsan Figürü Çizimi.....	30
2.7.2. İnsan Figürü Çizimindeki Gelişim.....	30
2.7.3. Çocuk Resimlerinde Figür Çizimi.....	31
2.7.4. İnsan Figürünün Detayları ve Anlamları.....	32
2.7.4.1. İnsan.....	32
2.7.4.2. Kafa.....	32
2.7.4.3. Saçlar.....	32
2.7.4.4. Ağız.....	32
2.7.4.5. Gözler.....	33

2.7.4.6. Burun.....	33
2.7.4.7. Kulaklar.....	33
2.7.4.8. Çene.....	33
2.7.4.9. Boyun.....	33
2.7.4.10. Omuzlar ve Gövde.....	34
2.7.4.11. Kollar.....	34
2.7.4.12. Eller.....	34
2.7.4.13. Parmaklar ve Tırnaklar.....	34
2.7.4.14. Bacaklar.....	34
2.7.4.15. Ayaklar.....	35
2.7.4.16. Dizler.....	35
2.7.4.17. Göbek.....	35
2.7.4.18. Elbise ve Başlık.....	35
3. YÖNTEM.....	37
3.1. Araştırmanın Modeli.....	37
3.1.1. MEB'in Desteklediği Yöntem.....	37
3.1.2. Akıllı Tahta ile Bilgisayar Destekli Eğitim.....	38
3.1.3. Hem Akıllı Tahta ile Bilgisayar Destekli Eğitim Hem de Gösteri Yöntemi.....	38
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	39
3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi.....	41
3.3.1. İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri.....	42
3.3.2. Değerlendirme Formlarının Geliştirilmesi.....	44
3.4. Uygulama.....	44
3.4.1. Uygulama Öncesi Hazırlık İşlemleri.....	45
3.4.1.1. Öğrenme Nesnesi Geliştirme.....	46
3.4.1.2. İnsan Figürü Çizimi Uygulaması Geliştirme Süreci.....	46
3.4.2. Uygulama Deneysel İşlem Süreci.....	47
3.4.3. Uygulama Sonrası Kalıcılık.....	49
3.5. Verilerin Toplanması.....	50
3.6. Verilerin Analizi (Çözümlemesi).....	50

4. BULGULAR VE YORUM.....	53
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar	53
4.1.1. Alt Problem 1.....	53
4.1.2. Alt Problem 2.....	55
4.1.3. Alt Problem 3.....	56
4.1.4. AltProblem 4.....	57
4.2. Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	59
4.2.1. Problem.....	59
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
5.1. Sonuçlar.....	63
5.2. Öneriler.....	64
5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	64
5.2.2. Araştırmacıya Yönelik Öneriler.....	65
6. KAYNAKLAR.....	66
7. EKLER.....	73
8. ÖZGEÇMİŞ.....	115

ÖZET

Ortaokul 7. Sınıf Öğrencilerinde İnsan Figürü Çizimi Eğitiminin Akıllı Tahta Destekli Eğitim ile Uygulanmasının Başarı ve Kalıcılığa Etkisi

Bu araştırma öğrencilerin insan figürü çizimlerini, akıllı tahta destekli sanat eğitimi ile ne kadar geliştirebileceklerini, eğitimin başarı ve kalıcılığa etkisini belirleme amacı taşımaktadır. Araştırmada kontrol gruplu öntest-sontest-kalıcılık testi deseni uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Diyarbakır ili, Merkez Sur ilçesine bağlı Alipaşa Ortaokulu 7.sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. 1 Kontrol ve 2 Deney grubu olmak üzere Random olarak 3 grup seçilmiştir. Araştırma 8 hafta sürmüştür. Kontrol grubunda MEB'in desteklediği öğretmen odaklı anlatım yöntemi, Deney-1 grubunda akıllı tahta destekli eğitim, Deney-2 grubunda ise; hem akıllı tahta destekli eğitim hem de demonstrasyon yöntemi uygulanmıştır. Dersler her üç grupta da araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Koppitz tarafından geliştirilen “İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemlerini test etmek amacıyla; öntest, sontest ve kalıcılık testi öğrenci çalışmalarına uygulanmıştır.

Denel işlem öncesinde grupların insan figürü çizim becerileri yönünden denk olup olmadıklarını saptamak amacıyla elde edilen öntest puanlarının üzerinden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Grupların öntest puanları arasında anlamlı fark olmadığı, grupların başarı açısından denk olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde ise Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 grupların öntest – sontest puanları arasındaki farkın karşılaştırılmasında ilişkili örneklem t-testi kullanılmıştır. Uygulamanın etki değerlerine bakıldığında öntest ile sontest puanları arasındaki en büyük anlamlı farkın 8.12 ile Deney-1 grubunda olduğu, bunu 6.25 ile Deney-2 grubunun izlediği belirlenmiş ve Kontrol grubunun 4.51 ile son sırada yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, Eta Kare değerlerinin tüm gruplarda .14'ün üzerinde olması, her üç yöntemin de öğrencilerin insan figürü çizim becerilerini geliştirmede büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Grupların sontest puanlarının karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Uygulama sonucunda; Kontrol grubu ile Deney-1 grubu arasında Deney-1 grubunun lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Kontrol ve Deney-2 grubu ile Deney-1 ile Deney-2 grupları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca dayanarak akıllı tahta ile öğretimin, MEB'in desteklediği öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Denel işlem sonrasında Kontrol, Deney-1 ile Deney-2 gruplarının kalıcılık testi puanları karşılaştırılmış ve anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca göre, Kontrol, Deney-1 ile Deney-2 gruplarının insan figürü çizimi konusunda öğrenilenlerin kalıcılığı açısından benzer bir etkiye sahip oldukları ifade edilebilir.

Yapılan değerlendirmelerin sonucunda insan figürü çizimi öğretiminde akıllı tahta destekli öğretimin, MEB'in desteklediği öğretim yöntemine ve hem akıllı tahta destekli öğretim hem de demonstrasyon yöntemine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanat Eğitimi, Figür, İnsan Figürü Çizimi, Çocuğun Sanatsal Gelişimi, Akıllı Tahta, Bilgisayar Destekli Eğitim

ABSTRACT

The Effect of Human Figure Drawing Training Supported with Smart Board Supported Education on 7th Grade Secondary School Students' Success and Retention

The aim of this study was to determine how much the students could improve their human figure drawings through smart board-supported art training and the effect of this training on their success and retention. Pre-test, Post-test, and Retention test design and control groups were used in the research. The research sample consisted of 7th grade students from Alipaşa Secondary School, located in Sur central district of Diyarbakır province in the 2017-2018 academic year. 3 groups, including 1 Control and 2 Experimental groups, were selected randomly. The research lasted for 8 weeks. Teacher-centered instruction methods, which was supported by the Ministry of National Education (MNE), was applied in the control group, and the smart board-supported training was applied in the Experiment-1 group. Both the smart board-supported training and demonstration method were applied in the Experiment-2 group. The classes were taught by the researcher in all 3 groups. "Human Figure Drawings Evaluation Criteria Scale," developed by Koppitz, was used as the data collection tool in the research. To test subproblems of the research; pretest, posttest, and retention tests were applied to the student's works.

Before the empirical process, one-way analysis of variance (ANOVA) was applied over the obtained pretest scores to determine if the groups were equal in terms of human figure drawing skills. It was determined that there were no significant differences between the pretest scores of the groups. For the analysis of the data obtained in the research, paired sample t-test was used to calculate the difference between the pretest-posttest scores of the Control, Experiment-1, and Experiment-2 groups. When effect values of the application were analyzed, it was seen that the greatest difference between the pretest and posttest scores was in the Experiment-1 group with a value of 8.12; the Experiment-2 group had the second highest difference with a value of 6.25; finally, the Control group had the lowest difference with a value of 4.51. However, in all the groups Eta-squared values were above 14, this means that all three methods had a great impact on improving children's human figure drawing skills.

One-Way Analysis of Variance was applied in comparing the posttest scores among groups. As a result of the application, it was determined that there was a significant difference between the Control group and the Experiment-1 group, the latter being more successful. The differences between the Control and Experiment-2 groups, and between the Experiment-1 and Experiment-2 groups were not found statistically significant. Based on this result, teaching with a smart board can be said to be more effective when compared to the teaching method that the MNE supports.

After the empirical process, retention test scores of the Control, Experiment-1, and Experiment-2 groups were compared, and no significant difference was found. Accordingly, it can be stated that the Control, Experiment-1, and Experiment-2 groups had a similar effect in terms of retention of what was learned in regards to human figure drawing.

Consequently, smart board supported teaching is more effective for teaching human figure drawing skills than both the MNE supported teaching methods and the smart board supported teaching and demonstration methods combined.

Keywords: Art, Art Education, Figure, Human Figure Drawing, Child's Artistic Development, Smart Board, Computer Assisted Education

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Araştırmada Kullanılan Deney Deseni.....	39
2.	Çalışma Grubu İçerisinde Yer Alan Okul ve Öğrenci Sayıları.....	39
3.	Kontrol, Deney1 ile Deney2 Gruplarının Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları.....	40
4.	Uygulama Süreci.....	45
5.	Verilere Ait Çarpıklık Katsayıları İle Normallik Testi Sonuçları.....	51
6.	Kontrol, Deney-1 ile Deney-2 Grupları için Ön Test ve Son Test puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına Yönelik İlişkili Örneklem t-testi Sonuçları.....	53
7.	Kontrol, Deney-1 ile Deney-2 Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları.....	55
8.	Kontrol, Deney-1 ile Deney-2 gruplarının Kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?.....	56

EKLER LİSTESİ

Ek	Sayfa
Ek-1: İzin Belgeleri.....	73
Ek-2: İFÇ Değerlendirme Kriterleri Formu.....	75
Ek-3: Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı.....	78
Ek-4: Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları.....	81
Ek-5: Görsel Sanatlar Eğitimi İlkeleri.....	82
Ek-6: Araştırma Çalışması Günlük Ders Planları.....	83
Ek-7: Araştırma Çalışması Eğitimi Çalışma Yaprakları.....	95
Ek-8: Araştırma Çalışması Öğrenci Resimleri.....	97
Ek-9: Araştırma Çalışması Eğitim Fotoğrafları.....	98
Ek-10: Çalışma Grubu Fotoğrafları.....	103
Ek-11: Öğrenci Çalışmaları.....	105

KISALTMALAR LİSTESİ

- MEB** : Milli Eğitim Bakanlığı
İFC : İnsan Figürü Çizimi
Bkz : Bakınız
Çev. : Çeviren
Çevl. : Çevirenler
Hzl. : Hazırlayan
Vd. : ve diğerleri
S. : Sayı
s. : Sayfa
C. : Cilt
R. : Resim
SPSS : Statistic Package for Social Science

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

12-14 yaş grubu çocuklar içinde buldukları çizgisel gelişim dönemine paralel olarak insan figürü çizimine ve çizimlerdeki ayrıntılara önem vermekte, gerçeğe yakın bir figür çizmeye çalışmaktadır. İnsan figürü çizimi eğitimi ile birlikte öğrencilerin sanatsal özgüveni artarak, çizim becerilerinin gelişmesiyle birlikte görsel sanatlar dersine ve sanata olan ilgi ve sevgilerinin arttığı düşünülmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklar resim yaparken figür çizimlerine büyük önem vermekte ve uygulamada zorluk yaşamaları durumunda ya sanat etkinliklerinden soğumaya ya da resim yapmayı bırakmaya eğilim göstermektedirler. Bunun yanı sıra çocuk için insan figürü çizimi, sanat yeteneklerinde bir kıstas olmakta, resim yaparken insan figürü çizebiliyorsa kendini yetenekli, çizemiyorsa yeteneksiz görebilmektedir. Ayrıca çocuk bu sorunu aşmada kendini çaresiz ve yetersiz de görebilmektedir. Bu bağlamda insan figürü çizimi sorununun çocuğun sanatsal gelişimine olumsuz etkisi varsa; sebeplerinin neler olduğunun belirlenmesine ve giderilmesine çalışılmalıdır.

Çocukların içinde bulunduğu bu dönem, diğer bir döneme geçişin zorluğundan dolayı sanatla olan ilişkileri açısından kritik bir dönemdir. Bu geçiş psikolojik, duygusal ya da zihinseldir. Bu dönem süresince çocuğun özgüvenini kaybetmemesi için farklı araç ve yöntemler sunmak gerekmektedir. Çalışmaları konusunda cesaretlendirilmeyen ya da olumsuz eleştirilere maruz kalan bazı çocuklar hayatlarının sonraki dönemlerinde bir daha resim yapmayarak sanattan uzaklaşabilmektedirler. (Lowenfeld & Brittain, 1964).

Bu araştırmada 12-14 yaş grubu ortaokul 7.sınıf öğrencilerine görsel sanatlar dersinin insan figürü çizimi konusunda, akıllı tahta yardımıyla bilgisayar destekli eğitim verilerek, yapmış oldukları resimlere “Elizabeth Koppitz’in İnsan Figürü Çizimi (İFÇ) Değerlendirme Kriterleri”nin esas alınarak hazırlanan İFÇ değerlendirme kriterleri uygulanarak içinde buldukları gelişim dönemlerine uygun figür çizimi yapıp yapmadıkları ve kullanılan farklı yöntemlerin insan figürü çizimi eğitiminde başarı ve kalıcılığa etkileri incelenmektedir.

Teknolojinin sınırsız olanaklar sunduğu bir çağda yaşarken, bu olanakları sanat eğitimine katarak eğitimin kalitesini, verimliliğini ve etkililiğini arttırmak gerektiği düşünülmektedir.

“Sanat eğitimi görsellik üzerine temellendirildiğinden görsel sanatlar öğretmenleri, görsel teknolojileri eğitim sürecinde kullanmak için sağlam bir alt yapı sağlamalıdır. Bu da farklı alanlarda geliştirilmiş programları sanat eğitimine uyarlamakla olur” (Artut, K., Pekmezci, H., Yolcu, E., Yılmaz, M., Maccario, N. K., Ünal, T., Aykaç, 2010).

Yurt içi ve yurt dışındaki eğitimde akıllı tahta kullanımına ilişkin bir çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalar genellikle öğrencinin ders başarısı, motivasyonu vb konular üzerinedir. Ekici (2008), ‘Akıllı Tahta Kullanımının İlköğretim Öğrencilerinin Matematik Başarılarına Etkisi’ konulu yüksek lisans tez çalışmasında Akıllı Tahta Kullanımının İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarılarına etkisinin nasıl olduğunu incelemiştir. Araştırma sonucunda Geometrik Kavramlar ve Açılar Konusu için Deney ve Kontrol grubunun başarıları arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca Saruhan’ın (2015), yapmış olduğu araştırmada akıllı tahta kullanan öğretmenlerin görüşlerinden anket yoluyla tespit ettiği bulgulara göre, akıllı tahta kullanan öğretmenlerin dersleri görsel olarak zenginleştirerek, akıllı tahtanın öğretmen ve öğrenci motivasyonunu artırarak eğitimin daha verimli, öğrenilenlerin daha kalıcı olmasına imkan sağladığı fikrine ulaşılmıştır. Eğitimin birçok alanında akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitime yönelik zengin araştırmalar yapılırken, görsel sanatlar dersi için de akıllı tahta kullanımına ilişkin araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Literatür incelendiğinde, özellikle insan figürü çiziminde akıllı tahta kullanılmasına ilişkin şimdiye kadar bir araştırmaya ulaşılamamaktadır. Bu nedenle görsel sanatlar alanında akıllı tahta kullanımının başarı ve kalıcılığına etkisinin incelenmesi bu araştırmanın önemini oluşturmaktadır.

1.2. Problem Cümlesi

Ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi figür çizimi konusunda akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı Deney-1 grubu, akıllı tahta eğitimi ile birlikte demonstrasyon yönteminin uygulandığı Deney-2 grubu ile Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’in desteklediği öğretim yönteminin uygulandığı Kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ve öğrenilenlerin kalıcılığına ilişkin düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.3. Alt Problemler

- 1) Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının her biri için ön test-son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
- 2) Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?
- 3) Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?
- 4) Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının öntest ve sontestleri arasında İFÇ Kriterleri açısından bir fark bulunmakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Sanat eğitiminin inceleme alanında yer alan çocuk resimleri, çocuğun karakteri, duyguları ve gelişimsel düzeyleri hakkında bilgi veren ve özellikle de çocuğun gerçek anlamda tanınabilmesinde önemli verilerdir.

Bu araştırma, eğitim kurumlarında verilmekte olan sanat eğitiminin önemli bir parçası olan figür çiziminin öğrencilerin gözünde neler ifade ettiğinin ve figür çiziminin nasıl daha kolay ve kalıcı öğretilebileceğinin anlaşılması amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmayla sanat eğitimindeki kaliteyi arttırmak üzere öğretmenlerin, öğrencilerin hatta program geliştirme uzmanlarının kendilerine sorun edindikleri 7. sınıf öğrencilerinin insan figürü çiziminde karşılaştıkları zorlukların azaltılması hedeflenmektedir.

Eğitimin kalitesini arttıracak olan teknoloji destekli ve teknoloji tabanlı öğretim ortamları hazırlamak 21. yüzyıl toplumları için kaçınılmaz görünmektedir (Akpınar, 1999). Dolayısıyla teknoloji destekli eğitim; bilgiye daha kolay ulaşmayı, bilgiyi öğrencilere daha farklı ve etkileyici bir ortamda sunabilmeyi sağlamakta ve en önemlisi de zamanın daha iyi kullanılmasına yardımcı olmaktadır. Teknoloji destekli eğitimin bir aracı da akıllı tahtalardır. Akıllı tahtaların sanat eğitimindeki etkisinin incelendiği bu çalışmanın da görsel sanatlar eğitimi ve interaktif akıllı tahta kullanımına yönelik gelecekte yapılacak diğer çalışmalara faydalı olması beklenmektedir.

Araştırmada bahsedildiği gibi çocuklar için figür çizimi büyük önem taşımaktadır. Resim yeteneklerinin ne ölçüde olduğunu, figür çizimini ne kadar doğru yapabildiklerine bağlamaktadırlar. Öğrencilere göre; başarılı figür çizilebilirse güzel resim yapabilmekte ve

sanat eğitimi de başardıkları ölçüde eğlenceli olmaktadır. Aksi durumda öğrenci resimde yeteneği olmadığını düşünerek sanat eğitiminden uzaklaşabilmektedir. Bu nedenle böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada 7.sınıf görsel sanatlar programında bulunan “Nesne ve Figürlerin Geometrik Biçimi Olduğunu Anlar” kazanımı, öğrenme birimi olarak temel alınmıştır. Bu kazanımda öğrencilerin insan figürü çizimlerini akıllı tahta kullanılarak verilecek görsel sanat eğitimiyle ne kadar geliştirebileceklerini, başarı ve kalıcılığa etkisini belirleme amacını taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın amacı ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi figür çizimi konusunda akıllı tahta kullanımının öğrencilerin akademik başarı ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisini belirlemektir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Öğrenciler için figür çizimi önem taşımaktadır. Resim yaparken figür çizemeyen bir öğrenci kendini resim yapmakta başarısız görmekte ve sanata karşı ilgisini kaybedebilmektedir. Figür çizebiliyorsa resim yapabiliyorum, çizemiyorsa resim yapamıyorum düşüncesine kapılabilmektedir. Bu nedenle figür çizimi eğitimini öğrenciler için önem taşımaktadır.

Çocukların görmediği, duymadığı veya daha önce yaşantı sahibi olmadığı konularda çizim yaparken zorlandıkları bilinmektedir. Bu zorluklardan biri de çocukların figür çizimlerinde yaşadıkları zorluktur. Görsel sanatlar dersinde yaşanan bu zorlukların aşılmasına katkı sağlayacağı düşünülen yöntemlerden biri akıllı tahtanın kullanılmasıdır. Bu yöntemin çocukların hayal dünyalarını harekete geçireceği, daha başarılı ve kalıcı bilgilerin oluşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca kısıtlı olan ders süresinin (1 ders saati) daha verimli ve daha etkili kullanılmasının sağlanabileceği düşünülmektedir. Öte yandan hazırlanan görsellerin öğrencilere etkin bir şekilde sunulacağı ve dersin hem ilgi çekici hem de eğlenceli bir hal alacağı beklenmektedir. Bu bağlamda görsel sanatlar dersinin temelini oluşturan görselliğin, akıllı tahtanın kullanılmasıyla çağımızın teknoloji ile iç içe olan öğrencilerde merak uyandıracığı ve bilginin daha kalıcı olmasına yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda başarıya ulaşan öğrencinin mutluluk duyarak rahatlayacağı ve kendine olan güvenin artacağı beklenmektedir.

Bu araştırmanın Milli Eğitim Bakanlığı'nda eğitim programı düzenleyenlerin, öğretmen yetiştiren kurumların ve ortaokullarda sanat eğitimi veren öğretmenlerin, okul yöneticilerin, alanda çalışan öğretim elemanların, sanat eğitimine yönelik program hazırlayanların, kaynak, malzeme ve eğitim materyali üreten kişilerin ve araştırmacıların çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Eğitime katkı sağlayan araçlar söz konusu olduğunda akıllı tahtaların etkisi göze çarpmaktadır. Saruhan'a (2015) göre akıllı tahtaların öğretmenler tarafından aktif bir şekilde kullanıldığı, derslerin görsel olarak zenginleşmesinin, verilen eğitimin daha kalıcı olmasına imkan sağladığı fikrine ulaşılmıştır. Akıllı tahtanın birçok özelliği içinde barındırarak, motivasyonu artırarak öğrenmelerin kalıcılığını sağlamada başarılı olduğu sonucuna varılmıştır. Görsel Sanatlar alanında figür çizimi eğitiminde akıllı tahtaların kullanılmasının önemli olması ve bu alana yönelik yeterince araştırmaya ulaşılamaması nedeniyle görsel sanatlar alanında akıllı tahta kullanımının öğrencilerin eğitiminde başarı ve kalıcılığına etkisinin incelenmesi için bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

1.6. Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilmiştir.

- Araştırmada kullanılan, araştırmacı tarafından hazırlanan değerlendirme formlarının geçerliliği için uzman onayı yeterlidir.
- Araştırma sürecinde kontrol altına alınamayan değişkenler, araştırmanın sonucunu anlamlı derecede etkilemez.
- Öğrencilerin uygulamaları içtenlikle ve isteyerek yaptıkları varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

- Bu çalışma; Diyarbakır ili Merkez Sur ilçesindeki MEB'e bağlı bir ortaokul ile,
- Bu okula devam eden 7. sınıflardan 45 öğrenci ile,
- Ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi öğretim programında yer alan "Nesne ve figürlerin geometrik biçimi olduğunu anlar" kazanımı ile,
- Deneysel işlem sürecinde kullanılan konu alanları ile sınırlı tutulmuştur.
- İki hafta süresince her bir ders süresi 40 dakika olan görsel sanatlar dersi ile,
- Kontrol grubu için MEB'in desteklediği yöntemle, Deney-1 grubu için akıllı tahta kullanım yöntemi ile, Deney-2 grubu için hem demonstrasyon hem de akıllı tahta kullanım

yöntemi ile,

- Kontrol ve Deney gruplarında kullanılan ölçme araçları ile,
- “İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri” ile,
- 2017–2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Sanat: Sanat, yüzyıllar boyunca farklı kuramlara göre farklı tanımlarla ifade edilmiştir. Sanat bazen ruhsal ve duygusal bir anlatım, dışavurumdur, bazen biçimlerin oluşturduğu bir düzenleme, bazen de işlevsel bir olgudur (Özsoy, 2003).

Eğitim: Kişiyi zihinsel, ruhsal, bedensel ve toplumsal açıdan istenilen davranışların kazandırılmasıdır (Erbay, 2013).

Öğretim: Öğrenci gelişimini amaçlayan ve öğrenmenin başlatılması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç (Açıkgöz, 2003).

Sanat Eğitimi: Bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatabilme becerisinin estetik seviyeye ulaştırılmasıdır (San, 2004).

Görsel Sanatlar: Resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, sinema, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi oldukça geniş bir alanı kapsar (Kırıışoğlu, 2002).

Akıllı Tahta (Interactive White Board): Bilgisayar, interaktif tahta, interaktif kalem, projeksiyon cihazı (yansıtıcı) ve yazılımlardan oluşan bir sistemdir.

Bilgisayar Destekli Eğitim: Öğretimsel içerik veya uygulamaların bilgisayar yoluyla aktarılması yani eğitim ortamında bilgisayar kullanılmasıdır (Yalın, 2002).

Çocuk: Bebeklik dönemi ile ergenlik dönemi arasındaki gelişme döneminde bulunan insandır (Türk Dil Kurumu, 2012).

Çizgisel Gelişim: Çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimine paralel olarak sanat faaliyetlerinde de belirgin bir değişim dikkatimizi çeker. Bir yüzey üzerine yapılan ilk

işaret ve çizgi, giderek birer sanat evresine dönüşerek ergenlik dönemine kadar sürürülen gelişim (Yavuzer, 2012).

Çizim: Bir yüzey üzerinde sadece çizgiler kullanılarak yapılan resmetme ve betimleme işlemi (Sözen & Tanyeli, 2003).

Figür: Resim ve heykelde insan ve hayvan şekillerine verilen ad.

Yaratıcılık: Öğretilmiş kalıpların dışında düşünme ve üretme yeteneğidir. Çocuklar için yaratıcılık; bir merak duygusunun gelişmesi, kalıplaşmanın dışına çıkılması ve kendi öğrenme süreçleri içine bu olguların işlemesiyle gerçekleşir.

Tutum: Bir kuruma, mesleğe, bireye ve gruba yönelik düşünsel, duygusal ve davranışsal hazıroluşluluk ya da eğilimdir.

Kalıcılık: Bellek sistemine yerleştirilen bilgilerin tekrar geri getirilip kullanılana kadar saklanmasıdır (Demirel, 2003).

Başarı: Bir eylemde elde edilen yararlı sonuç, muvaffakiyet.

Başarı Testi: Herhangi bir eğitim ya da öğretimin etkisini ölçmek amacıyla düzenlenmiş testlerdir. Bireyin bilgi ve öğrenme düzeyini veya öğrenme eksikliklerini görmek amacıyla hazırlanmıştır.

Değerlendirme: Ölçme sonuçlarını bir ölçüte dayandırarak, bir değer yargısına ulaşma işlemidir. (Turgut, 1997).

Ölçme: Araştırmada elde edilen nicel verilerin ölçülmesidir. Belli bir nesnenin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip, gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir (Tekin, 2009).

Demonstrasyon Yöntemi (Gösteri): Duyu organlarının tamamı ya da bir bölümünü harekete geçirici görsel materyaller kullanılarak oluşturulan yöntemdir. Bu yöntem son derece etkili olup, sergiler, slaytlar, gösteri, sembol ve posterlerin kullanılması ile anlamlı sonuçlar elde edilebilir.

SPSS (Statistical Package for Social Sciences): Sosyal bilim araştırmacıları tarafından yaygın olarak kullanılan paket programıdır (Büyüköztürk, 2007).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Eğitim

Eğitim kelimesi “eğmek”ten gelmekte olup Türkçe bir kelimedir. Arapça karşılığı “terbiye etmek”tir. Önceden belirlenmiş amaçlara göre, davranışlarda belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizgesidir (Türk Dil Kurumu, 2012). Eğitimle birlikte bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla istendik değişme meydana gelir. (Demirel, 2003). Bu değişim, İnsana yapılan uzun vadeli bir yatırım, bireyin yaratıcılık ve yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve bunların geliştirilmesi açısından önemlidir (Özsoy, 2003).

Eğitimle birlikte birey kendini daha yakından tanıyarak, yapabileceklerinin farkına varabilmektedir. Eğitim ayrıca, insan hayatının tamamını kapsayan ve insanın bütün hayatını şekillendiren temel bir olgudur. Bir toplumun gelişmişlik düzeyini, çağa ayak uydurmasını ve çağının da ötesinde oluşunu belirleyen en büyük etmen eğitim sistemidir. Toplumların bilişsel, ekonomik, kültürel değişim ve gelişimleri o toplumu oluşturan insanların eğitilmesine bağlıdır (Kırıçoğlu, 2002).

Eğitimin hedefi ise, karşılaşılan zorlukları akılcı ve yaratıcı bir yolla çözüme kavuşturmak ve böylece mutlu, huzurlu, hoşgörülü, çevreye duyarlı ve uyumlu bir biçimde yaşamayı sağlamaktır. Bununla birlikte insan yaşamına farklı çözüm yolları getirmek için eğitimin en önemli ihtiyacının “bilgi” olduğu, bu sebeple eğitimin en önemli hedeflerinden birinin de bilgiyi üretmek olduğu bilinmektedir (Yolcu, 2004).

2.2. Sanat

Sanat kelimesi, günümüzde farklı anlamlarda kullanılmakla birlikte güzel sanatlardaki en yaygın tanımı, “hoşa giden biçimler ortaya çıkarma gayreti” şeklinde yapılabilir. Sanat kelimesinin etimolojik kökeni, arapçadan gelmekte olup, iş yapma anlamına gelen amel yani “sun” kelime kökünden türetilmiştir. “Sun”un sözlükteki tanımı, “bir iş meydana getirmek ve bir nesneye zihinde tasarlanan şekli vermek” olarak yapılmaktadır (Yolcu, 2004).

Genel anlamda sanat, “insanların doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizgi, renk, biçim, ses, söz ve ritm gibi araçlarla güzel ve etkili bir biçimde, özgün bir üslupla ifade etme çabasıdır (Artut, 2002). “Sanatın temelinde

insana özgü olan güzeli arama duygusu vardır. Sanat, bu anlamda güzeli ortaya koyma çabasıdır” (Balcı, 2005).

Eflatun diğer adıyla Platon, sanatı kopyalamayı tekrar etmek, imgeyi tekrar imgelemek olarak tanımlayarak sanatın bir yansıma yani mimemis olduğunu söylemiştir. Eflatun’un öğrencisi Aristo ise sanatı “madde ve onun bulanık şeklinden saf, soylu ve ruhsal güçleri ayırıp ortaya çıkarmak için insan tarafından ortaya konan ilke” olarak tanımlamıştır (Özsoy, 2003). Shiller’e göre sanat, “insanın özgürlük dünyasının ortaya çıkmasını sağlayan önemli bir araçtır”. Herbert Read sanatı “hayata uygulanan bir mekanizmadır, onsuz varlıklar dengesini kaybederek toplumsal ve ruhsal bir karmaşıklık içine girerler” şeklinde açıklamaktadır. Groce ise, sanatı “sezgi ve ifade gücünü ön plana çıkararak, doğanın sanatçı tarafından yorumlanarak yaşama can veren bir deneyim” olarak niteler (Artut, 2002).

Balcı, (2005) sanatın oluşumunda dört temel unsura dikkat çekmektedir. Bunlar:

- Doğa ve Toplum,
- Sanatçı,
- Sanat Eseri,
- Sanat Tüketicisi.

Sanat, insan ile doğa arasındaki estetik ilişkinin dışavurumudur (Artut, 2002). Sanatçı, doğa ve toplumdan etkilenecek şekilde sanat eserini oluşturur. Sanat eseriyle iletişime geçen kişi sanat tüketicisidir. Sanatı oluşturan unsurlar arasında sürekli bir döngü vardır. Sanatçılar, doğa ve toplumdan aldığı birikimlerle resim, heykel, mimari, müzik, edebiyat, sinema, opera, bale gibi sanat alanındaki ürünlerini milyarlarca sanat tüketicisine sunar. Sanat tüketicileri, sanat ürünleri ve etkinliklerinden aldıkları değerlerle içinde yaşadıkları doğa ve toplumu zenginleştirerek daha da anlamlı hale getirirler. Sanatçılar, yeni değerlerden aldığı birikimlerle de yeni eserler üretmeye devam ederler (Balcı, 2005).

Sanat, göreceli bir kavramdır. Birbirinden farklı sanat görüşleri vardır. Sanatla ilgili soru ve sorunları açıklayan bu görüşlere “sanat kuramları” denir. Dört farklı sanat kuramı vardır (Balcı, 2005). Bunlar:

- Yansıtmacı Sanat Kuramı,
- Anlatımcı Sanat Kuramı,
- Biçimci Sanat Kuramı,
- İşlevsellik – Fonksiyonel Sanat Kuramı.

Her sanat kuramı, sanatı meydana getiren unsurlardan birine bağılı olarak sanatı açıklamaya çalışır. Yansıtmacı sanat kuramı (mimesis kuramları) sanatı “doğa ve toplumun” yansıması olarak ele alır. Anlatımcı Sanat Kuramı, “sanatçıyı” esas alarak sanatı, sanatçının duygularını dışa vurumu olarak açıklamaya çalışır. İşlevsellik ve fonksiyonellik sanat kuramı da “sanat tüketicini” esas alarak sanatla ilgili soru ve sorunları irdeler. Biçimci sanat kuramı ise sanatla ilgili görüşlerini “sanat eseri” unsuruna dayandırır (Balcı, 2005).

2.3. Sanat Eğitimi

20. yüzyılın başından beri sanat eğitimi kavramı, sanatların tüm alanları ve biçimlerini kapsayan, okul içi ve dışındaki yaratıcı sanat eğitimini tanımlamaktadır (San, 2004). Sanatsal bilgiler, bireylere sanat eğitimi dersleriyle aktarılmaktadır. Sanat eğitimi, plastik sanatların eğitimi ve öğretimiyle ilgilenir. Balcı’ya (2005) göre sanat eğitimi, “bireyde sanatsal ve estetik davranışlar geliştirerek yapabilme gücünü yapabileceği davranışlara dönüştürmek üzere yapılan eğitim süreçleridir”. Yolcu’ya göre (2004) sanat eğitimi, “kişinin duygularını, düşüncelerini, izlenimlerini, yetenek ve yaratıcılığını estetik düzeyde bir anlatıma ulaştırabilmek amacıyla yapılan eğitim faaliyetlerinin tümüdür”. Sanat Eğitimi, sanat etkinlikleri üzerinden bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmalarını sağlayarak çevresi ile yararlı bir etkileşime girmelerine olanak sağlamaya yönelik düşüncededir (Buyurgan, 2012). Sanat eğitimi, genel eğitimin tamamlayıcısı olup aynı zamanda kişiliğin de eğitimidir (İrk, 1994). Sanatsal öğrenme ise kişi ile yapıtı (ürün-model) arasında gelişen yaratıcı etkinlikler sürecidir (Artut, 2002). Sanat etkinlikleri, çocuğun bir bütün olarak gelişmesine katkı sağlayarak onun öğrenmesinde ve kavram elde etmesinde de oldukça yararlıdır (Kırıışoğlu, 2002).

Sanat eğitimi bütün bireyleri çocukluktan başlayarak kültürel açıdan yetiştirip, sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirerek bireye görsel bir okur-yazarlık kazandırmaktadır (Özsoy, 2003). Bireyler sanat eğitimi sayesinde bakmak yerine görmeyi, duymak yerine işitmeyi, dokunduğunu hissetmeyi yani farkında olmayı ve algılamayı öğrenirler (Yılmaz, 2005). Gençaydın’a (1987) göre sanat eğitiminin amacı, “bilinenin aksine sanatçı yetiştirmek değildir. Sanat eğitimiyle bireyin estetik eğitimi amaçlanarak, kişinin yaratıcı düşüncesini ortaya çıkarmasına yardımcı olarak, olumlu bir kişilik kazanmasını sağlamaktır”. Sanat eğitimi, gözlem yapma, özgünlük, buluş ve kişisel yaklaşımları destekleyerek, pratik düşüncenin gelişmesini sağlar. Olaylar

olmadan da beyinde gerçekleştirme gücünü artırır. Çağımızda eğitim, bilim ve sanatın işbirliğine dayanmalıdır. Çünkü bütün bu alanların amacı insana hizmet etmek ve yeniyi keşfetmektir (Yolcu, 2004).

2.4. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitimi, sanat bilgi ve becerisi kazandırmanın yanında, bireyin kendini ifade etmesine yardımcı olan, psikolojik açıdan rahatlatan ve bireye farklı el becerileri kazandıran bir eğitimidir (Erim & Caferoğlu, 2012).

Her kültürde olduğu gibi şüphesiz bizde de görsel sanatların vazgeçilmez yeri vardır. Görsel sanatlar bizi hassas bireyler haline getirerek kendimizi ve toplumumuzu aynaya yansıtmanızı sağlar (Özsoy, 2003).

Zamanla herşey değiştiği gibi bu değişimden eğitim de etkilenmiştir. Son zamanlarda sanat eğitiminde büyük değişimler yaşanmıştır. Daha önce sanat, çocuğa aktarılan bir dersken, şimdi ise fikir ve duyguların aktarıldığı bir araç haline gelmiştir (Kehnemuyi, 2013).

Ülkemizde görsel sanatlar eğitimi, değişen zamana ve gelişen teknolojiye ayak uydurmaya çalışarak, öğrencilerin bu değişen ve gelişen çağda eğitimdeki yerinin ne olacağı ve eğitimdeki hedeflerinin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından “Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları” (Bkz EK-4) ve “Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri” (Bkz. EK-5) kapsamında ele alınmıştır.

2.4.1. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersi

Görsel sanatlar, kendine özgü üretim olanakları olan, kişinin kendini ifade etmesini sağlayan, estetik beğeniyi, yaratıcı düşünmeyi geliştiren evrensel bir iletişim biçimidir. Görsel sanatlar hem “öğretilmesi gereken zorunlu bir ders, hem kendi amaçlarını gerçekleştirmesi gerekli bir disiplin ve hem de toplumsal, kültürel, bireysel amaçlar içeren geniş kapsamlı bir eğitim alanıdır” (Kırıçoğlu, 2009). Öğrencilerin sanatçı olması bu dersin amaçlarından biri değildir. “Çünkü sanatsal yaratma öğrencinin kişilik yapısı ile ilgilidir. Ancak her öğrenciye yeterli estetik düzey, estetik duyarlık ve sanatı yaşama katabilme becerisi verilebilir” (Ünver, 2011).

Görsel sanatlar dersi Türkiye’de ilkokullarda (1. - 4. sınıflar) 2 ders saati, ortaokullarda (5. - 8. sınıflar) 1 ders saati ve liselerde (9. - 12. sınıflar) isteğe bağlı seçmeli

1 ders saati olarak okutulmaktadır. Bu dersin amacı, çocuklara yalnızca resim yaptırmak değil, duyuşsal ve bilişsel alanda birçok kazanım sağlamaktır. “Sanatsal deneyimler duyarlığı ve ilgiyi zorlamaktadır, çünkü kişi sanatı biçimlendirmek ya da anlayıp takdir etmek için özel olanın niçin özel olduğıyla ilgilenmek zorundadır” (Özsoy, 2003). Ders saatinin imkan verdiğı ölçüde ilkokullarda sınıf öğretmenleri, ortaokul ve liselerde ise görsel sanatlar öğretmenleri bu alanda, çocuklara yeterli farkındalığı oluşturmakla görevlidirler. Çizim ve resim üzerinde çalışmanın en büyük faydalarından biri de, bakış açımızın daha seçici olması ve dünya hakkındaki önyargılarımızdan kurtulmamızdır.

Yeni Görsel Sanatlar Dersi Programında 2006 yılıyla birlikte Resim-İş olan dersin adı Görsel Sanatlar olarak değışmiştir. Böylelikle ders, resmin yanı sıra heykel, grafik, seramik, tekstil, iç mimarlık, fotoğraf, baskı resim alanlarını da kapsamış, iki boyutlu çalışmaların yanı sıra üç boyutlu uygulamalara da yer verilmiştir. Sistem, disiplinler arası bir yaklaşım üzerine kurulmuştur. Buna bağılı olarak Görsel Sanatlar dersi öğretmen kılavuz kitabı; Görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanat kültürü ve müze bilinci olarak sınıflandırılmıştır.

2.4.2. Görsel Sanatlar Eğitiminde Temel Yöntemler

Eğitim hedeflerinin gerçekleşmesi uygun bir yöntemin seçilmesine bağılıdır. Derste işlenen konu ve yapılan etkinliklere göre farklı yöntemlerin seçimi hedefimize daha kolay ulaşmamızı sağlayabilecektir. bu bağlamda kullanılabilecek yöntemlerden bazıları aşağıda başlıklar altında açıklanmıştır.

2.4.2.1. Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

Gösteri; izleyicilerin önünde bir işin nasıl yapılacağını göstermek ve genel ilkeleri açıklamak için kullanılan bir yöntemdir.(Demirel, 2003)

Önemi: Öğrenciler, bir çok bilgi ve beceriyi duyuları aracılığıyla kavramaya çalıştıkları için işitme, görme ve dokunma duyularına dayanan gösteri yönteminin ders içi eğitimde önemli bir yeri vardır. Bu yöntemin bazı yöntemlerle birlikte kullanıldığında o yöntemlere katkı sağladığı düşünülmektedir. Gösteri yöntemine başvurulduğu zaman, işlenen konunun özelliğine göre çeşitli araç ve gereçlerden faydalanılabilir. Bu araç-gereçler arasında resim, model, maket gibi görsel olanların yanında, cd, ses kaydı, gibi işitsel

olanları ve film, ideo gibi hem görsel hem de işitsel olanları sayabiliriz (Kavcar, Oğuzkan, Sever, 1995)

İlkokul ve ortaokullarda gösteri yönteminden çok yararlanır. Bu yöntem genellikle diğer yöntemlerle birlikte kullanılır. Eğitim sırasında zaman zaman ve yerine göre gösteri yöntemiyle de pekiştirilmektedir. Bu yöntem hem göze hem de kulağa yani birçok duylara hitap ettiğinden, yalnız söze dayalı yöntemlere göre daha etkilidir. Bu yöntemde konu, ilgili araç-gereçlerle gösterilir ve anlatılır.

Kapsamı: Gösteri, öğretmenin öğrencilere bir etkinliğin nasıl yapılacağını göstermek yada açıklamak için yaptığı işlemidir. Gösteride hem görsel hem de işitsel iletişim kullanılır. Dokunma duyusuna da hitap eden yönleri vardır. Teorik bilgilerin uygulanmasını içerir.

Faydaları: Gösteri, öğrencilere olayın nasıl gerçekleştiğini hem görerek hem de işiterek, hatta dokunarak öğrenme imkanı sağlar. Kelimeler yetersiz olduğunda kullanılır. Öğrencinin dikkatini çeker. Harcanacak zamanı azaltır. Güdülendirir. Özellikle beceriler sahasında yararlıdır (Küçükahmet, 2001). Öğrencilerin dikkatini toplar, ekonomiktir, birkaç ilgili araç-gereç yeterli olur. Özellikle beceri alanında yararlıdır. Öğrenmeyi zenginleştirir. Teorik bilgileri uygulama fırsatı verir. Öğretmene yanlış düşünceleri anında düzeltme olanağı verir.

Sınırlılıkları: Çok fazla planlama ve hazırlık gerektirir. Uygulamadan önce denenmesi gerekmektedir. İyi bir gösterinin hazırlanması bilgi ve beceri gerektirir. Dönütlere dikkat edilmezse etkisiz kalabilir. Kalabalık sınıflarda tam anlamıyla uygulanamaz. İşitsel ve görsel birarada kullanılmalıdır, aksi taktirde öğrenciler karıştırabilir. Anlamadan taklit etmeye dayanabilir. Bilişsel ve duyuşsal öğrenmede kullanımı zordur. Her konuya uyarlanamaz (Kemertaş, 1999).

Uygulanması: Bu yöntemin uygulanmasında öğretmen herşeyi önceden ayrıntılı bir şekilde tasarlayıp hazırlamalıdır. Dersten önce herşey kontrol edilip hazır olmalıdır. Bu yöntemde sorumluluk öğretmenin üzerindedir. Belirlenen amaç, unutulmamalıdır. Öğretmenin açıklamaları kısa ve öz olmalıdır. Gösteri çok uzun yada kısa olmamalıdır. Gösteri ile açıklamalar aynı anda yapılmalıdır. Gösteri esnasında zaman zaman öğrencilere soru sorarak dikkatleri kontrol edilmelidir. Gösterinin önemli bölümlerinden ve gösteriden sonra öğrencilere dersin özetlendirilmesi yada öğretmenin özetlemesi gerekmektedir. Gösteri esnasında öğrenciler not tutmalıdırlar. Gösteriden sonra öğrencilerin denemelerine imkan oluşturulmalıdır (Özden, 1997)

2.4.2.2. Kolaydan Zora Gitme Yöntemi

Eğitim sürecinde öğrencinin öğrenme sürecinde zorlanmadan, öğrendikçe basamak basamak zorlaşan bir yöntem şeklidir. Bu yöntemde öğrenci öğrendikçe bir sonraki aşamaya geçtiği için başarısızlığa uğrama kaygısı ve kendine güven kaybı yaşamadan ilerleme katedebilir (Alakuş, 2004).

2.5. Teknoloji ve Eğitim Teknolojisi

İşman (2005) teknolojiyi, belirlenen hedefi gerçekleştirme, ihtiyaçları karşılama ve hayatı kolaylaştırmayı sağlamada kullanılan bilgileri düzenlemek için yapılan uygulama şeklinde tanımlamıştır. Odabaşı'na (1998) göre; teknoloji, bireylerin eğitimle kazandıkları bilgi ve becerilerden daha pratik, verimli ve etkili şekilde faydalanmasına yardımcı olmaktadır. Öğretmen ve öğrenciye sınıf içinde büyük kolaylık sağlayacak daha kalıcı bir öğrenme ortamı sağlamaktadır.

Eğitim ve teknoloji bir araya geldiğinde "Eğitim Teknolojisi" ortaya çıkmaktadır. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişme içinde eğitimde bu teknolojilerin kullanılması öğretmenler için inceleme konusu haline gelmiştir. Bu nedenle "Eğitim Teknolojisi" bilim dalı ortaya çıkmıştır. Bu bilim dalında yapılacak inceleme ve araştırmalar sonucunda elde edilecek olan sonuçlar, pratikte karşılaşılabilecek problemlere çözüm yolları üretebilmelidir (Hotormaroğlu, 1997).

Eğitim teknolojisini, öğrenme faaliyetlerinin tamamının tasarlanması, düzenlenmesi, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi olarak tanımlayabiliriz (Alkan, 1997). Eğitim teknolojisi, eğitimle ilgili ulaşılabilir insan gücünü ve teknolojiyi bir araya getirerek uygun yöntem ve teknikleri en verimli kullanma, sonuçları değerlendirerek bireyleri eğitimin nihai hedeflerine ulaştırmayı amaçlayan bilim dalıdır (Çilenti, 1998).

Öğretim teknolojisi, kazanımların gerçekleştirilmesinde etkili bir öğrenme sağlanması için teknoloji ve insan gücünü birlikte kullanarak öğretme-öğrenme sürecinin organize edilmesine yönelik bir yaklaşımdır (Ergin, 1998). Eğitim-öğretimde teknoloji kullanımı kazanımlar açısından oldukça önemli bir unsurdur. Bu sebepten dolayı eğitimde hedeflenen verimin alınması için teknoloji ve eğitim ortamı bir araya getirilmelidir.

2.5.1. Akıllı Tahta

Etkileşimli tahta ve interaktif tahta da denilebilen eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası haline gelen teknoloji aletidir. Akıllı tahtaların öğretim amacıyla kullanılması için

bu teknoloji ve derslere uygun olarak tasarımılanmış yazılımlara ihtiyaç vardır. Bu nedenle eğitim-öğretim amaçlı yazılımlar; ilgili konuları, doğru seçilmiş öğretim yöntem ve ilkelerini dikkate alan ve akıllı tahtanın tüm özelliklerini barındıran nitelikte olmalıdır (Karaağaçlı, 2004)

Akıllı tahtada simülasyonlar çok önemli bir yere sahiptir. Etkili bir simülasyon öğrencinin derse ve konuya motive olmasını sağlar. Öğrenci gerçekte yaşayamayacağı çoğu beceriyi, geliştirilen simülasyonlarla deneme imkanı bulmaktadır (Sarıtaş, 2007). Ancak görsel sanatlar dersinde simülasyon oldukça az iken; fen ve coğrafya gibi derslerde kullanılan simülasyonlar alanlarına katkı sağlamaktadır. Görsel sanatlar dersi için de simülasyonların geliştirilmesi sanat eğitimine oldukça katkı sağlayacağı ön görülmektedir.

2.5.2. Eğitimde Akıllı Tahta Kullanımı

Günümüz öğrencileri iletişimin hızlı gerçekleştiği, yeni bir teknolojinin hızla eskidiği ve birçok şeyin uzaktan kontrol edildiği bir çağda yetişiyorlar. Teknolojideki bu hızlı değişimle gelen yenilikler, eğitim kurumlarında öğrencilere ve çalışanlarına yüksek standartlarda eğitim ve öğretim imkanı sağlaması açısından çok önemlidir (Ekici, 2008).

Becta (2006) tarafından akıllı tahtanın eğitimde kullanımı şu şekilde tanımlanmıştır; “Akıllı tahta geleneksel ve modern hemen hemen tüm diğer sınıf kaynaklarının (örneğin karatahta, yazı tahtası, tepegöz, haritalar, kaset ve video çalarlar) yerini almak için kullanılabilen; önceden, biriktirmesi yıllar alacak ve onları saklamak için çok büyük bir dolap gerekecek olan kaynakların bankasına öğretmenin bir dokunuşta eriştiği yararlı bir sunu aracıdır.”

Akıllı tahta ile eğitime katkı sağlayacak bir diğer önemli husus eğitsel oyun. Oyunlar bireyin zihinsel fiziksel yeteneklerini eğlence ile geliştirebilen etkinliklerdir. Eğitsel oyunlar da öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesini sağlar. Bu yazılımlarda öğrenciye kazandırılmak istenen içerik oyun içinde gizlenmiş ve bireye farkında olmadan bilginin verildiği eğlenceli yazılımlardır. Bu oyun yazılımları öğrencinin motivasyonunu sağlamakta ve ilgi uyandırmaktadır (Uşun, 2006).

”Akıllı tahtaların sahip olduğu çoklu ortam özellikleri düşünüldüğünde, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimlerine fayda sağlayacak öğretim etkinliklerini gerçekleştirebilecek en uygun öğretim teknolojisi olduğu ortadadır. Öğrencilerin seviyeleri dikkate alındığında ortaöğretim öğrencileri için akıllı tahta kullanımı eğitimi kalıcı hale getirerek zamandan tasarruf sağlayacağı söylenebilir. Daha

nitelikli şekil, grafik ve resimlere ulaşabilecek ve öğrencilerin bireysel ihtiyacına daha geniş yelpazeden örnekler sunabilecektir. Uygulamalı dersler için deney düzenekleri hazırlamak için zamandan tasarruf edecek ve öğrencilerin deneyi istedikleri sayıda tekrarlamaları sağlanacaktır (Koşar, 2005).

2.5.3.Akıllı Tahtanın Öğrenci Motivasyonuna Etkisi

Becta (2003), öğrenci motivasyonu sağlamanın akıllı tahtanın en önemli faydası olduğunu belirtmiştir ve bu durumu akıllı tahtanın şu özelliklerine bağlamıştır:

- Gösteri, sunum yeteneği: web siteleri ve video gösterileri öğretimde sunuma kolay ve sorunsuzca dahil edilebilir.
- Etkileşimin yüksek düzeyde olması: öğrenciler tahtadaki görsel içeriklerle etkileşime geçmekten hoşlanmaktadırlar.
- Öğrenci çalışmalarının tartışılması: öğrenci çalışmalarının merkeze alınarak sınıf ortamında tartışılması sınıfın konuya odaklanmasını sağlamakta ve öğrencilerin özsaygılarını yükseltmektedir. Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının öğrenciler üzerindeki motivasyona etkisini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçlardan akıllı tahtanın motivasyona yönelik etkilerini şu şekilde sıralamak mümkündür:
 - Akıllı tahta bulunan sınıflarda öğretmenler, hem öğrencilerin hem de kendilerinin ders sürecinde yapılan eğitim öğretim etkinliklerde motivasyonlarının olumlu etkilendiklerini belirtmişlerdir.
 - Öğretmenler, akıllı tahta ile birlikte uygun yazılım kullanımının ve kaynaklara erişim sağlanmasının eğitimde motivasyonel sonuçlar açısından önemli faktör olduğunu belirtmişlerdir.
 - Öğrenciler, yazılımlar ile internet kaynaklarına erişiminin motivasyona olumlu etkisinin olduğunu düşünmektedirler.
 - Akıllı tahta ile internet erişimi sağlanarak sınıf ortamında, çeşitli ders etkinlikleri tüm sınıfın katılımı sağlanarak gerçekleştirilebilir.

2.6. Çocuk Resmi

Sanat eğitiminde derslerde amaca ulaşmayı sağlayan en önemli faktörlerden biri insanların gelişimini, sanatsal gücü ve yetilerini tanımaktır (Buyurgan, 2012). Bu nedenle

çocuk resimleri ile ilgili özellikler ve çocuk resimlerinin çizgisel gelişim basamakları ele alınmıştır.

2.6.1.Çocuk Resminin Özellikleri

“Çocuk, bize resmiyle adeta kendisinin bir parçasını yansıtmakta, olaylar hakkındaki duygu, düşünce ve görüş biçimlerini dile getirmektedir. Çocuk için resim, dinamik bir faaliyet örneği ve yalın bir anlatım aracıdır” (Yavuzer, 2012).

Yavuzer’in dediklerinden yola çıkarsak, çocuklar için resim yapmak, onların duygu ve düşünceleri gibi soyut kavramları, somut hale getiren bir anlatım yolu ve ifade aracıdır diyebiliriz.

2.6.1.1. Renk:

Çocuklar renkleri tanır ve onları isimlendirebilirler. Mat-canlı, açık-koyu, sıcak-soğuk renkler arasındaki farkı anlayabilirler. Karışan renklerin nasıl değiştiğini görmekten büyük zevk alırlar.Renk seçimleri gerçekçi değildir.Renk kullanımlarında duygusal etkiler egemendir (Artut, 2002).

Çankırılı‘ya (2012) göre; çocuklarda renkleri tanıyarak seçme 4 yaşından itibaren çıkar. Çocukların kullandıkları renkler ancak 4 yaşından sonra psikolojik anlamlar taşır. Bu anlamlar çocuktan çocuga değişmekle birlikte, mutluluğu ifade eden resimlerde genellikle sarı renk, üzüntüyü ifade eden resimlerde ise kaherengi renk kullanımı daha yaygındır. Çizim yaparken çocuğun seçtiği renk iç dünyasındaki duyguları yansıtır.

Keskin'e (2007) göre; 5 yaşından itibaren çocuğun resmine renk uyumu ve estetik gelir. Bu dönemde çizilen resimlerde genellikle kişiler gülümser halde ve mimiklerde anlam vardır. Saç e kıyafetlerdeki hayal ürünü estetik çizgiler göze çarpar. Resme yansıyan bu ayrıntılar çocuğun beyin gelişiminde de fark edilir.

10–12 yaşları arasında çocukların tercih ettiği renklerin sayısında bir artış görülür. Renklerin kullanımında görülen artışın nedeni gelişen estetik duyarlılıktır. Bu yaş döneminde renklerin ara değerlerinin kullanılması şematik dönemdeki çocukların resimlerindeki renkli ve canlı bir resim elde etme isteğinden dolayı değildir (Güven, 2009).

2.6.1.2. Simetri:

5 yaş dönemindeki çocukların resimlerinde önemli olan nesne yada figür, kâğıdın ortasına doğru ve diğerlerine göre daha büyük yapılır. Ana konu, elemanın her iki tarafına da yerleştirilen objelerin aynı olmaktan çok birbirlerini tamamlayıcı özellikte olduğu görülmektedir (Güven, 2009).

Çocuk resimlerinde simetriye çok sık rastlanır. Güneşi, evi, çiçeği resmederken simetri kurallarına uymaya titizlik gösterir (Yavuzer, 2012).

2.6.1.3. Orantı:

Çocuk resminde iki ayrı orantı vardır. Bunlardan biri nesneyi oluşturan elemanların kendi içindeki orantısıdır. Diğeri ise farklı nesnelere arasındaki orantıdır. Çocuk farklı elemanların büyüklüğü hakkında doğru ilgiye sahiptir ve resmine doğru bir şekilde bunu yansıtmaktadır. Ancak farklı nesnelere arasındaki orantıda mesafeye bağlı olarak nesnelere büyüklük küçüklüklerin değişmesi gerekirken genelde çocuk bunu resimlerine yansıtmayı düşünemez (Yavuzer, 2012).

2.6.1.4. Düzleme Özelliği:

En çok 5 ve 7 yaş grupları içinde görülen ve mekan kavramının temelini oluşturan bu özellikte çocuk, resmini yaptığı yüzeye uydurmaya çalışır. Yani düz bir yüzeyde resimler de düz olarak yapılır mantığı içindedirler (Artut, 2002). Bir başka ifadeyle, üç boyutlu dünyanın iki boyutlu yüzeye aktarılmasıdır. (Akalin, 2008). Örneğin masanın ayakları yüzeye düz bir şekilde aktarılır. Zamanla perspektif algısının gelişimi zemin çizgi ön-arka plan yapısının oluşmasıyla zamanla çizimlerde gelişme görülür. Çocukların resimlerinde kuşbakışı ve karşıdan görünüme aynı anda yüzeye yansıtma isteği ve yüzeyin düz olması ve çizimi de düz olarak aktarması bu özelliği beraberinde getirir (Aksöz, 2010).

2.6.1.5. Tamamlama Özelliği:

Çocuğun gelişimi ile ilgidir.Çocuk çizdiği nesnelere bilinen tüm özelliklerini yansıtmaya çalışır (Aksöz, 2010). Örneğin; bazı insanları profilden çizdikleri halde iki gözünü de göstermeleri gibi. Ya da bahçeli bir ev yaptırılmak istendiğinde, bir evin çevresinde bulunması gereken ağaç, kedi, köpek, yol ve çiçeklerin resminde yer alması

gibi (Artut, 2002).

Yetişkinler arka arkaya konmuş iki nesneyi, öndekini tam arkadakini yarım ya da görüldüğü kadar yansıttığı halde; 7-8 yaşın altındaki çocuklar modeldeki nesnelere ayrı ayrı çizmektedirler. Yedi yaşın altındaki çocuklar “gördüklerini değil, bildiklerini” çizmekte; ancak 7-8 yaşından sonra bakış açılarına özgü çizimler yapabilmektedirler (Batı, 2012).

2.6.1.6. Saydamlık:

Bu özellik belirli yaş gruplarında (5–7) sıkça görülür. Çocuk çizmek istediği şeyi algıladığı şekilde tüm detayları bir bütünlük ve şeffaflık içerisinde göstermeye çalışır (Artut, 2002). Bu, çocuğun görsel bir gerçekçiliğe ulaşamamış olmasıyla da ilişkilidir. Çocuk, henüz nesnelere çeşitli koşullar karşısında değişik görünüşler içinde bulunabileceği görüşüne ulaşamamıştır. Görsel algısı bunları fark edebilecek durumda değildir. Bu sebepten, örneğin bir ev konusunda çocuk evin dıştan görünüşü ile içini, odalarını, eşya ve insanların hep birden gösterir. Saydamlık yaş ilerledikçe, çocuğun algısı yetkinleştikçe azalır. Ama bazen 12–13 yaşlarına dek devam eder. Kimi araştırmacılar bu özelliğe öyküleştirme (narrativite) adını verir (Batı, 2012).

2.6.1.7. Boy Hiyerarşisi:

Boy hiyerarşisi çocuk resimlerinde çok yaygın bir özelliktir, çocuğun psikolojisini anlamada ipucu verir. Çocuklar resimlerinde çok sevdiklerini, resmin merkezinde ve daha büyük çizerler ve bunu en sevdiği renklerle ifade ederler, sevmediklerini ise, kağıdının en önemsiz yerinde ufacık gösterirler. Özellikle kardeş kıskançlığı içindeki çocuk anneyi büyük yapar, özenle çizer, alta da ufacık kardeş çizer (Akalin, 2008).

Löwenfeld'e göre bu durum, çocuğun o nesne ile olan duygusal ilişkisinden kaynaklanır. Bunda belki de önem verdiği o parçayı önce ve büyük çizmesinin payı vardır. Arnheim bu parça bütün oransızlığını çocuğun parçaya dikkat ederken, bütünle ilişkiyi kuramadığı biçiminde açıklar (Batı, 2012).

2.6.2.Çocuk Resmine Kuramsal Açıdan Bakan Görüşler

Çocuk resimlerini inceleyen çalışmaların tarihçesini incelerken üç yaklaşımdan söz edildi. Bu yaklaşımlar da çocukların bilişsel kapasitesinin geliştirilmesi için yapılan çalışmalar, çocuk resimlerinin ruhbilimsel açıdan incelenmesini içeren çalışmalar, çocuk resimlerini estetik ve sanatsal açıdan inceleyen çalışmalar olarak tarihsel gelişim çerçevesinde incelendi (Batı, 2012). Çocuk resimlerine kuramsal açıdan yaklaşan görüşler şöyle özetlenebilir:

2.6.2.1. Gelişimsel Yaklaşımlar (Oyun Olarak Çizim)

Çocuk resimleriyle ilgili en önemli görüşlerin başında gelişimsel yaklaşım gelmektedir. Çocuklar çizimi bir oyun olarak görürler. Yalnız kaldıklarında oyuncak ve eşyalarına gösterdiği ilgiyi çizime de gösterirler. Gelişimsel yaklaşım çocuğun neden çizdiğini ve oyunu açıklamaya çalışan kuramlar aracılığıyla anlatmaya çalışmıştır. Bu kuramlardan bazıları şunlardır:

Fazla Enerji Kuramı: 18. Yüzyıl şair ve filozofu Friedrich Von Schiller kuramın öncüsü olarak görülmektedir (Güven, 2009). Bu kurama göre, aktif olmak insanın doğal yapısıyla ilişkilidir ve oyun fazla enerjiyi dışarı atmanın bir yolu olarak görülebilir. Bu kuram “bedensel enerji” harcamayı gerektirdiğinden çizim konusunda herhangi bir açıklama getirmez (Yavuzer, 2012).

Alıştırma Öncesi Kuramı: Oyunun ileri ergenlik döneminde çocuğa faydalı olacak becerileri uygulama ve yeteneklerini geliştirme fırsatı verdiğini savunur. Bu kuramı resme uygularsak, sanat çalışmalarının çocukların geleceğinde çok önemli olacak yeteneklerini kullanmaları ve geliştirmelerini sağlayan bir faaliyet olduğu soncuna ulaşabiliriz (Yavuzer, 2012).

Yineleme (Recapitulation) Kuramı: Oyun üzerine ileri sürülen bir kuramdır. Bu kuramda oyunun, atalarımız açısından önem taşıyan içgüdüsel etkinliklerin provası olduğu ileri sürülür. Hall’a göre oyun, çağdaş toplumda sorun yaratabilecek ilkel güdülere (örneğin saldırganlık) bir boşalma, dışa vurum yolu sağladığı için önemlidir (Yavuzer, 2012).

Çizme işleminin kendisi içgüdüsel etkinliklerin provası olmasa da çizimler ilkel

içgüdülerin simgesel bir biçimde dışa vurulmasını sağlayabilir. Örneğin askerlerin ve savaşların resimlerini çizen bir çocuğun ilkel saldırganlık dürtülerini tekrar ederek onları yüzeye çıkarttığı söylenebilir. Bu ilginç görüş oyun ve çizimle ilgili psiko-analitik kuramlarda değişik bir kılık içinde yeniden karşımıza çıkar. Yineleme Kuramı, çevresel ve kültürel etkileri ihmal ettiği için eleştirilebilir (Yavuzer, 2012).

Piaget'nin resim ve zihinsel gelişmeyle ilgili görüşleri, çocuk resmindeki gelişimci yaklaşımlarda hala ağır basmaktadır. Ona göre, çocuklukta zekânın gelişimi, büyük ölçüde biyolojik olgunluğa ve çocuğun yaşına bağlı olarak bazı evrelerden geçerek ilerler. Piaget, bir resim kuramı önermiştir. Resmi, çocuğun dünyayı gelişen bir biçimde zihninde temsil ettiği yolundaki kuramında kanıt olarak kullanmıştır. Piaget, çizimi sembolik oyun ve zihinsel imgelerle açıklar. Ona göre çizimler, zihinsel imgenin kâğıt üzerine yansması olarak görülmektedir. Ancak belli bir mekânsal kavrama ilişkin zihinsel imgenin oluşmaması halinde doğru çizim yapılamamaktadır (Yavuzer, 2012).

Rousseau; çocuğun sanat eğitiminde ya da oyun sırasında yanlış yönlendirilmemesi gerektiğini söyler. Kopya edebileceği veya onun bilinçaltını etkileyecek ve sınırlayacak örnekler gösterilmemesini önerir. Bu sayede çocuk zihinsel ve algısal yeteneklerinin dışına çıkmaya çalışmayacak ve zorlanmayacaktır (Batı, 2012).

Corrado Ricci, Rousseau'nun tam tersine örneklendirmenin çocuğun çizgisel gelişimini etkilemediğini savunur. Ona göre çocuk gördüğünü değil bildiğini çizer (Batı, 2012).

Yetişkinlerin grafik yeteneklerindeki gelişimin temelini çocukların çizim aktiviteleri oluşturmaktadır. Arnheim, erken çocukluk döneminde gerçekleştirilen çizim etkinliklerinin tüm öğrenme alanlarındaki görsel eğitimin önemli bir parçası olduğunu öne sürmektedir. Aynı zamanda çizim esnasında resimsel sembol sisteminin kullanımına yönelik etkinlik ve deneyimlerin, çocukların matematik ve yazılı dile ilişkin diğer sembolleri kazanım süreçlerine olumlu katkıları gerçekleşebilmektedir (Güven, 2009).

2.6.2.2. Projektif Yaklaşımlar:

Psikolojide resim; derinlik, kurgu, renk gibi sanatsal açılardan uzak, salt ruhsal gelişim, ruhsal problemler açısından ilk kez 1890'da Binet tarafından ele alınmıştır. "Resimlerin Tefsiri" isimli yayınlarda resmin psikolojik yanı ele alınmıştır. Alfred Binet'ten sonra birçok resmin psikolojik açıdan ele alındığı görülmüştür (Batı, 2012).

Resimlerin kişiliği ve ruhsal durumu değerlendirmede kullanılması, projektif yöntemlerin daha yaygın bir şekilde kullanılmasına sebep olmuştur (Yavuzer, 2012).

Çocuğun duygularını oyunlarında yaşadığı konusu üzerinde ilk defa Freud durmuştur (Başal, 2004).Yine Freud'un kuramına göre çocukların çizimleri bilinçaltı istek ve korkularından oldukça etkilenmektedir.Çizimlerde isteklerin açıklaması sembolik ya da değişik form ve yapıda gerçekleşebilmektedir. Bu duruma Hammer'ın ergenlik çağındaki bir kız çocuğun çizdiği ev resmi verilmektedir. Belirtilen kızın evinde sürekli ve şiddetli tartışmalar gerçekleşmektedir. Kız çocuğu çizdiği ev resminde bacasından sürekli dumanların estiğini yansıtmaktadır. Bu resimde çizilen dumanların kız çocuğunun yoğun duygu durumunu yansıttığı kabul edilmektedir (Güven, 2009).

Çizilen resimlerde duyguların yansıtıldığı varsayımı, çocuk resimlerinin duygusal uyum düzeylerini test etmek, belirlemek için yaygın biçimde kullanılmasına temel oluşturmuştur (Güven, 2009). Psiko-analitik kuramın resme bakış açısından bir de, bilinçaltında yatan duyguların resimde gizli biçimde anlatıldığı ve resmin bastırılmış duyguların dışarı dökülebileceği bir görevi görmesidir. Bu şekilde resmi yapan kişinin bir katarsis (arınma) yaşayacağı savunulur.Bu aynı zamanda, sanat yoluyla tedavinin mantıksal temeliyle aynıdır (Yavuzer, 2012). Yavuzer'e göre çocuğun insan resmi çizmesinden dört projektif amaç için yararlanılabilir:

Kişilik Ölçütü Olarak: Bir kişinin resmedilmesi incelendiğinde, resmi çizenin bütün kişiliği hakkında bilgi edinmek olasıdır (Yavuzer, 2012).

Başkalarıyla Olan İlişkilerini Ölçmek: Grup resimleri özellikle çocuğun grup içinde kendini algılayarak yerini belirlemesi yönünden faydalıdır. Çocuk, kendini ailesi, oyun arkadaşları, öğretmeni ya da sıra arkadaşlarıyla resmederse, bu çocuk, resmi aracılığıyla onların kendisiyle olan ilişkisini, kendisi ve başkalarıyla olan bağını yansıtmış olur. Resim yapan çocuk, kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmenin mutluluğu içinde kendine olan güvenini pekiştirir (Yavuzer, 2012).

Grup Değerlerinin Bir Ölçütü Olarak: Bir insan resmi çizmek, aynı zamanda grup değerleri hakkında çocuğu aydınlatır. Çizilen insanlar arasındaki kültür ve ırk ayrımları, en çok resim yoluyla ortaya konabilir.Yine resim bu konuda kafalarda oluşan her ırkın farklı bir insan tipi çizip çizmediği, bir insanın neye benzediği konusunda

evrensel bir algı olup olmadığı gibi sorulara yanıt getirir. Örneğin; siyah bir çocuk, siyahların özelliklerini yansıtan bir resim mi yapmaktadır ya da Hintli bir çocuk resimlerinde mutlaka Hintliye benzeyen bir insan mı çizmektedir? (Yavuzer, 2012).

Tutumların Ölçütü Olarak: Çocuklar, resimlerine konu olarak ilişkili olduğu insanları seçmekte, böylelikle öğretmen, hemşire ve doktor gibi kimselerle ilgili düşüncelerini bu yolla ortaya koyabilmektedirler (Yavuzer, 2012).

2.6.2.3. Sanatsal (Artistik) Yaklaşımlar:

Çocuğun yaptığı resimden aldığı zevk “motor” ile “görsel” olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Motor zevk, çocuğun karalama yaparken aldığı, görsel zevk ise karalamanın sonucunu incelerken aldığı zevktir (Yavuzer, 2012).

Sanatçı Rhoda Kellog çocukların çizdiği dikkat çekici temel biçimlerin resimlerini yaptığını; daireler, çaprazlar gibi basit şekillerin her kültürden gelen çocukların resimlerinde yer aldığını öne sürmüştür (Malchiodi, 1998).

2.6.2.4.Sembolik Yaklaşımlar:

Çocuk yaptığı bazı resimlerinde nesnenin kendisi yerine sembolik yansımaları çizmektedir. Yan yana çizdiği iki daireden birine baş diğerine vücut derken aslında aynı olan u dairelere farklı anlamlar yüklemektedir. Resimlerdeki içerik, yaşadıkları deneyimi yansıtmaktadır. Bu yaşanmış deneyimin sembolü resimde açık olarak vardır. Resim yalnızca karakteri ve zekayı yansıtan bir yapıt değil, aynı zamanda şimdiki yada geçmişte yaşanmış öğeleri içeren tam bir kişilik yansımasıdır (Yavuzer, 2012).

Çocuk için bir köpeğin resmi ile köpek kelimesi birer semboldür ve fiziksel olarak gerçek bir köpek ile köpek resminin benzer olması gerekmemektedir. Eğer bir köpek resmi bizi ikna edecek kadar gerçeğine benziyor ise bu bir alışkanlıktır. İngilizcedeki kelimelerin anlamlarını öğrendiğimiz gibi çizilen resimlere sanatsal boyut katmayı da öğrenmekteyiz (Güven, 2009).

Çizimi, nesnelerin görüntüsünden çok, görsel ve duyuusal deneyimleri birlikte aktaran bir sembol üretmek şeklinde tanımlayan Arnheim (1974), resimde sembolik sanatsal ifadenin evrensel olarak yeterli olduğunu vurgulamıştır (Yavuzer, 2012).

2.6.3. Çocuk Resminin Gelişim Aşamaları

Çocuğun zihinsel ve bedensel gelişimine paralel olarak, çocuk resminde aşamalar oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu sistematik bölümlenmelerde dikkati ilk çeken, Gustav Britsch olsa da, gelişim evreleri açısından en çok kabul gören yaklaşım Lowenfeld'in gelişim aşamalarıdır. Buna göre; çocuk resimlerini beş evrede incelemek mümkündür.

- 2-4 Yaş Karalama Dönemi
- 4-7 Yaş Şema Öncesi Dönem
- 7-9 Yaş Şematik Dönem
- 9-12 Yaş Gerçekliğin Doğuşu Dönemi
- 12-14 Yaş Görünürde Doğalcılık (Mantık) Dönemi

Her ne kadar çocuğun gelişim aşamaları yaşa göre sınıflandırılmış olsa da çocukların kesin bir şekilde bu sınıflamaların içerisinde yer almaları gözlenmeyebilir. Zaman zaman bu sınıflamaların ilerisinde ya da gerisinde kalabilirler. Bunun da nedenleri arasında; aile, okul, çevre vb. faktörler gelmektedir.

2.6.3.1. (2-4 yaş) Karalama Dönemi

Tesadüfler sonucu ortaya çıkan ilk karalamalar çocukta büyük bir heyecan yaratır. Daha sonra da başarılı bir eylem olarak yineler ve bu eylemleri beceriyedönüştürene kadar devam ettirir. Zaman içinde deneye deneye kalem istediği gibi kullanmayı öğrenir, dik, yuvarlak, köşeli, kırıklı çizgiler ortaya çıkar. Çocuk bu aşamada yalnız kağıda değil bulabileceği her ortamı çizer, bunun belirli bir amacı yoktur. Sadece hoşuna gittiği ve zevk aldığı için çizer. (San, 2004) Bu yüzden bu dönemde ona bu imkanlar tanınmalı, büyük alanlarda rahatça karalamalar yapmasına izin verilmelidir.

Ayrıca çocuğun bu dönemde yaptığı karalamalar takdir edilirse çocuk daha bir istekle çizmeye devam edecek çevresinden onay almak için bu davranışı sürdürmeye çalışacaktır. (Yavuzer, 2012) Şema öncesi dönemde gördüğümüz tekrarlanan objelerin temelini bu onaylanmış davranışlar oluşturacak, çocuk onay aldığı ve beğenildiğini düşündüğü objeleri tekrarlayarak resimlerinde yapacaktır.

2.6.3.2. (4-7 yaş) Şema Öncesi Dönem

Bu dönemde çocuk dış dünya ile kurduğu ilişkilerini giderek zenginleştirir. Bu dönemde görüş öznel, duygularının, hayallerinin yansımasıdır. Vücut oranları ölçsüz, perspektif endişesi taşımadan, sevdikleri renklerle resim yaparlar. Bu dönemde yaptıkları

resimleri anlatmaya ve açıklamaya heveslidirler. Özellikle kendilerinde iz bırakan olayları anlatmak isterler (Buyurgan, 2012). Ayrıca bu dönemde çocukta, “röntgen resim” denilen saydam resimleri görmemiz mümkündür. Mekan bir değil birkaç tane olabilir. Yine bu dönemde “düzleme” özelliği görülebilir. Yani çocuklar çizdikleri nesnelere birkaç görüş noktasından bakıyor gibi çizebilirler. Bunu yaparken ya kağıdın etrafında dönerek ya da kağıdı çevirerek çizerler. Ayrıca bu dönemdeki çocuklar anlatmak veya vurgulamak istedikleri noktayı diğer parçalara oranla daha büyük çizerek anlatmaya çalışabilirler (Buyurgan, 2012). Röntgen resim örnekleri incelendiğinde en dikkat çeken hamile bir annenin karnındaki bebeğin görülmüş gibi çizilmesidir. En sık tekrarlanan röntgen resimler ise ev içini gösterir çalışmalardır. Düzleme içerikli resimler arasında ise stad çizimi, bayram veya törenlerin anlatımında dört bir tarafa ayrı yerleştirilmiş insan figürleri gelmektedir.

2.6.3.3. (7-9 yaş) Şematik Dönem

Buyurgan’a (2012) göre okula başlayan çocuk daha programlı bir hayata başlar ve kurallar dünyasına girmesi ile de resimlerinde bir değişim başlar. Bu dönemde çocuk artık var olanı, gerçeği yansıtmak ister, kullandığı her renk de yansıttığı her nesnenin kendi rengidir. Bu dönemde çocuk şema öncesi dönemdeki özgürlüğünü kaybederek, heyecanını yitirmiş ve karamsarlığa kapılmış olabilir. Artık resimlerde okul, ev gibi konular işlenirken, okuma-yazmanın da öğrenilmesiyle resme, yazılar da eklenmiş olabilir. Bu dönemde çocuğa temel sanat prensipleri (mekan, ışık-gölge, renk vs) öğretilmeli ve çocuğun bu dönemi desteklenerek karamsarlığının önüne geçilmelidir. Bu dönem resim örneklerinde gördüğümüz en büyük özelliklerden biri de konuşan resimlerdir. Sanat eğitimsi bu tür resimleri sınırlandırmamalı, öğrencinin genel bir ihtiyaçla yaptığı bu resimler engellenmemeli, çocuğa özgürlük tanınarak, kendini rahatça ifade etmesine yardımcı olunmalıdır.

2.6.3.4. (9-12 yaş) Gerçekçiliğin Doğuşu Dönemi

Bu dönemdeki çocuğun resminde erken yılların güçsüz ve özgür haası gitmiş, içinde yaşadığı toplumun kültürüne uyma çabası egemen olmuştur. İnsan figürleri anatomiye uygun bir şekilde elbiselerle giydirilmiş olarak çizilir. 6-8 yaşından başlayarak çizimlerinde cinsiyet ayrımını gösteren çocuk, erkek ve kız giysilerindeki ayrımları özenle ve özellikle gösterir. Figür ile diğer öğeler arasındaki ilişki kurallara uymaya başlar, mekan

ve perspektif artık kendini gösterir. Bu dönemdeki çocuklar artık daha fazla ayrıntıya inerek, gerçeği yansıtmaya çabası içinde olurlar ancak yaptıklarını açıklamaktan hoşlanmazlar. Cinsiyet ayrımının farkına vardıldıktan sonra bu dönemde kızlarla, erkeklerin resimleri arasında farklılıklar oluşur, erkekler daha çok futbol, tren, savaş, uçak gibi konuları işlerken kızlar ise bebekler, kelebekler, çiçekler, prensesler çizmeye başlarlar. Bu dönem çocukları yaptıklarını kolay kolay beğenmezler, cesaretsizdirler, öğrendikleri kurallardan sonra yaratıcılıkları sınırlanmış gibidir ve kendi başlarına deneme, araştırma girişimi zorlaşır. Bu dönemde çocukları teşvik etmek ve destek olmak gereklidir. (Yavuzer, 2001)

İlkokul dönemi içindeki ikinci devre olarak anılan 9-12 yaş grubu çocuklarda, 6-9 yaşlarındaki bazı gelişmelerin sürdüğü, ayrıca ergenlik öncesi dönemde çocuğun psikolojik özelliklerinin ortaya birşeyler üretme etkinliğine de yansıdığı gözlenir (San, 2004).

2.6.3.5. (12-14 yaş) Görünürde Doğalcılık Dönemi (Mantık Dönemi)

Ergenliğin başlangıcındaki bu dönemde çocuklar giderek doğal çevrelerinden haberdar olarak yakın çevresinde gördüğü objelerin orantılarını, boyut ve derinliklerini çizmeye çalışır. Bu dönemde insan figürünün oldukça ayrıntılı çizildiği ve cinsel özelliklerin resme yansıdığı gözlenmektedir. Ayrıca bu dönemdeki çocuğun renk farklılıklarından haberdar olduğu ve rengi en iyi şekilde kullandığı görülür (Yavuzer, 2012). Bu dönemde çocuklar soyut düşünme eğilimine girerler. Bireysel çalışma yerine grup çalışmasını tercih eden çocukların estetik kaygıları ön plandadır. İnsan figürü en çok işlenen konu olmasına karşın, çevredeki olayları yansıtmak da çocukların ilgi alanının içindedir (Gürtuna, 2007).

Ergenliğin başlangıcına dayanan bu dönemi Piaget, biçimsel işlemler evresi olarak tanımlar. Bedenen ve ruhen hızlı büyüyen bu dönemdeki çocuklara duyarlı davranılmalıdır. Bu evrede perspektif, ışık - gölge, renk ilişkileri, mekânın düzenlenmesi ve hareketi tam olarak verebilme başarılamamıştır. Genellikle ilk algılarını kâğıda yansıttıklarından nesneyi yanlış çizebilirler. Bu olumsuzluk nesneye sık sık bakmaları önerilerek aşılmaya çalışılır (Baysal, 2010).

Çankırılı'ya (2012) göre; bu dönemde çocuk resimleri iki psikolojik etkinin izlerini taşır. Bunlar somut etki ve soyut etkidir.

Somut Etki: Bu dönemin bilişsel gelişim özelliğinden dolayı çizimler görsel uyarıcıların etkisindedir. Çevresinde gördüğü nesnelere ve canlıların orantılarını, boyutlarını, derinliklerini çizgilerinde göstermeye çalışmaktadırlar (Çankırılı, 2012).

Soyut Etki: Bu dönem ön ergenliğin başladığı dönem olması sebebiyle çizimlerinde hızlı duygusal değişimin, cinsel özelliklerin ve cinsel kimliğin yansımaları görülmektedir. Ailesiyle ve çevresiyle olan ilişkilerin duygusal ve tepkisel etkileri resimlerine de yansımaktadır (Çankırılı, 2012). İnsan figürü çiziminde tüm detaylarla birlikte, cinsel kimliklerin fark edilmiş olması da yansıtılır. Figürlerin hareketleri kolların, bacakların öne arkaya uzatılmasının yanında elbiselerindeki kıvrımlarıyla da gösterilir. Mantık devri diye anılan bu dönemde çocuk daha çok gözle görünen somut şeylerle ilgilenir (Kehnemuyi, 2013). Işık, renk, oran-orantı, perspektif konularıyla özellikle ilgilenirler. Yetişkinler gibi resim yapma eğilimindedirler ki bu dönemde artık resimsel birçok sorunu öğrenerek çözebilirler. Renk kullanımında daha dikkatlidirler. Ünlü sanatçıların eserlerine ilgi gösterirler. “Bazen kendi resimlerini beğenmezler ancak eleştiriye de tahammül edemezler, çok sık eleştirirler (Büyükkarabacak, 2008).

Görünürde doğalcılık (mantık) dönemin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Olaylar, eşyalar ve gerçekler arasında ilişki kurabilme, plan yapabilme yeteneği büyük oranda gelişmiştir.
- Kız ve erkekler arasında cinsiyet farklılığından kaynaklanan konuların seçimi görülür.
- Perspektif etkileri görülür.
- Geometrik çizgilerden uzaklaşmıştır.
- Resimlerde katı gerçekçilik egemendir.
- İnsan figürlerinde önemli gelişme cinsiyet ayrımları ile resimlerine yansır.
- Renk kavramının geliştiği, renkleri anlam ve önemlerine göre tercih ettikleri görülür (Kanıcıoğlu, 2009).
- İnsan resminde eklemeleri görerek resme aktarır.

- Orantı hissedilir (Kehnemuyi, 2013).

2.6.3.6. 12-14 Yaş Çocukların Çizgisel Gelişim Özellikleri

5-8. sınıf düzeyindeki öğrenciler, konu, simge, anlamlı imgeler ve görsel anlatımların geniş bir dizisini kullanarak, görsel sanatların özelliklerini öğrenmede onlara yardımcı olan bir çerçeve çalışmaya ihtiyaç duymaya devam ederler. Öğrenciler duygularını ve coşkularını yansıtmak için görsel sanatları kullanmaya olan ihtiyaçlarında anlaşılması güç bir şekilde sürekli olgunlaşırlar; kendi çabalarının erdemini değerlendirmek için yeteneklerini sürdürmeye devam ederler. Bu düzeydeki standartlar öğrencilerin düşünme, çalışma, iletme, akıl yürütme ve araştırma becerilerini harekete geçiren ve görsel sanatlar için önemli olan bilgi ve becerileri edindiğinde kendi kişisel dünyalarını genişletmek için görsel sanatların bilgi ve becerilerini uygulama yeteneklerini edinirler (Özsoy, 2003).

Ortaokul çocuğunun içinde bulunduğu dönemler buldukları yaşlara göre farklılık gösterir. Lowenfeld'in belirlediği çizgisel gelişim basamaklarına göre 6. sınıf ve 7. sınıf öğrencileri Mantık Çağı (11 ve 13 yaş arası) içerisinde yer alırlarken, 8. sınıf öğrencisi ise Ergenlik Evresi (13 yaş ve ötesi) dönemindedir.

Bu dönemde çocuğun çevresi genişler. Çocuğun çevresinde, kültürel kaynakların etkisi arttıkça değer yargıları onu doğruyu yansıtmaya zorlar (Kırıçoğlu,2005).

Gençlik bunalımının habercisi olan bu çağlarda zeka ve mantığının yardımıyla bazı sorunları çözebileceği halde yine de çocuksu coşkusundan kopmuş değildir. Zeka, mantık ve çocuksu coşkuya sahip olunan bu evrede zengin bir yaratıcılık vardır (Kehnemuyi, 2013). Yaratıcı becerilerin en yoğun olarak sergilendiği dönem 13-14 yaşları olarak belirlenmektedir. Bu dönemden sonra yaratıcılık ya belli bir seviyede devam eder yada düşüş görülebilir. Ancak en tepe döneme ulaşmada bireysel farklılıklar vardır (Güleryüz, 2001).

Bu yaştan sonra çocuk giderek sanatsal değerlere yönelir. Kişisel ve toplumsal değerlere ilgileri artar. Bu dönemde sanatsal sorunlar öğretilerek çözülür. Farklı bakış açıları, soyutlama ve renk bilgileri gelişir, çizgisel zenginlik görülür (Buyurgan, 2012).

Bu evreye kadar çocuklar insan giysisini kız ve erkek çocukları ayırt etmek için

çizmekteydi. Bu evrede vücudun bazı hareketleri verilerek giysi kıvrımları da resme aktarılmaktadır (Kehnemuyi, 2013).

Bu çağda çocuk, gözle görülen nesnelere daha çok ilgilenir. Renk, ışık-gölge, perspektife önem verir. Eşyaların uzaklık, yakınlık, boşluktaki yerlerini, biçimlerinin resmedileceğini düşünen çocuk için perspektif sorun olur ve bu nedenle bu evrede sanat eğitimi açısından dikkat gösterilmelidir (Kehnemuyi, 2013). Çünkü bu dönemde çocuk, çevresinde gördüğü nesnelere boyutlarını, orantılarını ve derinliklerini çizdiği resimlere yansıtmaya çalışır (Yavuzer, 2012).

Gelişen ve sosyalleşen genç, çevresi ile daha yoğun iletişim içine girer. Çocuğun kendi ve başkalarının çalışmalarına karşı eleştirel davranışları görülür. Bu dönemde uygulamanın yanı sıra çocuklar sanat eleştirisi, sanat tarihi ve estetik konularıyla ilgili bilgilendirilmelidir (Buyurgan, 2012).

Çocuk kendi resimlerini beğenmez, kültür içinde kimi resimsel ipuçları arar. Bu dönemde kitap resimleri, çizgi romanlardan, bilim kurgu kahramanlarından yararlanır (Kırıñoğlu,2005).

2.7. Figür

Tarih öncesi çağlardan günümüze kadar sanatın en önemli konusu insan olmuştur. İnsan dünyaya adım atmasından itibaren kendini ve çevresini gözlemleyerek hayatı oyuna kendisine benzeyene yakınlık duyar. Çevresindeki görselliği anlamlandırmada her zaman kendi varlığını ölçüt olarak kullanır. İnsan figürü farklı zamanlarda, farklı toplum sanatlarında, farklı anlayışlarla işlenmiştir (Erman, 2008). İlk insan yaşadığı yer olan mağarasının duvarlarına elinde mızrak tutan avcı ve o şartlarda öldürmenin zor olduğu yaban öküzü, aslan gibi vahşi yaratıkları resmetmiştir. Resimleri basit çizgilerden oluşmuştur.

Resim sanatının temel unsurlarından olan figür resmi yüzyıllardır ressamların da kendilerini ispatlaması gereken en önemli öge olmuştur. Sanatçılar temel eğitimlerinde en uzun zamanı figür çalışmalarına ayırmışlardır. Sanat öğrencileri nesnelere başladıkları eğitimlerine canlı modelden desen çalışmaları ile devam ederler; çünkü insan anatomisi estetik bir varlıktır. Estetik olan bir varlığın çizilmesi her zaman ilgi çekmiştir.

2.7.1. İnsan Figürü Çizimi

Çocukların bütün resimlerinden kişiliği, algıları, yargıları hakkında pek çok bilgi edinmek mümkündür. Ancak en zengin bilgi kaynağı insan figürü çizimleridir. Çizimler herhangi bir insan figürü olabilir, doktor, aşçı, hemşire gibi belirli bir kişi olabilir ya da aile, sınıf arkadaşları gibi bir grubun çizimi olabilir (Di Leo, 1983).

Di Leo insan figürü çizimlerini niteliksel ve niceliksel özellikler açısından ele almıştır. İnsan çizimlerindeki niceliksel farklılıklar, zeka düzeyini belirleme konusunda bir temel oluşturur; kronolojik yaşla ve zihinsel olgunlukla ilişkilidir. Zihinsel olgunluğun göstergesi olarak çocuk resimlerinin geçerliliği kanıtlanmıştır (Di Leo, 1983).

Zihinsel gelişim açısından çocukların insan figürü çizimleri en bilgi verici araçtır. İnsan figürü çizimi diğer gösterimlerden daha çok çalışılmıştır. İnsan figürü çizimleri araştırmacılara, çocukların figürsel gösterimleri ve farklılıkları kullanışlarının gelişimini değerlendirme olanağı verir. Çocuklar karalamadan ilk şekil ve biçimlere, daha sonra detaylı insan figürü gösterimlerine doğru ilerlerler. Başka bir deyişle, çocuklar bilişsel olarak gelişip olgunlaştıkça, gösterimleri basit resimlerden daha karmaşık ve farklılaşmış olanlara doğru ilerler (Golomb, 2004).

Cyril Burt'a göre, 4 yaş çocuğu için insan figürü en sevdiği konudur. Baş yerine yuvarlak, gözler için nokta, bacaklara iki düz çizgi çizilir. Bazen gövde için ikinci bir yuvarlağın çizildiği ve bazen de kollar yerine iki çizgi çekildiği görülebilir. Genellikle bacakların, kol ve gövdeden önce resmedilmesi olağandır (Yavuzer, 2012).

Çöp adam genelde yapılan tahminin aksine ne ilk insan resimleri ne de popüleridir. Çöp adam çizimlerini çocuklar 5 veya 6 yaşlarında, yetişkinlerin resimlerini veya yetişkinlerden bu tip resim yapmayı öğrenen diğer çocukların resimlerinden öğrenirler. Çöp adam, çocukların otomatik olarak indirgeme veya soyutlaması olarak bilinir (Güven, 2009).

2.7.2. İnsan Figürü Çizimindeki Gelişim

Yapılan çalışmalarda çocukların genellikle kendi cinsinde olan figürleri tercih ettikleri gözlenmiştir. Kendi cinsinde figürlerin çizilmesi, çocuğun kendi cinsel kimliğini

kazanmış olması ile açıklanmaktadır. Yaşa oranla insan figürü çizimindeki gelişim ve çocuğun insan figürünü resmetmesinin onun zihinsel durumuna ve yaşadığı çevreye bağlı olduğu açıklanmıştır (Yavuzer, 2012).

Başlangıçta çocuğun çizdiği insan figürü son derece basit ve eksiklerle doludur. Tipik bir 3 yaş çocuğu, bir adam resmi olarak baş resmi çizmeyi yeğler. Gözler, burun ve ağız çoğunlukla yüzde bulunur. 4 yaş çocuğu, büyük başlı insan figürü çizmeye eğilimlidir ve başa kollar ve bacaklar eklemeye başlamıştır (Yavuzer, 2012).

5 yaşındaki çocuklar, genellikle baş ile birlikte vücuda da yer verir. Baş; göz, ağız ve burnu kapsamakta, vücuttan kol ve bacaklar uzamaktadır. Her yaşta bu çizgilere boyun, parmaklar, kulaklar gibi ayrıntıların eklenmesi beklenir. Yine çizgideki orantı, yaşa koşut olarak daha uyumlu ve mantıksal olacaktır. Örneğin, 5 yaş çocuğunun çizdiği kafa çok orantısız ve bedenden büyükken, zamanla başın bedene göre giderek daha orantılı bir biçim aldığı görülür (Yavuzer, 2012).

Çocukların hazırbulunuşlukları, yaşadıkları çevre, onlara sağlanan olanaklar, anne-babanın eğitim durumu, çocuğun bakımı ile kimin ilgilendiği gibi durumlarının çocuğun zihinsel gelişimi açısından öneminin ne kadar büyük olduğu bilinmektedir. Tüm bunlar çocuğun çizimlerinde de görülmektedir. İnsan figürü çizimi bize çocuğun zihinsel gelişimi açısından bilgi vermektedir (Yavuzer, 2012).

Çocuğun çizimindeki her bir detay bu testte önemlidir. Çocuğun çizdiği insan resminin düzgün oluşu değil ayrıntılara ne kadar yer verdiği önemlidir. Çocuğun bu ayrıntıları görebilmesi ise çevresine, yaşına ve çocuğa gösterilen ilgiye bağlıdır. İncelenen birçok resimde okul öncesi çocuklarının ayrıntılara yer vermeden belli başlı organları çizdiği gözlenirken, ilkökul 1. , 2. , 3. sınıf öğrencilerinin ayrıntıya daha çok önem verdikleri görülmüştür (Yavuzer, 2012).

2.7.3. Çocuk Resimlerinde Figür Çizimi

Çocuk resimleri üzerinde yapılan araştırmaların çoğu, insan figürü konusunun en gözde olduğunu göstermiştir. Çocuklar insan figürü çiziminde genellikle kendi cinsiyetindeki insanları daha çok çizmektedirler. Çocuğun kendi cinsiyetindeki insan figürleri çizmesi konusunda Yavuzer (2012) çocuğun cinsel kimliğini kazanmış olmasıyla

yorumlamaktadır. Çocuğun Özellikle insan çizimleri, ruhbilimcilerince yakından incelenmekle birlikte çocuğun ruhsal düzeyinin belirlenmesinde kullanılmaktadır.

San'a (2004) göre çocuklar, çizmekte güçlük çektikleri figürleri empati, yani kendilerini resme yerleştirmek yoluyla daha kolay çizerler. Bu yoldan kendilerini hayvan ve simgelere indirgeyebildiklerinden ve anlatmak istedikleri şeyin bir parçası olabildiklerinden, uygun mecazlar kurabilmekte ve bu anlamda estetik başarıya ulaşmaktadırlar.

2.7.4. İnsan Figürünün Detayları ve Anlamları

2.7.4.1. İnsan: Çocuk ilk karalamalardan sonar çizdiği insan figürleri, bir kafa ve iki bacadan oluşmaktadır. Kollar çizilmişse doğrudan kafaya çizilmiştir. Başlangıçta olmayan gövde zamanla çizilmeye başlanır. Kollar ve bacaklar artık gövdeye çizilir. Kollar normal yerinde değilken göğsün yanında ve karnından çizilmeye başlanır.

2.7.4.2. Kafa: Çocuk açısından çok önemli olduğu için başı çizmek hiçbir zaman ihmal edilmez. Kafalar yuvarlak, oval, kare, dikdörtgen, bazen saçların başladığı yerden düze yakın bir çizgiyle betimlenir, zamanla saçlar ilave edilmeye başlanır. Çankırılı'ya (2012) göre; resimde kafanın olduğundan büyük çizilmesi sosyal ve duygusal iletişimde yetersizliği gösterirken, olduğundan daha küçük çizilmesi ise sosyal ilişki kurmada zorlanan ve arkadaş edinemeyen içe kapanmaya eğilimli çocuklarda görülmektedir.

2.7.4.3. Saçlar: Çocuklarda cinsiyet kavramı 3 yaşından sonra oluşmaya başlar. İnsan çizerken kızların saçlarını uzun erkeklerinkini kısa çizerler. Çocuğun yaptığı resminde bastırarak boyadığı saçlar, onun fiziksel olarak daha güçlü olma isteğini gösterir. Ebeveynin saçının bastırılarak boyanması ise aile içinde söz sahibi olma, otorite kurma isteğini göstermektedir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.4. Ağız: Çocuk resimlerinde ağız da gözler gibi unutulmaz. Çünkü ağız temel iletişim aracıdır. Çocuklar resimlerinde ağız kalın çizgilerle göstermiş veya dişlerin görüldüğü bir ağız çizmişse bu çevresindekilerle konuşma isteğini işaret eder. Ağız dar ve kapalı çizgi halinde çizilmişse çeresiyle ilişki kurmaya çekindiğini gösterir. Ağız fazla açık ve yuvarlak çizen çocukların kızgınlıklarını ağır ve kaba sözlerle ifade ettikleri görülmektedir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.5. Gözler: Her insanı hayata bağlayan unsur olarak çocuk için de aynı öneme sahiptirler. Çocuklar 4 yaşlarında göz çizerken, göz yuarlağının içine bir nokta koyarak göz bebeğini ifade ederler. Göz bebeği çizen bir çocuk, kişiliğinin farkına varmış demektir. Okula başlama yaşındaki ir çocuğun insan figürü çizerken göz yuarlağının içine göz bebeğini gösteren bir nokta bırakmazsa bu çocuğun kişiliğinin farkında olmadığı, zihinsel ve duygusal yönden geri kaldığını gösterir. Sağa sola bakan gözler utangaçlığı ve özgüven eksikliğini yansıtıyorken, iri ayrıntılı ve belirgin çizilen gözler ise aşırı gözlemciliğe ve çevresiyle aşırı ilişki kurma isteğini gösterir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.6. Burun: Burun çoğu kez çizilmez. Başlangıçta burun nokta halindeyken, çizgi, yanyana olan iki çizgi, “V” şekilli bir çizime dönüşür.

Burun özgüven ve ben algısının semolüdür. Her dediği yapılan ve yetenekleri abartılan çocukların ben algısı gerçek benin üzerinde olarak kendini beğenmiş, narsistik bir kişilik ortaya koyarlar. Çocuk zihinsel olarak geliştikçe çizdiği burnun şekli de basitten burun deliklerini de gösteren üç boyutlu ayrıntılı bir buruna doğru gelişme gösterir. Çocukların çizdikleri burun olduğundan büyükse ben algısı gerçek benin üzerinde, olduğundan küçük çizilmişse benlik algısı gerçek benin altında yan özgüveni zayıf demektir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.7. Kulaklar: Kulaklar ağız gibi iletişimde önemli olmasına rağmen çoğu zaman çizilmez. Kadın ve kızlarda saç olduğu için çizilmez. Erkeklerde ise açıktadır. Çizildiği zaman yuvarlak, oval ve normalinden büyük çizilir.

İnsan figürü çizerken kulak çizen bir çocuk bilinçli dinleme becerisi kazanmış demektir. Sürekli eleştirilen, azar işitip hakaret gören bir çocuk kulak çizmeyi unutabilir. Bu da eleştiriyi duymak istemediğini gösterir. Kulakları büyük çizen çocuk ise konuşulanları dinlemekten hoşlandığı anlaşılır (Çankırılı, 2012).

2.7.4.8. Çene: Baş çizimi çenenin çizimi ile birlikte sonlandırılır. Geniş yada köşeli çizilen çene, çocuğun başkalarından destek bekleme ve başkalarına güvenme ihtiyacı olduğunu gösterir. Çene güçlü görünme isteğini de gösterir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.9. Boyun: Çocuklar insan figürü çizerken 6 yaşına kadar figürün boyun

kısmını es geçerler. Boynun kısa yada kalın çizilmesi veya hiç çizilmemesi durumu çocuğun öfkesinde kontrol problemi olduğunu gösterir. Bu durum çocuğun sabretmede, isteklerini ertelemede ve kurallara uymada zorluk yaşadığını gösterir. Çocuklar tarafından çizilen ince ve uzun boyun ise çocuğun isteklerini bastırma yönünde olduğunu ve sürekli kendini kontrol etme ihtiyacı hissettiğini gösterir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.10. Omuzlar ve Gövde: El, bacak ve kollara göre daha hareketsiz olan gövdenin fonksiyonunu kavrayamadıkları için başlangıçta çizilmemektedir. Çizilmeye başladığında ise yuvarlak, üçgen ve dikdörtgen şeklinde çizerler.

Resimde yuvarlak hatları olan omuzlar ve gövde geçimli ve uyumlu özellikleri yansıtırken, sert ve köşeli vücut hatları saldırgan dürtülerin olduğunu gösterir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.11. Kollar: Başlangıçta iki çizgi halindeyken, daha sonar dikdörtgen şekilde resmedilmeye başlanır. Her iki yana açılan kollar, insanlarla yakın ilişki kuran çocukların resimlerinde görülürken, gödeye bitişik çizilen kollar ise insanlarla ilişki kurmada zorlanan, içine kapanık çocukların resimlerinde görülür. Kolların hiç çizilmemesi çevreyle kopuk ilişkileri gösterir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.12. Eller: Eller çoğu kez çizilmez, çizildiği zaman ise yarım daire, yuvarlak, küçük yuvarlaklar, çizgiler, uzun oval şekiller halinde resmedilir. Çocuğun insan figürü çizerken elleri de çizmesi çevreye ilgi duyduğunu, sosyal ilişki kurmaktan hoşlandığını gösterir. Ellerin olduğundan büyük çizilmesi; saldırgan davranışlarda bulunduğu yada saldırganlık gördüğünü, ellerin hiç çizilmemesi yada olduğundan küçük çizilmesi, figüre gizlenmesi, özgüven eksikliğini, utangaçlığı ve sosyal iletişim kurmada yetersizliği gösterebilir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.13. Parmaklar ve Tırnaklar: Parmaklar, farklı sayıda ve karışık çizgiler halinde çizilirken zamanla 5 parmak sayısına ulaşılarak daha gerçekçi bir şekilde resmedilir. Çocuklar resimlerinde el ve ayak parmaklarını çizerken nadir olarak tırnakları da çizerler. Parmak çizimlerinde tırnakların uzun çizilmesi saldırganlık işareti olabilir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.14. Bacaklar: Başlangıçta iki çizgi halindeyken, daha sonar dikdörtgen şekilde resmedilmeye başlanır. Bacakların çizilmemesi çocuğun var olmak için

başkalarının desteğine ihtiyaç duyduğunu belirtir. Bacakların sağlam ve dengeli çizilmesi özgür anlamına gelir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.15. Ayaklar: Çocuk resimlerinde ayaklar; nokta, yuvarlak ve üçgen şeklinde çizilir. Zamanla ayak şeklini andırmaya başlar. Çocuk resimlerinde ayakların çiziliş şekli bir özgüven ölçüsü olarak algılanabilir. Çizgi şeklinde çok zaarif ayaklar aileye bağımlılığı, kalın çizgilerle yuvarlak veya oval şekillerde çizilen ayaklar da özgüveni gösterebilir. İki farklı yöne bakan ayaklar çizenin kararsızlığını ifade eder (Çankırılı, 2012).

2.7.4.16. Dizler: Çocuklar resimlerinde dizler gibi eklem yerlerini oldukça az göstermektedirler. İnsan figürü çizerken dizleri de gösteren çocuklar, kendi işlerini kendileri gören, bağımsızlık isteğinde bulunan bireyler olarak değerlendirilirler (Çankırılı, 2012).

2.7.4.17. Göbek: Çizimde karın bölgesine çizilen bir nokta yada yuvarlak, göbeği temsil etmektedir. Göbek, okul çağına kadar çocuk için benmerkezciliği temsil etmektedir. Altı yaşından sonra çocuklar insan figürlerinde göbek çizmeye devam ederse bu durum, çocuğun anneye bağımlı olduğu e anneden yardım almaya devam ettiği söylenebilir (Çankırılı, 2012).

Çocukların göbeğin altına “düğme” adı verdikleri yuvarlak işaretler çizdikleri görülür. Yaşları sekizi geçen çocukların ise düğme çizmeye son verdikleri görülmektedir. Bunun sebebi çocukların 8 yaşından itibaren artık daha sosyal bir kişilik kazandıklarından, başkalarının da duygu ve düşünceleri olduğunu kavrayarak benmerkezci düşüncenin göstergesi olan düğmeleri çizmeye son vermektedirler. Yukarıdaki bilgilerde de vurgulandığı gibi okul öncesi yaş çocukları göbek ayrıntısını çizmemekte 7-8 yaş grubu çocuklarda göbek çizildiği görülmektedir (Çankırılı, 2012).

2.7.4.18. Elbise ve Başlık: Çocuklar kendi cinsiyetinin farkına vardıklarında ve bunu benimsediklerinde çizdikleri insan figürlerinde kız – erkek ayrımı yapmalarının yanında onları cinsiyetlerine uygun bir şekilde giydirirler.

Her çocuk içinde bulunduğu ailenin ve toplumun bir üyesi olduğunu hissetmek ister. Bu sebepten dolayı aile ve toplum tarafından onaylanan şekilde giyinme gereği duyarak bunu çizimlerine yansıtır (Çankırılı, 2012). Çizilen çocuk resimlerinde de örneğin; annesi başı kapalı ve uzun pardösü giyen anneyi çocuğun çizdiği kadın resminde kadını

başı kapalı ve uzun pardösü giydirerek çizdiği görülmüştür.

Genel olarak çocukların çizdiği resimlerde okul öncesi yaş grubunun ayrıntılara yer vermeden çizim yaptıkları ilkokul çocuklarının çizdiği resimlerde daha fazla ayrıntıya ve detaya yer verdikleri görülmektedir. Çocukların neredeyse hepsinin kulak çizmediği tespit edilmiştir. Bunun sebebi bu yaş çocuklarında dinleme becerisinin henüz yerleşmemiş olmasıdır. Her çocuk benmerkezci düşünme yaşında olduğundan öncelik ona ait diye düşünmekte ve dinlemeyi bilmemektedir. Aynı şekilde burun da çok fazla çizilmemektedir. Çocuk zihinsel olarak geliştikçe burun çiziminin de değiştiği bilinmektedir. Çocuklarda yaş büyüdükçe burun çiziminin arttığı okul öncesi yaş grubunda çok fazla çizilmediği görülmüştür (Çankırılı, 2012).

Önemli olan bir çizimin sadece şimdiki zamanla ilgili bilgileri vereceğini biliyor olmaktır. Bir çizim, çizenin o günkü ruh halini gösterir, çünkü ruh hali farklı olabilir ve bizler elimizde olan çizimle onun gelecekte ne olacağı hakkında tahminde bulunamayız (Klepsch & Logie, 1982).

3. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracının hazırlanması, Deney ve Kontrol gruplarına dersin işlenişi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel işlemlere ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma niceldir. Araştırmanın denel işlemi öncesinde öğrencilerin yaptıkları resimlerle uygulanan öntest ve denel işlem sonrasında uygulanan sontest ve kalıcılık testlerinin “İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri”ne tabi tutulduktan sonra sayısal veriler elde edilmiştir. Bu verilerden yola çıkarak, kullanılan farklı yöntemlerle verilen insan figürü çizimi eğitiminin öğrenilenlerin başarı ve kalıcılığına etkisi üzerine çeşitli bulgu ve yorumlar yapılmıştır. Öğrencilerin farklı gruplarda farklı yöntemler uygulanarak aldıkları eğitimin ne kadar etkili olduğu karşılaştırılmıştır. Araştırma, deneysel yöntem kullanılarak yapılan uygulamalı araştırmadır. Kullanılan yöntem gösteri yöntemi olup, Kontrol grubunda MEB'in desteklediği yöntem, öğretmen odaklı anlatım yöntemidir. Deney-1 grubunda akıllı tahta kullanılarak yapılan gösteri yöntemi, Deney-2 grubunda ise demonstrasyon ve akıllı tahta ile teknolojiden faydalanılan bir yöntemdir. Araştırmanın alt problemlerini test etmek amacıyla öğrenciler tarafından yapılan resimler insan figürü çizimi değerlendirme kriterlerine tabi tutulmuştur.

Araştırmada üç farklı gruba değişik yöntemler kullanılarak hazırlanan bu modelde grup üzerine bağımsız değişken uygulanarak oluşturulan etkinin bağımlı değişken üzerine ne derece bir farklılık oluşturduğu incelenmiştir. Araştırmada yapılan çalışma öntest, sontest ve kalıcılık testi şeklindedir. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni akıllı tahtanın aynı grup üzerinde başarıyı ne ölçüde etkilediğidir. 15'er kişiden oluşan üç gruba insan figürü çizimi değerlendirme ölçeği hazırlanmıştır. Bu ölçek görsel sanatlar dersi öğretim programında yer alan değerlendirme ölçeklerinden yola çıkarak hazırlanmıştır. Ölçekler, konuyla ilgili alanında uzman hocalardan biri resim-iş eğitimi ana bilim dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmeni dört alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir.

3.1.1. MEB'in Desteklediği Yöntem: Görsel sanatlar öğretmen kılavuz kitabında yer alan yöntemdir. Bu yöntemde: Görsel sanatlarda biçimlendirme çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekan, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik,

hareket, ritim, dereceleme, oran-orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, hissettirildiği, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır. Sanatsal yaratmada görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri, amaç değil araç olarak işlev görmektedir. Ancak bunlar olmadan insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurması, yansıması, bir anlam yükleyerek işlevselleştirmesi ya da yepyeni bir biçim anlayışıyla ortaya koyabilmesi pek mümkün görülmemektedir. Bu nedenle “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla birlikte dersin temelini teşkil etmektedir (MEB, 2016).

3.1.2. Akıllı Tahta ile Bilgisayar Destekli Eğitim: Teknolojinin desteğini alarak, ders sırasında etkinliğin öğrencilere aktarılmasında birden fazla duyuya hitap edilmesi ve öğrencilerin teknolojiye olan ilgisini kullanarak onları konuya daha rahat çekerek, öğrenme imkanlarını arttıran bir yöntemdir. Hem zaman kullanımının hem de öğretimin daha verimli olması amaçlanmaktadır. Son dönemlerin ayrılmaz bir eğitim parçası olan akıllı tahtaların öğretim amacıyla kullanılması, teknolojiye ve derslere uygun tasarımlanmış yazılımlarla eğitim-öğretimle ilgili konuları, doğru seçilmiş öğretim yöntem ve ilkeleriyle yüksek standartlarda eğitim ve öğretim imkanı sağlaması açısından çok önemlidir. Akıllı tahtaların sahip olduğu çoklu ortam özellikleri düşünöldüğünde, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimlerine fayda sağlayacak öğretim etkinliklerini gerçekleştirebilecek en uygun öğretim teknolojisi olduğu düşünölebilir. Öğrencilerin seviyeleri dikkate alındığında ortaöğretim öğrencileri için akıllı tahta kullanımı eğitimde kalıcılığı ve zamandan tasarruf sağlayacağı söylenebilir (Albayrak, 2014).

3.1.3. Akıllı Tahta ile Bilgisayar Destekli Eğitim ve Demonstrasyon (Gösteri)
Yöntemi: Gösteri, öğretmenin öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını göstermek ya da açıklamak için yaptığı işlemdir. Gösteride hem görsel hem işitsel iletişim kullanılır. Gösteri, öğrencilere olayın gerçek oluşumunu hem görerek hem de işiterek öğrenme imkanı sağlar. Kelimelerin yetersiz olduğu yerde kullanılır. Öğrencinin dikkatini çeker. Harcanacak zamanı azaltır. Güdölendirir. Özellikle beceriler sahasında yararlıdır (Küçükahmet, 2001). Öğrencilere teknolojiyi kullanarak verilen eğitimin yanı sıra diğer duyularını daha etkin kullanmasına olanak tanıyan ve konuya karşı daha fazla ilgi ve merak uyandırması amaçlanan yöntemdir. Öğrenciler, demonstrasyon (gösteri) yöntemiyle birlikte öğrenecekleri konuyla ilgili nesneyi üç boyutlu olarak karşılarında gördüklerinde

ve hatta dokunabildiklerinde öğrenmenin farklı bir boyutuyla karşılaşacaklardır. Bu da öğrenciyi daha çok güdüleyerek öğrenmeyi kolaylaştırıp, daha verimli hale getirecektir. Ayrıca zamandan tasarruf ederek dersin daha verimli işlenmesine olanak sağlar.

Araştırmada kullanılan deney deseni aşağıda Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada Kullanılan Deney Deseni

Gruplar	Öntest	Denel İşlem	Sontest	Kalıcılık Testi
Kontrol	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	MEB'in desteklediği yöntem	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme
Deney-1	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme
Deney-2	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim ve demonstrasyon yöntemi	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme	İnsan Figür Çizimi + Değerlendirme

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu; 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Diyarbakır ili Merkez Sur ilçesinde bulunan Alipaşa Ortaokulunda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerinden 1 Kontrol ve 2 Deney grubu olmak üzere 3 grup oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan araç-gereç ve materyaller araştırmacı tarafından sağlanmıştır. Kontrol grubuna MEB'in desteklediği öğretim yöntemi kullanılarak, Deney-1 grubuna akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim, Deney-2 grubuna ise akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitimi ve demonstrasyon yöntemiyle ders anlatılmıştır. Tablo 2’de çalışma grubu içerisinde yer alan okul ve öğrenci sayıları verilmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubu İçerisinde Yer Alan Okul ve Öğrenci Sayıları

Okul	Grup	Sayı
Diyarbakır Sur İlçesinde Bir Ortaokul	Kontrol	15
	Deney-1	15
	Deney-2	15

Çalışmanın uygulama okulu belirlenirken, okulun araştırmanın yürütülmesi konusunda uygun olmasına, yöneticilerin bu çalışmaya açık olmasına, desteklemesine, öğrenci ve velilerin istekli olmasına dikkat edilmiştir. Uygulama öğretmeni belirlenirken araştırmayı en sağlıklı yürütecek ve araştırmaya hakim olan kişinin araştırmacının kendisi olacağı düşünülmüştür. Uygulama öğretmeni resim-iş öğretmenliği bölümü mezunu olup, 10 yıldır MEB’de alanında görsel sanatlar öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

7. sınıf görsel sanatlar öğretim programında “Nesne ve figürlerin geometrik biçimi olduğunu anlar” kazanımının bulunmasından dolayı, araştırmaya, Alipaşa Ortaokulu 7. sınıf şubelerindeki öğrenciler katılmıştır. Biri resim-iş öğretmenliği ana bilim dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmeni alan uzmanlarıyla birlikte her sınıf için çalışmalar seçilmiştir. Bu şekilde toplamda 45 çalışma belirlenmiştir. Okulda yapılan çalışmalar eşit şekilde yaptırılmış ve uygulama araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Araştırmada yapılan ders süresince Kontrol ve Deney gruplarını oluşturan sınıflardaki tüm öğrenciler derse düzenli olarak devam etmiştir. Araştırmacı uygulama öğretmeni olarak çalışma; başından sonuna kadar düzenli bir şekilde, plana sadık kalarak devam etmiştir.

Araştırma, Diyarbakır il merkezindeki Alipaşa Ortaokulu’nun 7. sınıfında öğrenim gören 45 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Random (seçkisiz/tesadüfi) olarak seçilen gruplar ve bu gruplardaki öğrencilerin 15’i Kontrol, 15’i Deney-1 ve 15’i Deney-2 grubunda yer almıştır. Denel işlem öncesinde grupların insan figürü çizim becerileri yönünden denk olup olmadıklarını saptamak amacıyla insan figürü çizimi değerlendirme formu kullanılarak öğrencilerin ön test puanları elde edilmiştir. Daha sonra bu puanlar üzerinden tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanarak grupların ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı test edilmiştir. Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının ön test puanları üzerinden uygulanan ANOVA sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Kontrol, Deney1 ve Deney2 Gruplarının Ön Test Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik ANOVA Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	Ss	sd	F	P
Kontrol	15	18.53	2.06			
Deney-1	15	19.40	2.35	2-42	.63	.54
Deney-2	15	19.40	2.82			

Tablo 3'e göre denel işlem öncesinde Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının ön test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$F_{(2,42)} = .63$, $p > .05$]. Buna göre, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının uygulama öncesinde insan figürü çizim başarıları açısından denk oldukları söylenebilir.

3.3. Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Değerlendirme formları hazırlanmadan önce ilgili literatür taranmış ve benzer veri toplama araçları oluşturma ve geliştirme çalışmaları incelenmiştir. Bu araştırmanın verileri; araştırmacı tarafından oluşturulan, araştırma yapılacak yaş grubu için belirli soru sayısına sahip değerlendirme formları ile toplanmıştır. Oluşturulan “Ölçme araçlarının öncelikli niteliği geçerli ve güvenilir olmasıdır” (AERA, APA ve NCME, 1999). Geliştirilen ölçeklerin kullanılmadan önce geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılarak gruplara uygulamaya hazır hale getirilmiştir. İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri Ölçeğinin hazırlanması aşamasında Elizabeth Koppitz'in (1984) insan figürü değerlendirme testi incelenerek 30 tane kriter hazırlanmış ve bu kriterler, biri resim-iş eğitimi ana bilim dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmeni tarafından gözden geçirilerek bunların uygulanabilirliğine karar verilmiştir (Bkz. EK-2). Daha sonra bunlar öğrencilerin çizimleri için değerlendirme kriteri olarak belirlenmiştir. Her bir kriter öğrencinin yapmış olduğu çizime bakılarak var/yok şeklinde değerlendirilir. Örneğin; çizimde kafa var ise, tablo üzerine var olarak işaretlenir ve var kategorisinde 1 puan almış olur. Kafa çizmemiş ise yok kategorisine yok olarak işaretlenir ve yok kategorisinde 1 puan alır. 30 kriter üzerinden, öğrenci ne kadar ayrıntılı çizim yapmış ise, var kategorisinden o kadar yüksek puan alır. Var kategorisindeki puanların sayısının yüksek veya düşük olması, öğrencinin figür çizimi başarısının hangi seviyede olduğunu gösterir. Böylece yapılan testler karşılaştırılarak verilen eğitimin insan figürü çizimi eğitiminde öğrencinin başarısına etkisi ortaya çıkar.

Verileri toplama amacı ile geliştirilen öntest, sontest ve kalıcılık testlerin (İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri Ölçeği) uygulanabilmesi amacı ve okullarda yapılacak çalışmaların yürütülebilmesi için, araştırmacı tarafından Etik Kurulundan onay alınarak, Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü kanalı ile Diyarbakır Valiliği ve Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma ve uygulama izni alınmıştır (Bkz. EK-1).

3.3.1. İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Kriterleri

1. Kafa
2. Gözler
3. Gözbebekleri
4. Kaşlar ve kirpikler
5. Burun
6. Burun delikleri
7. Ağız
8. Çift dudak
9. Kulaklar
10. Saç
11. Boyun
12. Vücut
13. Kollar
14. Çift çizgi ile gösterilen kollar
15. Aşağıya doğru gösterilen kollar
16. Omuzlara yerleştirilmiş kollar
17. Dirsekler
18. Eller
19. Parmaklar
20. Doğru sayıda parmaklar
21. Bacaklar
22. Çift çizgi ile gösterilen bacaklar
23. Dizler
24. Ayaklar
25. Çift çizgi ile gösterilen ayaklar
26. Profil gösterim
27. Elbise; 1 özellik/hiçbiri
28. Elbise; 2-3 özellik
29. Elbise; 4-5 özellik
30. Vücut oranları yerinde

Bu kriterlerin, alan uzmanları tarafından incelenmesi sonucunda uygulanmasına karar verilmiş ve kriterler değerlendirilmeye hazır hale getirilmiştir.

Koppitz'in Değerlendirme Örneği:

E.M. Koppitz, 5 ile 12 yaşları arasındaki çocukların İFÇ'lerinin yorumlanmasında üç ana maddeyi tavsiye eder:

- 1) Figürü nasıl çizdiği çocuğun kendi içindeki konsepti yansıtır. (ve çizdiği kişiye karşı olan tutumunu).
- 2) Kimi çiziyorsa o kişi çocuk için o anda en çok önem arz eden kişidir. Normalde, kendisidir. Hoşnutsuzluklar çok bozuk şekillerde çizilir (canavar, robot vb.) veya ideal resimlerdir (süper kahramanlar). Ayrıca endişelendikleri ya da çatışma içindeki oldukları insanları çizerler; bu da her zaman çocuğun cinsiyeti hakkında ipucu vermez. Çizim yapan çocuklar genellikle yalnız ve mutsuz çocuklar olup, kendilerinin ilgiye muhtaç olduklarını, evde hiç kimsenin onlarla ilgilenmediğini düşünürler (ya da içinde bulunduğu zamana konsantre olup, buna takılıp kalan çocuklar).
- 3) Ne söylemek istiyor. Bir çok durumu anlatmak istiyor olabilir, çatışmayı ve/veya hayallerini. Çizilen kişi ve onu çizdiği şekil, çocuğun davranışlarını yansıtır (kendine ve o sırada çok önem verdiği kişiye olan davranışını). Kendi İFÇ'si üzerinde spontane bir hikaye anlatıyorsa içerik bir hayalden bahsediyordur (eğer çocuğa bir açıklama yapması ya da verilen spesifik sorulara karşı çizmesi isteniliyorsa, bu durumda değerlendirmeye alınmaz, bu nedenle açık ve genel sorularla yönlendirmeler yapılmalı: Bu kim?, Ne yapıyor? Kaç yaşında? Ne tür bir insan?, Bundan sonra ne olacak...?). Tüm resimler aynı amacı taşımazlar ya da aynı anlamlara gelmezler.

Uygulama: Sınavı yapan kişi tarafından, o anda çocuktan "tam bir insan" figürü çizmesi istenilir, çünkü test bir iletişimin grafik formdaki ürünü (çocuğun farklı bağlamlarda çizdiği spontane resimlerden farklı olarak) olacaktır. Çocuğun çizdiği resmin yapısı, çocuğun yaşına ve olgunluk seviyesine göre belirlenir, bununla birlikte de çizdiği resim çocuğun o andaki endişelerini ve davranışlarını (duygusal göstergeler) anlatır. Verilen talimatlar sonuçları etkiler, değiştirilmemelidir ("bir adam", "bir portre"...). *"Bu kağıda Tam bir insan çizmeni istiyorum. İstedığın her tip insan olabilir, yalnızca tam bir insan olmalı, ne karikatür ne de bir karakalem olmasın"*. Mevcut bir modelin kopyasını yapmasını sınırlamaktan kaçınılmalıdır (bir iç, kişisel portre olmalı).

Uygulamada malzemeler A4 kağıdı, 2 numaralı kalem ve silgidir. Zaman sınırlaması yoktur. Öğrencinin çalışmaya yeniden başlaması, isterse yeni bir kağıt alması e silmesi serbesttir. Çizim yaptığı sırada, sözel ya da sözel olmayan davranışlar ile çizim sırası gözlemlenmelidir.

3.3.2. Değerlendirme Formlarının Geliştirilmesi

Araştırmanın alt problemlerini test etmek, açık ve doğru bir sonuca ulaşmak için araştırmacı tarafından çocuğun çizgisel (grafiksel) gelişim basamaklarıyla ilgili ulusal ve uluslararası kaynaklar taranmıştır. Ayrıca resim-iş öğretmenliği ana bilim dalı öğretim elemanı uzmanlarının da görüş ve önerilerine başvurulmuştur. Bu şekilde 7. sınıf öğrencilerin içinde bulunduğu 12-14 yaş grubu çocuğunun çizgisel (grafiksel) gelişim dönemine uygun soruların yer aldığı veri toplama aracı olan insan figürü değerlendirme formu oluşturulmuştur. Bu veri toplama aracının güvenilirlik ve geçerlik incelemesi için biri Dicle Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmeni olan alan uzmanların görüş ve önerileri alınmıştır. Bu görüş ve öneriler doğrultusunda tekrar düzenlenen veri toplama aracında 30 adet soru yer almıştır. (Bkz. EK-2).

Hazırlanan değerlendirme formları 7. sınıf öğrencilerinin çizgisel (grafiksel) gelişim basamaklarını, içinde bulunduğu 12-14 yaş dönemi itibari ile, incelemek için uygulanabilir bulunarak araştırmacı tarafından kullanılmıştır.

3.4. Uygulama

Araştırmanın uygulanması amacıyla, Alipaşa Ortaokulunda yapılacak ders içi çalışmalar ve uygulamalar için öncelikle Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik kurulundan onay alınmıştır (Bkz. EK-1b). Ardından Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü kanalıyla araştırmacı adına Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır (Bkz. EK-1a).

Araştırma çalışması, uygulama öncesi hazırlıkları dört hafta, deneysel işlem süreci uygulamaları ise sekiz hafta, görsel sanatlar dersinin ortaokullarda haftada 1 saat olduğu göz önünde bulundurulduğunda üç grup için 24 saat sürmüştür. Uygulama için seçilen “insan figürü çizimi” konusu 2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan görsel sanatlar dersi öğretim programından seçilmiştir. Bu çalışmada 7. sınıf görsel sanatlar öğretim programında bulunan “Nesne ve figürlerin geometrik biçimi olduğunu anlar” kazanımı, öğrenme alanı dikkate alınmıştır. Öğrencilere araştırmacı tarafından “Hayalimde Kendim” konusu verilerek, serbest teknik ile uygulama yaptırılarak araştırma süreci tamamlanmıştır. Yapılan uygulamalarının sonunda veriler belirlenen kriterlere göre analiz edilerek çalışmada kullanılmak üzere raporlaştırılmıştır.

Tablo.4 Uygulama Süreci

Uygulama	Süre
Uygulama Öncesi Hazırlık İşlemleri	2 Hafta
Öğrenme Nesnesinin Geliştirilmesi	1 Hafta
İnsan Figürü Çizimi Uygulamasının Geliştirilmesi	1 Hafta
Uygulama Deneysel İşlemleri	4 Hafta
Gruplara Öntest Uygulanması	1 Hafta
Gruplara İnsan Figür Çizimi Eğitimi Verilmesi	1 Hafta
Gruplara Sontest Uygulanması	1 Hafta
Gruplara Yapılan Testlerin Değerlendirilmesi	1 Hafta
Eğitim Bitiminden Sonra Ara	8 Hafta
Eğitim Sonrası Kalıcılık	2 Hafta
Gruplara Kalıcılık Testi Uygulanması	1 Hafta
Gruplara Yapılan Testlerin Değerlendirilmesi	1 Hafta

3.4.1. Uygulama Öncesi Hazırlık İşlemleri

Uygulama öncesinde araştırma konusu, araştırmacı tarafından çok yönlü bir araştırma yapılarak etkin bir şekilde çalışılmış, uygulama sırasında sorun yaşanmaması için toplanan veriler gözden geçirilerek bütün ders materyalleri uygulama için hazırlanmıştır. Her grup için ayrı ayrı uygulanacak yöntemlere göre hazırlık yapılarak eğitimin en verimli şekilde geçmesi amaçlanmıştır. Eğitim konularının ve nesnelere belirlenmesinden sonra insan figürü çizimi eğitiminde öğrencilerle birlikte yapılacak uygulamaların sıralaması ve zamanlaması planlanarak, uygulama öncesi araştırmanın temelini oluşturan uygulama süreci oluşturulmuştur.

3.4.1.1. Öğrenme Nesnesi Geliştirilmesi

Öğrenme nesnesinin, “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinin “Temel Kavramlar ve Tarihsel Gelişim” ünitelerini kapsayan konular analiz edilerek içerikleri hazırlanmıştır. Hazırlanan içeriklerin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmasına dikkat edilmiştir. Öğrenme nesnesinde yer alan konular aşağıda yer almaktadır.

Öğrenme Nesnesi İçeriğinde Yer Alan Konular;

- Figür
- İnsan Figürü
- İnsan Figürü Ölçü ve Oranları
- İnsan Figürü Çizimi
- İnsan Figürü Çiziminde Örnekler
- İnsan Figürü Kalıpları ile Üç Boyutlu Uygulama
- Çizim Alıştırmaları
- 3 Boyutlu İnsan Figürü Ahşap Modeli
- İnsan Figürü Çizimi Sunumu

3.4.1.2. İnsan Figürü Çizimi Uygulaması Geliştirme Süreci

İnsan figürü çizimi eğitimi uygulaması ve öğrenme nesnesi, öğrencinin insan figürü eğitimine uygun olacak şekilde geliştirilmiştir. Uygulama öncesi işlem süreci aşağıda gösterilmiştir.

Uygulama öncesi işlem sürecinin;

1. Haftasında, ilgili kaynaklar taranarak öğrencilerin seviyesine uygun materyaller ve nesnelere hazırlanmıştır. Kontrol grubu için derste anlatılacak olan figür, insan figürü, insan figürü ölçü ve oranlarıyla ilgili bilgiler derlenip derste anlatmaya hazır hale getirilmiştir. Deney-1 grubu için akıllı tahtada gösterilmek üzere öğrencilerin ilgi ve merakını uyandıracak figür, insan figürü, insan figürü ölçü ve oranları, insan figürü çizimi

örnekleriyle ilgili hareketli bir sunu oluşturulmuştur. Deney-2 grubu için akıllı tahtada anlatılacak figür, insan figürü, insan figürü ölçü ve oranları, insan figürü çizimi örnekleriyle ilgili hareketli bir sunumun yanı sıra öğrencilerin dokunarak, hissederek ve görerek daha yakından tanıyabilecekleri bir ahşap model figür ve içini oyun hamuruyla doldurup üç boyutlu figür yapmalarına olanak tanıyan erkek, bayan ve çocuk insan figürü kalıpları ve ayrıca insan figürü çizim alıştırmaları içeren materyaller hazırlanarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

2. Haftasında, Kontrol grubu için MEB'in desteklediği yöntem ile hazırlanan eğitim gözden geçirilerek verilecek eğitim öncesi son halini almıştır. Deney-1 ve Deney-2 grubuna akıllı tahta üzerinde verilecek eğitimde kullanılacak olan figür, insan figürü, insan figürü ölçü ve oranları, insan figürü çizimi örnekleriyle ilgili hareketli sunum, çizim ve animasyonlarla zenginleştirilmiştir. Deney-2 grubunda kullanılacak olan çizim alıştırmaları materyalleri çoğaltılarak grupta bulunan 15 öğrencinin de erişebileceği seviyeye getirilmiş, öğrencilere konu anlatılırken gösterilmek üzere üç boyutlu ahşap insan figürü modeli hazırlanmış, öğrencilerin dokunarak, hissederek öğrenmelerini kolaylaştırıcı insan figürü hamur kalıpları eğitim öncesi eğitime hazır hale getirilmiştir. Öte yandan; insan figürü çizimi değerlendirme kriterleri testinin geliştirilmesine çalışılmıştır. Bu bağlamda insan figürü değerlendirme kriterleri ve insan figürü çizimi uygulama çalışması gözden geçirilerek, kriterde bulunan 30 sorunun da uzman görüşleri alınarak uygulanabilir olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca uygulama çalışmasında “Hayalimde Kendim” konusunun “Figürlerin geometrik bir biçimde olduğunu anlar” kazanımına uygun olduğu değerlendirilmiştir.

3.4.2. Uygulama Deneysel İşlem Süreci

Uygulama: Araştırmacı, uygulamanın başlangıcında öğrencilerden “tam bir insan figürü” çizmesini istemiştir, çünkü yapılan insan figürü çiziminin değerlendirmeye uygun olabilmesi için kriterlerinin tümüne cevap verecek nitelikte, tam olarak çizilmesi gereklidir. Çocuğun çizdiği resmin konusu, çocuğun yaşına ve gelişim seviyesine göre belirlenmiştir. Bununla birlikte çizdiği resim çocuğun o andaki sanatsal gelişimini göstermektedir. Verilen talimatlar sonuçları etkilediğinden değiştirilmeden belirlenen yöntem tercih edilmiştir. *“Bu kağıda tam bir insan çizmeni istiyorum. İstedğin her tip*

insan olabilir, yalnızca tam bir insan olmalı, konu hayalimde kendim". Uygulama sırasında araştırmacı, öğrenci çizimini sınırlamaktan ve müdahaleden kaçınmıştır.

- Malzeme: A4 kağıdı, kurşun kalem, boya ve silgi.
- Zaman sınırlaması bir ders saati ile sınırlı, silmek serbest, yeniden başlamak istenirse yeni bir kağıt almak serbest. Çizim yapıldığı sırada dışardan müdahale olmadan devam edilir.
- Öğrenciler: Devlet okulunda 7. sınıflar arasından 12-14 yaşları arasındaki 45 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırmada uygulama sürecinin;

1. Haftasında, Gruplara ön test uygulanması: Öğrencilere, ders işlenmeden önce figür çizimindeki seviyelerinin belirlenmesinde yapılması gereken ön test uygulaması için gerekli uygun ortam sağlanmış ve yeterli süre (1 ders saati) verilmiştir. Test öncesi öğrencilere kendilerine verilen "Hayalimde Kendim" adlı konuyu bir ders saati süresi içerisinde tamamlayıp teslim etmeleri ve bir bütün olarak insan figürü çizmeleri gerektiği anlatılmış ve her öğrenciye araç gereç verilmiştir. Böylece araştırmacı tarafından, herhangi bir müdahalede bulunulmadan, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 guruplarına ayrı sınıf ve ayrı zamanlarda insan figürü çizimi ön test uygulaması yaptırılmıştır. Öğrenciler yapılan çizimlerin ardından, verilen sürenin sonunda çalışmalarını araştırmacıya sorunsuz bir şekilde teslim etmişlerdir.

2. Haftasında, Kontrol grubuna araştırmacı tarafından MEB'in desteklediği öğretim yöntemi kullanılarak iki ders saati süresince insan figürü çizimi eğitimi öğrencilere anlatılarak verilmiştir. Deney-1 grubuna akıllı tahta ile bilgisayar destekli yöntem kullanılarak iki ders saati süresince insan figürü çizimi eğitimi hareketli sunum ile çizim örnekleri gösterilerek verilmiştir. Öğrencilere ders esnasında farklı ülkelerde okuyan çocukların çizdiği insan figürleri ve figür çizimi ile ilgili videolar örnek olarak gösterilmiş, çocukların konuya olan ilgisi artmıştır. Özellikle farklı ülkelerdeki öğrencilerin de onlar gibi çizim yaptıklarını görmeleri şaşkınlık yaratmış, çizilen figürlerdeki farklı desen ve ayrıntılar da dikkatlerini çekmiştir. Deney-2 grubuna akıllı tahta ile bilgisayar destekli yöntem ve demonstrasyon yöntemi kullanılarak iki ders saati süresince insan figürü çizimi eğitimi hareketli sunum ile çizim örnekleri gösterilerek verilmiştir. Öğrencilere, figür, insan figürü, insan figürü ölçü ve oranları, insan figürü çiziminde örnekler, insan figürü çizim sunumu konuları anlatılıp; insan figürü kalıplarıyla üç boyutlu uygulama, çizim

alıştırmaları ve insan figürü ahşap modeli uygulamalı olarak gösterilmiştir. Öğrenciler verilen bu materyalleri “şimdi bütün bu çizim alıştırmaları ve uygulamaları biz mi yapacağız?” deyip, sıkıcı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler daha çok teknolojiyle ilişkili olan akıllı tahta ile verilen eğitim ile ilgilenmişlerdir. Öğrencilere ders esnasında farklı ülkelerde okuyan çocukların çizdiği insan figürleri ve insan figürü çizimi ile ilgili videolar örnek olarak gösterilmiş, özellikle farklı ülkelerdeki öğrencilerin de onlar gibi çizim yaptıklarını görmeleri şaşkınlık yaratmış, çizilen figürlerdeki farklı desen ve ayrıntılar da dikkatlerini çekmiştir. bu grupta da çocukların konuya olan ilgisi artmıştır.

3. Haftasında, Yapılan derslerin ardından Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 grubu öğrencilerine öğrendikleri yeni bilgiler ışığında “Hayalimde Kendim” adlı konu hakkında bir ders saati süresi verilerek son test uygulama çalışması yaptırılmıştır. Öğretmen etkinlikler sırasında gruplara rehberlik etmiş ve çalışmanın planlı ve amacına uygun bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır. 1 ders süresi sonunda öğrenciler yapmış oldukları çizimi uygulama öğretmenine teslim etmişlerdir.

4. Haftasında, Yapılan uygulamaların sonunda Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 grubundaki öğrencilerin yaptığı insan figürü çizimi çalışmaları alan uzmanları tarafından insan figürü değerlendirme kriterlerine tabi tutularak önce öntestlerin daha sonra da sontestlerin değerlendirmeleri yapılmıştır. Yapılan değerlendirmelerde elde edilen puanlar, önce tek tek bütün öğrenciler için, daha sonra Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 grupları için insan figürü çizim becerisi durumunu gösteren tablolar oluşturularak üzerinde yorum yapmaya hazır hale getirilmiştir.

3.4.3. Uygulama Sonrası Kalıcılık

Araştırma çalışması uygulamalarının sonunda, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarında kullanılan farklı yöntemlerle öğretilen konunun öğrenciler üzerindeki kalıcılığının etkisini görmek amacıyla konunun öğreniminden 8 hafta sonra Deney gruplarındaki öğrencilere bir kez daha “Hayalimde Kendim” konulu çalışma yaptırılarak öğrenilenlerin öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde ne kadar etkili olduğunu öğrenmek amacıyla kalıcılık testi uygulanmıştır.

Uygulama sürecinin sonunda;

1. Haftasında, İnsan figürü çizimi konusu eğitiminin öğrencilerin öğrenimindeki etkisinin kalıcılığını ölçmek amacıyla Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarındaki öğrencilere 1 ders saati süre verilerek onlardan “Haylimde Kendim” konulu tam bir insan figürünü içeren çizim yapmaları istenmiştir. 1 ders süresi sonunda öğrenciler yapmış oldukları çizimi uygulama öğretmenine teslim etmişlerdir.

2. Haftasında, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarındaki öğrencilerin yapmış oldukları çizimler İnsan figürü çizimi değerlendirme kriterlerine göre değerlendirilerek kalıcılık testi yapılmıştır. Böylece gruplardaki bütün öğrencilere kalıcılık testi uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, gruplar için hazırlanan değerlendirme formu kullanılarak toplanmıştır. Farklı öğretmenlerin deneyim ve bilgileri arasındaki farkın araştırmanın sonucuna olumsuz bir etki yapmasını önlemek için her üç grubun da dersleri araştırmacı tarafından yürütülmüştür. 4 hafta süren uygulama, öğrencilerin yapmış oldukları birer adet “Hayalimde Kendim” konulu serbest teknik resim çalışmalarının toplanması ile tamamlanmıştır.

Araştırma uygulaması sonunda toplanan resimler alanında uzman dört kişi tarafından veri toplama araçlarındaki özellikler kullanılarak değerlendirme kriterlerine göre insan figürü çizimi ön test uygulamasının değerlendirilmesi çalışmaları yapılmıştır. Bu uzmanlardan biri resim-iş öğretmenliği ana bilim dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmenidir. Değerlendirme formlarından elde edilen veriler alan uzmanları tarafından değerlendirilerek tablolaştırılmıştır. Bu veriler uzman görüşü ile “İnsan Figürü Çizimi (İFC) Değerlendirme Kriterleri” uygulanarak çözümlenmiştir. Uygulama çalışması üzerinde her bir kriter değerlendirildikten sonra elde edilen sonuçlar toplam başarı puanı olarak kaydedilmiştir. Her grup için ayrı bir tablo oluşturulmuştur. Bu tablolar, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 olmak üzere gruplara ayrılmıştır. Oluşturulan tablolar üzerinden yorumlar yapılmıştır.

3.6. Verilerin Analizi (Çözümlemesi)

İnsan figürü değerlendirme kriterleri ölçeğinden alınan puanların analizi yapılmıştır. Öğretmen etkinlikler sırasında gruplara rehberlik etmiş ve çalışmanın planlı ve amacına uygun bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır. Araştırma uygulaması sonunda

toplanan resimler alanında uzman dört kişi tarafından veri toplama aracındaki özellikler kullanılarak değerlendirilmiştir. Bu uzmanlardan biri Dicle Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğretim elemanı, üçü görsel sanatlar öğretmeni olup, bunlardan biri araştırmacının kendisidir. Değerlendirme formlarından elde edilen veriler alan uzmanları tarafından değerlendirilerek tablolandırılmıştır. Bu tablolarda elde edilen veriler İnsan Figürü Çizimi Kriterleri uygulanarak çözümlenmiştir. Elde edilen sonuçlar her bir kriter değerlendirildikten sonra toplam başarı puanı elde edilmiştir. Her grup için 45 adet olmak üzere toplamda 135 adet tablo oluşturulmuştur. Yapılan bütün testler için, her bir öğrenci çalışması 30 kriter üzerinden değerlendirme yapılarak, her kriter var / yok şeklinde 1 sayı üzerinden hesaplanmıştır. Oluşturulan tablolar üzerinden yorumlar yapılmıştır.

Verilerin analizi için önce yapılan çizimlere bakılmış, kriterlerde bulunan 30 ayrıntıdan öğrencinin her yaptığı “var”, yapmadığı ise “yok” şeklinde işaretlenmiştir. Böylece “var” ve “yok” kategorileri kendi içinde toplanmış ve öğrencinin figür çizimi başarısında hangi seviyede olduğu ortaya çıkmıştır. Öte yandan öğrencinin almış olduğu İFÇ eğitiminin ne kadar etkili olduğu ise yapılan ön test, son test ve kalıcılık testleri sonuçlarının karşılaştırılmasıyla belirlenmiştir.

Çalışmada kullanılacak analiz türlerine karar vermeden önce değişkenlerin dağılımı incelenmiştir. Bunun için verilere ilişkin çarpıklık katsayılarına bakılmış ve normallik testi uygulanmıştır. Katılımcı sayısının az olmasından dolayı normallik testi için Shapiro-Wilk istatistiğine başvurulmuştur. Verilere ait çarpıklık katsayıları ile normallik testi sonuçları Tablo 5’te özetlenmiştir.

Tablo 5. Verilere Ait Çarpıklık Katsayıları İle Normallik Testi Sonuçları

Grup	N	ÖN TEST		SON TEST		KALICILIK	
		Çarpıklık	Normallik Testi	Çarpıklık	Normallik Testi	Çarpıklık	Normallik Testi
Kontrol	15	.62	.93*	-.78	.92*	-1.17	.87**
Deney-1	15	.96	.89*	.57	.93*	-.25	.95*
Deney-2	15	.10	.98*	-.35	.93*	-.45	.95*
Toplam	45	.51	.96*	-.27	.97*	-.73	.94**

* $p > .05$, ** $p < .05$

Tablo 5’e bakıldığında, ön test ve son test puanlarına ait çarpıklık katsayılarının tamamının ± 1 aralığı içerisinde yer aldığı görülmektedir. Büyüköztürk’e (2011) göre çarpıklık katsayısının ± 1 aralığı içerisinde kalması verilerin normal dağılım gösterdiğine

işaret etmektedir. Nitekim hem ön test hem de son test puanları üzerinden gerçekleştirilen normallik testi sonuçları istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır. Normallik testi sonucunun anlamlı olmaması, ön ve son test puanlarına ait verilerin normal dağılıma sahip olduğunu yansıtmaktadır. Buna bağlı olarak, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının her biri için ön test-son test puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek için ilişkili örneklem *t*-testine başvurulmuştur. Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını saptamak amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Aynı şekilde Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının son test puanları arasındaki farkın anlamlılığı da ANOVA ile kontrol edilmiştir. ANOVA uygulanmadan önce varyansların homojenliği varsayımının karşılanıp karşılanmadığına bakılmıştır. Levene testi sonucunda hem ön test [Levene istatistiği₍₂₋₄₂₎ = .73, $p > .05$] hem de son test [Levene istatistiği₍₂₋₄₂₎ = .41, $p > .05$] puanlarının varyansların homojenliği varsayımını karşıladığı anlaşılmıştır. ANOVA sonucunda anlamlı farkın belirlendiği durumlarda farkın hangi grup/gruplar arasında olduğunu ortaya koymak için ise Tukey testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır.

Tablo 5'e göre, kalıcılık testi için Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 grubundaki katılımcıların tümü (tablodaki toplam satırı) üzerinden gerçekleştirilen Shapiro-Wilk testi sonucu istatistiksel açıdan anlamlı çıkmıştır. Dolayısıyla kalıcılık testi verilerinin normal dağılımdan anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediğinden Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının kalıcılık puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla non parametrik testlerden yararlanılmış ve bu doğrultuda Kruskal Wallis varyans analizi uygulanmıştır.

Ayrıca çalışmada anlamlı farkın belirlendiği durumlarda, farkın büyüklüğünü ortaya koymak için etki değeri hesaplanmıştır. Etki değeri için Cohen'in Eta Kare'sinden yararlanılmıştır. Cohen'in sınıflamasına göre (Akt. Akbulut, 2010) .01 ile .06 arasındaki Eta Kare değerleri küçük, .06 ile .14 arasındaki Eta Kare değerleri orta ve .14'ün üstündeki Eta Kare değerleri büyük anlamlı farka işaret etmiştir. Çalışma kapsamındaki analizlerin tümünde SPSS 20.0 paket programı kullanılmış olup yalnızca Etki değerleri Microsoft Excel'de hesaplanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi figür çizimi konusunda akıllı tahta kullanımının öğrencilerin akademik başarı, tutum ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkilerinin incelendiği çalışmanın bu bölümünde, temel olarak ele alınan problemin çözümü ve araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak toplanan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kontrol ve Deney gruplarının ön test puanları analiz edilmeden önce, verilerin normal dağılım gösterip göstermediği ve varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Kontrol ve Deney gruplarının ön test ve son test puanlarına ilişkin betimsel istatistik ve normal dağılım testi sonuçları Tablo 6’da görülmektedir.

4.1.1. Alt Problem 1

Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının ön test-son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?

Tablo 6. Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 Grupları için Ön Test - Son Test Puanları Arasındaki Farkın Karşılaştırılmasına Yönelik İlişkili Örneklem t-testi Sonuçları

Grup	Başarı	\bar{X}	ss	sd	t	p
Kontrol	Ön test	18.53	2.07	14	4.51	.00
	Son test	21.47	2.70			
Deney-1	Ön test	19.40	2.35	14	8.12	.00
	Son test	24.07	2.46			
Deney-2	Ön test	19.40	2.82	14	6.25	.00
	Son test	23.47	2.70			

Tablo 6’ya göre Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının her üçünde de öğrencilerin ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır [sırasıyla $t_{(14)} = 4.51$, $t_{(14)} = 8.12$ ve $t_{(14)} = 6.25$; $p < .05$]. Buna göre her üç yöntemin de öğrencilerin insan figürü çizim becerilerini geliştirmede etkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte hangi yöntemin daha etkili olduğunu saptamak için grupların son test puanları arasındaki farklılıkların test edilmesi gerekir. Bu amaçla, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının son test puanları üzerinden ANOVA gerçekleştirilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Etki değerlerine bakıldığında ön test ile son test puanları arasındaki en büyük anlamlı farkın 8.12 ile Deney-1 grubunda olduğu, bunu 6.25 ile Deney-2 grubunun izlediği belirlenmiş ve kontrol grubunun anlamlı farkın büyüklüğü açısından 4.51 ile son sırada yer aldığı görülmektedir. Tablo 6'ya bakıldığında, bir başka önemli bulgu Eta Kare değerlerinin tüm gruplarda .14'ün üzerinde olmasıdır. Bu bulgu her üç yöntemin de öğrencilerin insan figürü çizim becerilerini geliştirmede büyük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. O halde hem Kontrol grubu, hem de Deney-1 ve Deney-2 gruplarında uygulanan yöntemlerin doğru seçilmiş, etkili ve verimli yöntemler oldukları söylenbilir. Elde edilen bulgulara göre araştırmanın uygulandığı 3 grup içinde en büyük anlamlı fark akıllı tahta ile bilgisayar destekli yöntemin uygulandığı Deney-1 grubunda görülmüştür. Bu tartışılması gereken ilginç bir durumdur. Çünkü Deney-2 grubunda, Deney-1 grubuna uygulanan yöntemin yanı sıra bir de demonstrasyon yöntemi eklenerek eğitimin verilmesi sebebiyle, beklenen; Deney-2 grubunda diğer gruplara göre en büyük anlamlı farkın çıkmasıdır. Bu nedenle akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitimi öğrencilere vermenin, demonstrasyon yöntemini de içeren akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitimden daha etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bu bulguya ilişkin olarak Albayrak'ın (2014) yaptığı araştırma örnek verilebilir. Bu araştırmada elde ettiği bulgulara göre; öğretmenlerin çoğunluğunun etkileşimli tahtanın, sınıf içerisinde iletişimi arttırdığını, sınıf atmosferini olumlu etkilediğini ve öğrencinin güdülenmesini sağlayarak derse katılımını arttırdığını ifade ettiklerini belirtmiştir. Sonuç olarak; etkileşimli tahta kullanılarak yapılan interaktif uygulamaların sınıf yönetimi açısından MEB'in desteklediği geleneksel öğretim modellerine göre daha olumlu katkılar sağladığı söylenebilir.

Elde edilen bulguyu destekleyecek şekilde Akgül'ün (2013) yaptığı araştırması da dikkate değerlidir. Görsel Sanatlar dersinde akıllı tahta kullanımının İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin ders başarısına olan etkisini incelendiğinde elde edilen sonuçlarda, "Sanatsal Düzenleme İlke ve Elemanları" konusunun akıllı tahta ile anlatılmasıyla öğrencilerin başarılarında önemli bir artış görülmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin ders motivasyonunu artıran bir etmen olarak akıllı tahtanın eğitim öğretimde faydalı bir eğitim aracı olduğu gözlemlenmiştir.

Bunların yanı sıra Hiçyılmaz'ın (2015) yaptığı çalışma, bu araştırmadan elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Araştırmacı akıllı tahta kullanan üç okulun 251 öğrencisinden hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır. Buna göre öğrencilerin akıllı

tahtaya yönelik tutumlarının olumlu yönde ve orta düzeyde olduğu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Akıllı tahtanın öğrencilerin akademik ders başarılarını olumlu yönde etkilediği; öğrenciyi aktif kılma; görsel öğrenmeyi sağlama ve öğrencinin görsel sanatlar dersine yönelik olumlu tutumunu arttırdığı sonuçlarına varılmıştır.

4.1.2. Alt Problem 2

Uygulama (denel işlem) sonrasında Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının son test puanları arasında anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?

İlk alt probleme ilişkin analizlerin ardından araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda grupların son test puanları arasındaki fark ANOVA ile test edilmiş ve sonuçlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 Gruplarının Son Test Puanlarının Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) Sonuçları

Grup	N	\bar{X}	ss	sd	F	p	Eta Kare	Farkın Kaynağı
Kontrol	15	21.47	2.70					
Deney-1	15	24.07	2.46	2-42	4.05	.03	.16	Kontrol ve Deney-1 grubu arasında
Deney-2	15	23.47	2.70					

Tablo 7’ e göre denel işlem sonrasında Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır [$F_{(2,42)} = 4.05$, $p < .05$]. Farka ait Eta Kare değeri .16 değeri ile .14’ün üzerinde yer aldığından saptanan anlamlı farkın büyük olduğu ifade edilebilir. Bu farkın kaynağını tespit etmek için Tukey testi yardımıyla gerçekleştirilen ikili karşılaştırmalar sonucunda, Kontrol grubu ile Deney-1 grubu arasında Deney-1 grubunun lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. Kontrol ve Deney-2 grubu ile Deney-1 ve Deney-2 grupları arasındaki farklılıklar ise istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Bu sonuca dayanarak insan figürü çizim becerisinin öğretiminde akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimin MEB’in desteklediği öğretim yöntemine göre daha etkili olduğu söylenebilir. Öte yandan, öğrencilerin insan figürü çizim becerilerinin geliştirilmesi konusunda akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretim yönteminin ve akıllı tahta bilgisayar destekli öğretim ile gösterim (demonstrasyon) yönteminin benzer bir etkiye sahip olduğunu ifade etmek de mümkündür. Bununla birlikte öğrencilerin akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimle birlikte gösterilen demonstrasyon

yönteminin öğrencilerde beklenen ilgiyi uyandırmadığı, bunun sebebinin de; öğrencilerin teknolojiye daha çok ilgi gösterdiği demonstrasyon yönteminde kullanılan ders materyallerini akıllı tahtaya göre daha sıkıcı bulmaları ve öğretmen faktörünü daha etkin olarak görmeyi beklmeleri sebep olarak gösterilebilir. Araştırmada elde edilen bu bulguyu 2010 yılında Pala'nın yaptığı çalışma da destekler niteliktedir.

Pala, E. (2010) yaptığı bu deneysel çalışmada; eğitimdeki teknoloji desteği eksikliğinin giderilmesi için CD ortamında hazırlanmış derslerle Photoshop'un öğrencilere öğretilmesini sağlamaya çalışmıştır. Çalışmaya Kontrol ve Deney grubu şeklinde iki gruba başlamıştır. Photoshop programını, Deney grubuna BDE'de CD ile, Kontrol grubuna ise Photoshop'u geleneksel öğretim yöntemi ile öğretmeye çalışmıştır. Altı haftalık öğretim süresi belirlenmiş. Haftada 4 saat olmak üzere toplamda 36 saat uygulama yapılmıştır. Daha sonra görüşme formu öğrencilere yazılı olarak sunulmuş ve aynı şekilde cevap alınmıştır. Öğrencilerin vermiş olduğu cevapları Excel programında tablolara dönüştürmüştür. Frekanslarına göre yüzdeler değeri alınmış ve bu değerlerden bulgulara ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda BDE'de CD ile öğretimin öğrenciler üzerinde çok fazla etkili olmadığı, öğrencilerin amaçlandığı şekilde öğretici faktörü olmadan öğrenmeyi tam ve doğru şekilde gerçekleştiremediği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin tam donanımlı ve her öğrenciye bir bilgisayar düşecek şekilde uzun süreli bir öğrenmeye tabi tutulması gerektiği sonucuna da varılmıştır.

4.1.3. Alt Problem 3

Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?

Tablo 8. Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının kalıcılık testi puanları arasındaki istatistiksel fark

Grup	N	\bar{X}	Sıra Ortalaması	sd	χ^2	p
Kontrol	15	23.13	24.70			
Deney-1	15	23.33	24.87	2	1.71	.43
Deney-2	15	22.33	19.43			

Tablo 8'e göre denel işlem sonrasında Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının kalıcılık testi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$\chi^2_{(2)} =$

1.71, $p>.05$]. Buna göre, Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının insan figürü çizimi konusunda öğretilenlerin kalıcılığı açısından benzer bir etkiye sahip oldukları ifade edilebilir.

Verilen eğitimlerin ardından genel olarak her üç grupta da başarının artması, öğrenilen konunun öğrencilerin ilgisini çektiğini ve insan figürü çizimi eğitimine karşı öğrenmenin güçlü olduğunu, ayrıca görsel sanatlar öğretmenin de kaliteli bir eğitim verdiğini göstermektedir. Diğer yandan; Kontrol grubundaki başarının Deney-1 ve Deney-2 grubunun başarısının gerisinde kalması, MEB'in desteklediği öğretim yönteminin, teknoloji destekli eğitimin yanında daha az etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu derslerde akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitimin verilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Öte yandan; Deney-1 ve Deney-2 gruplarında öğrenme ortamlarının öğrenci merkezli ve kullanılan yöntemin teknoloji destekli olması, ön test ve son test başarı puanları arasındaki anlamlı farkın kaynağı olabilir.

Çelebi, (2000) tarafından yapılan araştırmada 5-6 yaş grubu korunmaya muhtaç çocukların insan figürü çizimlerinin gelişiminde görsel sanat eğitiminin etkisi incelenmiştir. Örnekleme 20 çocuk Deney grubu, 20 çocuk da kontrol grubu olmak üzere toplam 40 çocuk alınmıştır. Tüm çocuklardan “bir insan çizimleri” istenmek suretiyle ön test alınmıştır. Deney grubuna uygulanan yaklaşık 10 haftalık dokuz aşamalı sanat eğitiminin ardından her iki gruptan tekrar bir insan çizimleri istenerek son test alınmıştır. Araştırma deseni öntest – eğitim – son test şeklindedir. Toplanan veriler “Koppitz’in İnsan Figürü Çizimlerinin Gelişimsel Değerlendirme Kriterleri”ne göre puanlanmış ve istatistiksel olarak ki-kare ve tekrarlı ölçümlerde iki yönlü varyans analizi testleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, verilen sanat eğitimiyle özellikle ayrıntıların ve figürlerin boy uzunluklarının arttığını göstermiştir. Ayrıca; sontestlerde deney ve kontrol grupları arasında pek çok özellikteki fark önemli bulunmuştur. Tüm bu istatistiksel sonuçlar çocuklara uygulanan sanat eğitiminin etkisinin olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

4.1.4. Alt Problem 4

Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının öntest ve sontestleri arasında İFÇ Kriterleri açısından bir fark bulunmakta mıdır?

Kontrol, Deney-1 ve Deney-2 gruplarının öntest ve sontestleri karşılaştırıldığında öncelikle bütün gruplarda insan figürü çiziminde belirgin bir gelişim görülmekte. Bu bulgu sanat eğitiminde öğrencilere kaliteli bir eğitim verildiğinde, öğrencilerin kendilerini ne kadar çok geliştirebileceklerini göstermektedir. Öntestte 30 kriterin çoğunda eksiklikler göze çarparken, sontestte kontrol grubunda bu kriterlerin yarısından fazlasının, Deney gruplarında ise; tamamına yakının öğrenciler tarafından doğru orantılı ve ayrıntılı çizimler yapılarak yerine getirildiği görülmektedir.

İFÇ değerlendirme kriterleri olan; *Kafa, Gözler, Gözbebekleri, Kaşlar ve kirpikler, Burun, Burun delikleri, Ağız, Çift dudak, Kulaklar, Saç, Boyun, Vücut, Kollar, Çift çizgi ile gösterilen kollar, Aşağıya doğru gösterilen kollar, Omuzlara doğru şekilde yerleştirilmiş kollar, Dirsekler, Eller, Parmaklar, Doğru sayıda parmaklar, Bacaklar, Çift çizgi ile gösterilen bacaklar, Dizler, Ayaklar, Çift çizgi ile gösterilen ayaklar, Profil gösterim, Elbise; 1 özellik/hiçbiri, Elbise; 2-3 özellik, Elbise; 4-5 özellik, Vücut oranları yerinde* gibi 30 kritere bakılarak değerlendirme yapılmıştır. Bu kriterler arasında öğrenciler tarafından yerine getirelemeyen kriterler arasında; *Gözbebekleri, Kaşlar ve kirpikler, Burun delikleri, Çift dudak, Profil gösterim ve Elbise; 4-5 özellik* gibi kriterler vardır. Diğer kriterler ise genellikle sontestte öğrenciler tarafından yerine getirilmiştir.

Gruplar arasındaki öntest ve sontestler karşılaştırıldığında beklenen sonuç Kontrol grubunun öntest ve sontestleri arasında başarı yönünden istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmayacağı yönündeydi. Ancak beklenenin aksine Deney grupları kadar olmasa da Kontrol grubunda da belirli bir oranda başarı elde edilmiştir. Beklenmeyen bir başka sonuç ise; hem Akıllı tahta destekli eğitim hem de demonstrasyon yöntemi kullanılan Deney-2 grubunun Akıllı tahta destekli eğitim verilen Deney-1 grubu ile benzer başarı grafiği yakalaması olmuştur. Beklenen sonuç, demonstrasyon yöntemiyle güçlendirilen Deney-2 grubunun daha fazla başarı göstermesi iken gruplar arasındaki sontest puanları arasında bir başarı farkı olmamıştır. Öğrenciler, ayrıca verilen demonstrasyon yönteminde sunulan bilgi ve materyallere fazla ilgi göstermemiştir. Lewis ve Doorlag (1991)'a göre derste istenilen verimi alamamanın bir çok sebebi vardır. Bunlar öğretmen yada öğrenci kaynaklı olabilir. Öğretmenden kaynaklanan nedenler: Öğretmenin çocuğun davranışlarına uygun tepki vermemesi, doğru davranışı ödüllendirmemesi, öğretmenin istek ve beklentileri öğrenci yeteneklerine uygun olmaması, öğrencilerin bireyselliklerini yeteri kadar göze almama, istenilen davranışlar için öğrencilere model olamama, sınıfta ceza ile kontrol sağlama gibi nedenler sıralanırken, öğrenciden kaynaklanabilecek nedenler de: Öğrencinin öğretmene aşırı

bağımlılığı, öğrencinin dikkatini yoğunlaştırmada güçlük çekmesi, başarılı olmadığı durumlarda kolay mutsuz olması, çalışmalarında savruk ve dağınık olması, diğer arkadaşlarını çalışırken rahatsız etmesi, içine kapanık olması, kendisini öğrenmeye karşı güdülememesi ve öğrencinin konuya yada yönteme olumsuz yaklaşması verilen eğitimde istenilen başarının sağlanamamasında etkili olduğu söylenebilir.

Lewis ve Doorlag'ın (1991) bulgularına dayanarak Deney-2 grubunun Deney-1 grubundan daha fazla başarı beklenirken Deney-1 grubu ile benzer başarı yakalaması, Deney-2 grubunda kullanılan demonstrasyon yönteminin ve öğrencilere sunulan bilgi ve materyallerin öğrencilerin kendisini öğrenmeye karşı güdülememesi ve öğrencinin verilen yönteme olumsuz yaklaşması nedeniyle olduğu düşünülebilir.

4.2. Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi figür çizimi konusunda akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı Deney-1 grubu ve bu öğretimin yanı sıra demonstrasyon yönteminin de uygulandığı Deney-2 grubu ile MEB'in desteklediği öğretim yönteminin uygulandığı Kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri ve incelenmiş olup, verilen eğitimden sonra Deney gruplarının lehine anlamlı düzeyde farklar görülmüştür. Ayrıca bütün grupların öğrenilenlerin kalıcılığa etkilerinde olumlu düzeyde etkileri olduğu tespit edilmiştir.

4.2.1. Problem

Ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersi figür çizimi konusunda akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı Deney grupları ile MEB'in desteklediği öğretim yönteminin uygulandığı Kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarı ve öğrenilenlerin kalıcılığın ilişkin düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Tüm alt problemlere bakıldığında gruplara uygulanan öntest, sontest ve kalıcılık testi sırasında figür çizimi için öğrencilere "Hayalimde Kendim" adlı konu verilmiş ve insan figürü çizimi yapmaları sağlanmıştır. Bu konunun seçilmiş olmasının amacını destekler nitelikte bir görüş savunan San'a (2004) göre çocuklar, çizmekte güçlük çektiği figürleri empati yani kendilerini resme yerleştirmek yoluyla daha kolay çizerler. Böylelikle kendilerini figür ve simgelere indirgeyebildiklerinden ve resimde anlatmak istediği şeyin bir parçası olabildiklerinden, yaptıkları çalışmalarla uygun bağ kurabilmekte ve

çizimlerinde estetik başarıya ulaşabilmektedirler.

Gruplara verilen eğitimden önce öntest uygulamasında öğrencilerin yaptığı resimler incelendiğinde; figürlerin orantıları, boyutları ve özellikleri tam olarak yansıtılmadığı görülmektedir. İFÇ Değerlendirme Kriterlerinde bulunan 30 kriter incelendiğinde ise bu kriterlerde eksiklikler ve vücut parçaları arasında orantısızlıklar tespit edilmiştir. Fakat verilen eğitimden sonra bütün gruplarda çok belirgin bir düzelme ve gelişim kendini göstermiştir. Bunun sebebinin de verilen kaliteli eğitim ve teknolojiye gösterilen ilgi olduğunu göstermek mümkündür. Buna örnek olarak Çelebi'nin (2010) çalışması gösterilebilir. Çalışmadaki bütün grupların öntest sonrasında yapılan sontestlerde başarı oranının arttığı görülmüştür. Ayrıca sontestlerdeki gelişime ayrıntılı bakacak olursak Deney gruplarındaki gelişimin daha fazla olması, Kontrol grubuna göre daha etkili bir eğitim yönteminin varlığını göstermiştir. Deney gruplarını kendi içinde değerlendirdiğimizde; Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitimin verildiği Deney-1 grubu ile Hem akıllı tahta eğitimi hem de demostrasyon yönteminin uygulandığı Deney-2 grubu arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu bulgu da öğrencilerin akıllı tahta eğitiminin yanında ayrıca verilen demonstrasyon yönteminde sunulan bilgi ve materyallere fazla ilgi göstermediğini düşündürülebilir.

İnsan figürü çizimi eğitimi verilirken, konuyla ilgili örnek çizim, video gösterilirken bir yandan da bir çok materyal ile ders işlenmiş ancak bütün gruplarda gözlenen, öğrenmenin sürekliliği, verimliliği, etkililiği ve kalıcılığı açısından ortaokul görsel sanatlar ders saatlerinin yetersiz kaldığı yönündedir.

Öğrencilerin yaptıkları çalışmalarını genel olarak değerlendirecek olursak; 12 yaş grubu çocukların resimlerinde insanların orantılarını, boyutlarını, özelliklerini çizimlerine yansıtmaya çalıştıkları gözlenmektedir. Bu yaş grubu çocukların resimlerinde orantı ve özelliklerin tam anlamıyla betimlenmediği de tespit edilmektedir. Bu resimlerde başın gövdeye oranla büyük çizildiği görülmekte ve bu yaş grubu öğrencileri resimlerinde vücut hatlarını gerçeğe yakın çizmek için çabalamakta ama bunu çizdikleri figürlere tam olarak yansıtamamaktadırlar. Anasınıfından bu yana kullanılan boyama kitabı ve hazır şablon çizimlerin öğrencilerin figür çizimi üzerinde olumsuz etki oluşturduğu söylenebilir.

Yine bu yaş grubu resimlerinde, koşan, topa vuran, ayakta duran, ip atlayan, sek sek oynayan, bisiklete binen, oturan, düşen, saklambaç, misket, körebe oynayan figürler

görülmektedir. Bu yaş grubu öğrencilerinin resimlerinde yürüyen, koşan, eğilen gibi hareket içeren figürler gözlenmektedir. Bedensel ve zihinsel gelişimleriyle birlikte iyi bir sanat eğitimi verildiğinde çizgisel gelişimleri de sürekli ilerleyerek son derece güzel hareket betimlemeleri oluşacaktır. Örneğin başın ve boynun hareketli betimlemesi, vücudun hareketleriyle birlikte ayakların, kolların ve omuzların hareketinin doğru ifade edilmesi, hatta başın öne, arkaya ya da yukarı doğru bakması ileri düzey betimlemeler olduğunu göstermektedir.

Bensur, Eliot ve Hedge (1997) Çocukların çizimlerinde yaş ve cinsiyete göre değişimleri inceleyen araştırmacılardan çocukların çizimlerindeki gelişimsel ifadelerde yaşlara göre farklılıklar olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacılar, çocukların bu farklılıklarının, çevrelerinde bulunan çeşitli objeleri algılama ve belleğe almalarını sağlayarak daha gelişmiş belleğin ve uzamsal yeteneklerinin daha karmaşık çizimler yapılmasına neden olduğunu belirlemişlerdir. Buna paralel olarak, küçük yaş grubu çocukların daha çok çöp adam figürü çizerken yaş ilerledikçe figürlerin insan figürüne benzemeye başladığı yapılan araştırmalarla ortaya konulmuştur (Bensur ve ark. 1997; Case 1985; Golomb, 2004; La Voy ve ark. 2001). Ayrıca ince motor becerilerinin 5-9 yaşları arasında hızla geliştiği dikkate alındığında, kronolojik yaşın resim gelişiminde önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmaktadır (Cherney ve ark., 2006). Buna ek olarak Case ve Okamoto (1996), yapmış oldukları çalışmada sanat eğitiminin bir program dahilinde uygulandığında ve çocuklara çizim yapmaları için olanak sağlandığında çocukların çizimlerinin giderek daha düzgün olmasına ve daha çok ayrıntıya yer vermelerine neden olduğu ortaya çıkmıştır. Bir diğer deyişle, yaş arttıkça çocukların çizimlerinde daha fazla göze çarpan özellikler görülmekte ve yapılan çizimler daha gerçekçi özellikler taşımaktadır. Çalışmalardan elde edilen bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin çizdiği resimleri anlayabilmek için çok yönlü bir bakış açısı ve birçok değerlendirme yöntemi vardır. Bu değerlendirme yöntemlerinin birinde; Koppitz E. M. (1984) çocuklarla çalışan uzmanların yaptığı testler ve uyguladıkları teknikler arasında çizimin, diğerlerine göre hem çok ilginç hem de çok güzel olduğundan söz etmektedir. Araştırmacı “Çizim, sadece bir kalem ve kağıt gerektiren basit bir çizim. Bugüne kadar yüzlerce çocuğu resim çizerken seyretmiş olmama rağmen, hiç ama hiç sıkıldığımı hatırlamıyorum ve hala çizdikleri grafiksel resimlerle kendilerini dışa vurmalarına hayran

kalıyorum. Tüm çocuk çizimlerine bayılıyorum ve beni eğlendiriyor da, ancak en çok da şu insan figürü olan çizimleri beni hayrete düşürüyor”. diye anlatıyor.

Bu araştırmada sadece, öğrencilerin aldığı eğitimi figür çizimlerine ne derecede yansıtılabildikleri değerlendirme kriterleri ile ölçülmeye çalışılmıştır. Çocukların yaptığı çalışmaları anlamak için resimlere bazen çocukların gözüyle yaklaşmak gerekebiliyor. Küçük Prens’in en bilinen aşağıdaki bölümünde olduğu gibi, çocukların yaptığı resimlerde ne olup bittiğini anlamamıza ve yorumlamamıza yardımcı olur: *Şaheserimi büyüklere gösterdim ve korkup korkmadıklarını sordum. Ama onlar: ”Korkmak mı? Bir şapkadan niye korkalım ki?” dediler. Oysa çizdiğim resim bir şapkaya ait değildi. Koca bir fili sindirmekte olan bir boa yılanını çizmiştim ben. Büyükler asla kendi başlarına bir şey anlayamıyorlar ve bu çocuklar için çok zor, sürekli onlara açıklama yapmak zorunda kalıyorlar.* Küçük Prens de resminin anlaşılmadığını farkedince boa yılanının görünebileceği daha şeffaf bir resim çizmek zorunda kalıyor, burada boa yılanının içinde fil görünmektedir, ancak bu bize çok önemli bir uyarı da oluyor: büyüklerin de açıklamaya ihtiyacı var ve ayrıca resmin konuşmasına izin vermeden görmek istedikleri gibi görüyorlar (Exupery, 2018).

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde insan figürü çizimi eğitiminin Kontrol grubunda MEB'in desteklediği eğitim, Deney-1 grubunda akıllı tahta destekli eğitim ve Deney-2 grubunda kullanılan hem akıllı tahta destekli eğitim hem de demonstrasyon yöntemleri ile uygulanmasının başarı ve kalıcılığa etkisine ilişkin bulgulara dayalı olarak ulaşılan nicel verilere ait sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

12 yaş grubu öğrencileri resimlerinde çizgide üç boyutlu betimlemeler yapabildiği, simetrik çizimleri kullanabildiği, çizimlerinde figürleri orantılarına dikkat ederek oluşturabildiği görülmektedir. Resimlerde objelerin ve figürlerin kendi içinde orantılı çizildiği göze çarpmaktadır. Fakat, çocukların resimlerinin bir kısmında baş hala büyük çizilebilmektedir. Vücut hatları kabataslak çizilmiştir. Vücut oranlarının da gerçeğe uygun çizmek için çabalamakta fakat figürlerde katı görünüm hala kendini göstermektedir.

Bunların yanı sıra çocuklar resimlerinde, topa vuran, koşan, oturan, düşen, bisiklet binen, saklambaç, misket oynayan figürlerde hareketi betimleyebilmektedir. Kollar dirsekten bükülmüş, kıyafetler dalgalarla çizilmesiyle iyi düzeyde hareket betimlemesi görülmektedir. Bedensel ve zihinsel gelişimle birlikte figürlerde hareketin sürekli ilerlemekte olduğu gözlenmektedir.

Yapılan değerlendirmelerin sonucunda insan figürü çizim becerisinin öğretiminde akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretimin MEB'in desteklediği öğretim yöntemine ve hem akıllı tahta ile bilgisayar destekli öğretim hem de demonstrasyon yöntemine göre daha etkili olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada demostrasyon (gösteri) yönteminin etkili olmamasının, öğrencilerin teknolojiye daha çok ilgi göstermeleri, kullanılan yöntem için hazırlanan ders materyallerinin öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekmediği sebebiyle gerçekleşmediği söylenebilir. Sadece öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olmasının yetmediği, ayrıca öğrencilerin beklenti ve ilgilerinin de dikkate alınması gerektiği gözlenmiştir.

5.2. Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak, araştırmaya ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

5.2.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Sanat çalışmalarında çocuğun gösterebileceği potansiyelin bilinmesi gerekir. Bu nedenle öğretmen öğrencilerle bireysel ilişkilere önem vermelidir. Öğretmen, çocuğun resimsel gelişim aşamalarını çok iyi tanımalıdır. Çocuğun gelişiminde görülen her aşamayı zenginleştirmeli, bir sonraki basamakta çocuğu cesaretlendirmelidir.
- Öğretmen yaratıcı düşüncelerle çocukları yeni teknik ve malzemelerle tanıştırmalı, çocuklara araştırma ve deneme olanağı vermelidir. Okul öncesi dönemde kullanılan boyama kitaplarını bazı şablon formları oluşturacağı için kullanmamalı ya da kaynak seçimini daha bilinçli yapmalıdır.
- Çocuklar, resimlerini yaparken karşılaştıkları problemleri denemeler yaparak kendilerinin çözümler üretebilmesine fırsat verilmelidir. Asla hazır çözümler gösterilmemelidir.
- Öğretmenler, çocuğun çizimlerini, başarının ölçütü olarak doğal gerçekliğe uygunluğu oranına göre değerlendirmemelidir.
- Öğrencilerin kendine güveninin gelişmesi için öğrenci çalışmalarının sergilenmesine önem verilmelidir.
- Görsel sanatlar dersinde figür çizimi eğitimine daha fazla yer verilmelidir.
- Okullarda görsel sanatlar ders saati süresinin arttırılması, süreklilik, verimlilik, etkililik, kalıcılığa oldukça faydalı olacaktır.
- İnsan figürü çizimi eğitimi ile öğrencilerin sanatsal özgüveni arttığı ve çizim becerilerinin gelişmesiyle birlikte sanata olan ilgi ve sevgilerinin arttığı için figür çizimi eğitimine önem verilmelidir.
- Demonstrasyon (gösteri) yönteminin etkili olabilmesi için öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekebilecek şekilde hazırlanıp sunulmasına önem verilmelidir.

- Verilen eğitimin etkili olabilmesi için akıllı tahtanın derslerde etkin bir şekilde kullanılması önerilir.

5.2.2. Araştırmacıya Yönelik Öneriler

- Çocuğun sanatsal gelişim aşamaları cinsiyet gibi değişkenler göz önüne alınarak araştırma yapılabilir.
- Daha geniş gruplara farklı araştırma yöntem ve teknikleri uygulanarak insan figürü çizimi eğitimi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- İnsan figürü çizimi eğitiminde akıllı tahtayla bilgisayar destekli eğitimi ile farklı yöntemleri karşılaştırarak araştırmalar yapılabilir.
- Özel okul ile devlet okulu değişkenleri kullanılarak araştırma yapılabilir.
- İnsan figürünün yanı sıra hayvan figürü ve obje çizimi eğitimi konuları da araştırılabilir.
- Figür çizimi eğitimine yönelik kapsamlı araştırmaların yapılması önerilir.
- Araştırmanın çalışma süresi daha geniş tutularak öğrencilere yönelik tutum ölçeği kullanılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü. (2003). Etkili Öğrenme ve Öğretme, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Akalın, T. (2008). İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Yaptıkları Resimlerde Aile İçi Yaşantılarının Resimlerine Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akbulut Y. (2010). Sosyal Bilimlerde Spss Uygulamaları. İstanbul: Pasifik Ofset Yayıncılık.
- Akgül, B. (2013). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Akıllı Tahta Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksöz, M. (2010). Sosyal Çevrede İç ve Dış Mekan Olgusunun 10*12 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Yansımaları ve Sanatsal Gelişim Evrelerine Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Alakuş, A. O. (2004). Çocuğun Sanatsal Gelişim Süreci, Eurasian Journal of Educational Research.
- Albayrak, E. (2014). Fatih Projesi Kapsamındaki Okullarda Bilişim Teknolojilerinin Kullanımının Sınıf Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Alkan, C. (1997). Eğitim Teknolojisi, Ankara: Anı Yayıncılık
- Artut, K. (2002). Sanat Eğitimi Kuramları Ve Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K., Pekmezci, H., Yolcu, E., Yılmaz, M., Maccario, N. K., Ünalın, T., & Aykaç, (2010). Özel Eğitim Yöntemleri, Ankara: Anı Yayıncılık
- Balcı, Y. B. (2005). Estetik. Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.
- Batı, D. (2012). 4-12 Yaş Çocuk Resimleri ve Onların İç Dünyalarının Resimlerine Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Becta (2006). "Teaching Interactively with Electronic Whiteboards in the Primary Phase",
- Bensur, B.J., Eliot, J., & Hedge, L. (1997). Cognitive Correlates of Complexity of

Children's Drawings. Perceptual And Motor Skills.

Blinder, C. – Knobel, J. – Siquier, M.L. (2004). *Línica Psicanalítica Com Crianças Madrid: Ideias e Letras*.

Buyurgan, S. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara Pegem Akademi Yayıncılık.

Büyükkarabacak, O. (2008). *Çocuk Resimlerinde İmgelerin Yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneysel Desenler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Case R., & Okamoto, Y. (1996). *The Role Of Central Conceptual Structures İn The Development Of Children's Thought*. Monographs Of The Society For Research İn Child Development.

Case, R. (1985). *Intellectual Development: Birth To Childhood*. Orlando, Fl: Academic Press.

Cherney, I. D., Seiwert, C.S., Dickey, T.M. Ve Flichtbeil, J.D. (2006). *Children's Drawings: a Mirror To Their Minds*. Educational Psychology. 26-1.

Çankırlı, A. (2012). *Çocuk Resimlerinin Dili*, Ankara: Zafer Yayınları.

Çelebi, E. (2000). *S.H.Ç.E.K.'E Bağlı Kurum Yuvalarında Kalan Korunmaya Muhtaç Beş-Altı Yaş Grubu Çocukların İnsan Figürü Çizimlerine Görsel Sanat Eğitiminin Etkisinin İncelenmesi*, Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çilenti, K. (1998). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*, Ankara: Kadioğlu Matbaa.

Dağlıoğlu, H. E. & Deniz, Ü. (2011). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının İnsan Figürü Çizimlerinin Gelişimsel Açıdan Cinsiyete Göre İncelenmesi*, Ankara: Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10- 13.

Daşdağ, F. E. (2009). *Güzel Sanatlar Fakültelerinde Seramik Tasarımı İle İlgili Derslerde Uygulanan Yöntemlerin İncelenmesi*. Doktora Tezi.

Demirel, Ö. (2003). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Di Leo, Joseph H. (1983). Interpreting Children's Drawings. New York: Brunner/Mazel Publishers.

Ekici, F. (2008). Akıllı Tahta Kullanımının İlköğretim Öğrencilerinin Matematik Başarılarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Erbay, M. (2013). Sanat Eğitimi Üzerine, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Ergin, A. (1998). Öğretim Teknolojisi Ve İletişim, Ankara: Anı Yayıncılık.

Erim, G. & Caferoğlu, M. (2012). Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinin Zihinsel Engelli Çocuklara Katkısının Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşleriyle Belirlenmesi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 321-342.

Erman, O. D. (2008). Türk Seramik Sanatında İnsan Figürü Kullanımının Gelişim Süreci, Gazi Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1, 48-43

Exupery, A. D. S. (2018). Küçük Prens, Ankara: Can Yayınları.

Gençaydın, Z. (1987). Resim-İş Eğitiminin Amaç ve İlkeleri. Görsel Sanatlar Eğitimi Dergisi. 43-55.

Golomb, C. (2004). The Child's Creation of a Pictorial World. Mahwah, Nj: Lawrence Erlbaum Associates.

Gordon, T. (1997). Teacher Effectiveness Training (Etkili Öğretmenlik Eğitimi), Çeviren: Emel Aksay İzmir: Sistem Yayıncılık.

Gökdemir, M. A. (2017). Bilişsel Çıraklık Yönteminin Görsel Sanatlar Dersinde 6.Sınıf Öğrencilerinin Seramik Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına, Tutumlarına ve Algılarına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

Güleryüz, H. (2001). Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme, Ankara: Pegem Yayıncılık.

Gürtuna, S. (2007). Çocuk ve Sanat Eğitimi, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Güven, G. (2009), Okul Öncesi Çocukların İnsan ve Aile Resmi Çizimlerinin

Değerlendirilmesi. Doktora Tezi.

Hotormaroğlu, T. A. (1997), Bilgisayar Destekli Öğretimde Ders Yazılımının Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Hıçyılmaz, Y. (2015). Görsel Sanatlar Dersinde Öğrencilerin Akıllı Tahtaya Yönelik Tutumları ve Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

İşman, A. (2005). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kanıcıoğlu, A. (2009). Cinsiyet Farklılıklarının Çocuk Resmine Yansımaları. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Karaağaçlı, M. (2004), Eğitimde Teknoloji ve Materyal, Ankara: Pelikan Yayınları.

Kavcar, Oğuzkan & Sever (1995). Türkçe Öğretimi, Ankara: Engin Yayınevi.

Kaynal, N. (1995). 6-12 Yaş Grubundaki Zihinsel Engelli, İşitme Engelli Ve Cerebral Palsy'li Çocukların İnsan Figürü Çizimlerinin İncelenmesi. Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Kehnemuyi, Z. (2013). Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi. İstanbul: Yky.

Kemertaş, İ. (1999). Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri, İstanbul: Birsen Yayınevi.

Kermen, M. B. (2000). 4-10 Yaş Grubu Çocukların Basit Figür Çizim Gelişimindeki Bilişsel Karşılaştırmalar, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Keskin, S. K. (2007). Çöp Çocuk: Çocuk Çizgilerindeki Giz, İstanbul: Boyut Yayınları.

Kırıçoğlu, O. T. (2002). Sanatta Eğitim. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Klepsch, M. L. (1982). Children Draw Andtell: an Introduction to the Projective Uses of Children'd Human Figure. New York: Brunner Mazellnc.

Koppitz, E. M. (1984). Psychological Evaluation Of Human Figure Drawings By Middle School Pupils. London: Grune & Stratton.

- Koppitz, E. M. (1984). Edirtoryel Guadalupe, Buenos Aires: Pedagoji Kütüphanesi.
- Koşar, E. (2005). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara: Öğreti, Pegem A.
- Küçükahmet, L. (2001). Öğretim İlke ve Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- La Voy, S. K. Pederson, W. C., Reitz, J. M., Brauch, A. A., Luxenberg, T.M., & Nofisnger, C.C. (2001). Children's Drawings: A Cross-Cultural Analysis From Japan And The United States. School Psychology International.
- Lewis, R. & Doorlang, D. H. (1991). Teaching Special Students İn The Mainstream, New York: Merrill.
- Loomis, A. (1971). Figure Drawing For All It's Worth (How To Draw And Paint) .
- Lowenfeld, V., Brittain, W. L. (1964). Creative and Mental Growth New York: The Macmillan Company.
- Malchiodi, C. A. (1998). Çocukların Resimlerini Anlamak, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- MEB (2016). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi 1-8. Sınıflar Öğretmen Kılavuz Kitabı, Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2012). İnsan Figürü Detayları, Ankara: MEB Yayınları.
- Megep (2008). İnsan Figürü Çizimi Ankara: MEB Yayınları Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Elektronik Kitap Viking Press.
- Metin, Ş. & Aral, N. (2012). Dört – Yedi Yaş Çocuklarının Resim Gelişim Özelliklerinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Odabaşı, F. (1998). Bilgisayar (Bilgisayar Destekli Eğitim), Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 8-582.
- Okaylı, M. (2015). Okul Öncesi Dönem (5 – 6 Yaş) ve İlkokul Dönemi (7 – 9 Yaş) Çocuklarında İnsan Figürü Çizimindeki Gelişimin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi, İstanbul.
- Özden, Y. (1997). Öğrenme ve Öğretme, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Özsoy, V. (2003). Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri. (Birinci Baskı) Ankara: Gündüz Eğitim Ve Yayıncılık.

Özsoy, V. & Alakuş, A. O. (2009). Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Öztaş, N. (2007). 4-12 Yaş Grubu Öğrencilerinin Resimlerinde Figür Kullanımı, Figürlerin Mekan Ve Elemanlar İçindeki Özellikleri, Renk, Leke Ve Çizgisel Kullanımı Bakımından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Pala, E. (2010). Photoshop Programının Grafik Anasanat Atölye Öğrencilerine Bilgisayar Destekli Öğretimde Cd İle Öğretmesinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Ruiz, J.M.P. (2005). Aplicacion E Interpretacion Del Test Dibujo De La Figura Humana (Segun El Sistema De E. M. Koppitz), E.O.E.P. De Coslada, İnsan Figürü Çizimi Testinin Uygulanması Ve Yorumlanması (E.M.Koppitz Sistemine Gore).

San, İ. (2004). Sanat Eğitimi Kuramları. Ankara: Tan Yayınları.

San, İ. (2004). Sanat ve Eğitim. Ankara: Ütopya Yayınları.

Sarıtaş, M. (2007). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Saruhan, S. (2015). Müzik Derslerinde Akıllı Tahta Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Striker, S. (2005). Çocuklarda Sanat Eğitimi, İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Sözen, M. & Tanyeli, U. (2003). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Sünkür, M.Ö. (2013). Fen Ve Teknoloji Dersinde Tahmin Et-Gözle-Açıkla Yöntemi Ile Desteklenmiş Yansıtıcı Düşünmeye Dayalı Etkinlik Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.

TDK, (2012). Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu

Yayınları.

Tekin, H. (2009). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınevi.

Toklucu, A. (2007). İlköğretim 6-7-8. Sınıflardaki İmgesel Çalışmalarda Figür Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri (Ankara İli – Elmadağ İlçesi Örneği) Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Turani, A. (2000). Sanat Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Turgut, M. F. (1997). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metodları. Ankara: Yargıcı Matbaası.

Ulutaş, E. (2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 12- 1.

Uşun, S. (2006). Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Eğitim, Ankara: Pegem A Yayınevi.

Ünalın, H. T. (2005). Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Eğitiminde Bilgisayar Destekli Eğitimin Etkililiği. Doktora Tezi.

Ünver, E. (2011). Sanat Eğitimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Weber, J. A., Cooper, K., & Hesser, J. L. (1996). “Children's Drawings Of The Elderly: Young Ideas Abandon Old Age Stereotypes. Art Therapy, 13- 2.

Yağcı, M. M. (2007). Yöresel Kültür Farklılıklarının 7-9 Yaş Grubu Çocuk Resimlerine Yansımaları. (Ankara ve Mardin İlleri Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yalın, H. İ. (2002). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Yavuzer, H. (2012). Resimleriyle Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, M. (2005). Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Yolcu, E. (2004). Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Nobel yayın Dağıtım.

7. EKLER

- 1. İzin Belgeleri**
- 2. Değerlendirme Kriterleri Formu**
- 3. Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı**
- 4. Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları**
- 5. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri**
- 6. Araştırma Çalışması Günlük Ders Planları**
- 7. Araştırma Çalışması Eğitimi Çalışma Yaprakları**
- 8. Araştırma Çalışmasındaki Öğrenci Resimlerinin Karşılaştırılması**
- 9. Araştırma Çalışması Eğitim Fotoğrafları**
- 10. Çalışma Grubu Fotoğrafları**
- 11. Öğrenci Çalışmaları**

EK-1 a
İzin Belgeleri

Evrak Tarih ve Sayısı: 11/10/2017-20347

T.C.
DICLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 68508712-100-
Konu : Anket İzni

VALİLİK MAKAMINA
DIYARBAKIR

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Umut YAĞÇI'nın, "7.Sınıf Öğrencilerinde İnsan Figürü Çizimi Eğitiminin Akıllı Tahta İle Uygulamasının Başarı ve Kalıcılığa Etkisi" konulu yüksek lisans tez anket çalışmasına ilişkin İlimiz Merkez Sur ilçesinde bulunan Alipaşa Ortaokulu'nda görüşme yoluyla ölçek uygulayabilmesi için gerekli iznin verilmesi hususunda olurlarınızı arz ederim.

Prof. Dr. Eyyüp TANRIVERDİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

EK :
1 Takım Yazı

BELGENİN ASLI
ELEKTRONİK İMZALIDIR
11/10/2018

Mehmet Emin KARAR
Bilgisayar İşletmeni

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/en/Visioin/Validate_doc.aspx?V=BEK44150F

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon :90 412 241 10 10 Faks :90 412 241 10 54
e-Posta : dicle@u.dicle.edu.tr Elektronik Ağ: http://www.dicle.edu.tr
Kep Adresi : dicleuniversitesi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Meral Özçelik
Evrak Pin Kodu: 84403
Ayrıntılı bilgi irtibat tel.: 2374

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK-1 b

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Etik Kurulu

İlgi: 10.09.2017 tarih ve 79590 sayılı yazı. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim- İş Eğitimi Programına kayıtlı 12966004 no'lu Yüksek Lisans öğrencini Umut YAĞÇI'nın "**7. Sınıf Öğrencilerde İnsan Figürü Çizimi Eğitiminin Akıllı Tahta İle Uygulamasının Başarı ve Kalıcılığa Etkisi**" konulu Yüksek Lisans tez anket çalışmasının için Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkez Sur ilçesinde bulunan Alipaşa Ortaokulu'nda görüşme yoluyla ölçek uygulamasına ilişkin veri toplamasına talebi Kurulumuzun 21 Eylül 2017 tarihli oturumunda görüşülmüş, ilgili kurul kararı aşağıda belirtilmiştir.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

KARAR-2017/7-2 Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim- İş Eğitimi Programına kayıtlı 12966004 no'lu Yüksek Lisans öğrencini Umut YAĞÇI'nın "**7. Sınıf Öğrencilerde İnsan Figürü Çizimi Eğitiminin Akıllı Tahta İle Uygulamasının Başarı ve Kalıcılığa Etkisi**" konulu Yüksek Lisans tez anket çalışmasının için Diyarbakır İl Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Merkez Sur ilçesinde bulunan Alipaşa Ortaokulu'nda görüşme yoluyla ölçek uygulamasına ilişkin veri toplamasına talebi etik açıdan uygun olduğu, herhangi bir sakınca içermediği ve etik ilke şartlarını taşıdığı kanaatine varıldığından, anketin uygulanmasının uygun olduğuna oy birliğiyle karar verildi.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Behçet ORAL

Başkan

Üye

Prof. Dr. Abdulkadir MASKAN

Prof. Dr. Selahattin GÖNEN

Prof. Dr. Giray TOKAL

Üye

Doç. Dr. Kemal ÖZGEN

Doç. Dr. Sabri KARADOĞAN

Doç. Dr. İlhami BULUT

Üye

Doç. Dr. Bülent SÖNMEZ

Üye

Yrd. Doç. Dr. Fatih YILMAZ

EK-2

Değerlendirme Kriterleri Formu

İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMLERİNİN GELİŞİMSEL AÇIDAN DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ

Öğrencilere uygulanan ön ve son testler sonucunda elde edilen insan figür çizimleri Koppitz'in "İnsan Figürlerine Gelişimsel Açıdan Değerlendirme Kriterleri"ne göre var/yok şeklinde değerlendirilip puanlanmıştır. İnsan Figürü Çizimlerinin Gelişimsel Açıdan Değerlendirme Kriterleri aşağıdaki maddeleri içermektedir:

1. Kafa
2. Gözler
3. Gözbebekleri
4. Kaşlar ve kirpikler
5. Burun
6. Burun delikleri
7. Ağız
8. Çift dudak
9. Kulaklar
10. Saç
11. Boyun
12. Vücut
13. Kollar
14. Çift çizgi ile gösterilen kollar
15. Aşağıya doğru gösterilen kollar
16. Omuzlara doğru şekilde yerleştirilmiş kollar
17. Dirsekler
18. Eller
19. Parmaklar
20. Doğru sayıda parmaklar
21. Bacaklar
22. Çift çizgi ile gösterilen bacaklar
23. Dizler

24. Ayaklar
25. Çift çizgi ile gösterilen ayaklar
26. Profil gösterim
27. Elbise; 1 özellik/hiçbiri
28. Elbise; 2-3 özellik
29. Elbise; 4-5 özellik
30. Vücut oranları yerinde

Bu kriterler; beklenen, gözlenen, olağan ve olağandışı olmak üzere 4 kategoride gruplandırılmıştır.

1. Beklenen: Bu kategoride belirli bir yaş seviyesinde İFÇ'nin %86–100'ünde var olan bütün özellikleri içerir. Bu özellikler hemen hemen bütün normal çocukların İFÇ'lerinde mevcuttur. Bunlar, belirli bir yaştaki çocukların figür çizimlerinde gözlenen çizilmesi gereken minimum özelliklerdir. Beklenen kriterlerin varlığından çok yokluğu daha önemlidir.

2. Gözlenen: Bu kategoride belirli yaş seviyesinde İFÇ' de gelişimsel kriterlerin %51–85'inin var olmasıdır.

3. Olağan: Belirli bir yaş seviyesinde İFÇ' de gelişimsel kriterlerin %16–50'sinin mevcut olmasıdır.

4. Olağandışı: Bu kategoride belirli yaş seviyesinde İFÇ' de gelişimsel kriterlerin %15'inden azının bulunmasıdır. Bununla olağandışı gelişimsel kriterlerin sadece ortalamanın üstündeki zihinsel olgunluğa sahip olan çocukların İFÇ'lerinde rastlandığı farz edilmektedir. İFÇ'den alınan puanların hesaplanmasında beklenen ve olağandışı kriterlerden alınan puanlar ön plandadır. Beklenen kriterler hangileri ise bu kriterlerden hepsinin var olup olmadığına bakılır (Koppitz, 1968).

Bu ölçeğin hazırlanması aşamasında 30 tane kriter hazırlanmış ve bu kriterler uzman hocalar tarafından gözden geçirilerek geçerli ve güvenilir bir test olduğu sonucuna varılıp, bunların uygulanabilirliğine karar verilmiştir. Bu kriterler alan uzman hocalarına göre değerlendirme kriterleri olarak öğrencilerin çizimlerine uygulanabilir niteliktedir.

İnsan Figürü Çizimi Değerlendirme Formu

..... GRUBU No: Cinsiyet:	Ontest		Sontest		Kalıcılık	
	Var	Yok	Var	Yok	Var	Yok
Kafa						
Gözler						
Gözbebekleri						
Kaşlar ve Kırpıklar						
Burun						
Burun delikleri						
Ağız						
Çift dudak						
Kulaklar						
Saç						
Boyun						
Vücut						
Kollar						
Çift çizgi kollar						
Aşağıya doğru kollar						
Omuzlardan çıkan kollar						
Dirsekler						
Eller						
Pamaklar						
Doğru sayıda parmaklar						
Bacaklar						
Çift çizgi bacaklar						
Dizler						
Ayaklar						
Çift çizgi ayaklar						
Profil gösterim						
Elbise 1 özellik/hiçbiri						
Elbise 2-3 özellik						
Elbise 4-5 özellik						
Vücut oranları yerinde						
Toplam 30 Kriter						

EK-3

Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı

Yedinci sınıf görsel sanatlar dersinde yaratıcı sürecin araştırılması, analizi ve keşfi üzerinde durulur. Öğrencilerin sanat elemanları ve tasarım ilkeleri doğrultusunda geleneksel ve çağdaş sanat materyallerini kullanarak tasarım yapmaları sağlanır. Öğrencilerin sanat eserlerindeki tema, konu ve sembolleri değerlendirirken sorgulama becerisini kullanarak görsel sanat dilini geliştirmeleri üzerine vurgu yapılır. Öğrenciler, sanatın anlamını ve değerini araştırmaları için teşvik edilirler.

7.1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme

7.1.1. Görsel sanat çalışmalarını oluşturmak için araştırmaya dayalı uygulama sürecinin basamaklarını eskiz defterinde gösterir.

7.1.2. Görsel sanat çalışmasında sanat tekniklerini ustalıkla kullanır.

7.1.3. Yaşantısının herhangi bir anını hikayeleştirerek görsel sanat çalışmasına yansıtır. *Öğrenci daha önce yaşadığı olaylardan esinlenerek hikâye oluşturur ve bunu biçimlendirir.*

7.1.4. Görsel sanat çalışmasında geleneksel ve çağdaş malzemeler ile teknikleri kullanır. *Geleneksel malzemeler olarak kuru boya, suluboya, pastel boya, fırça vb.; çağdaş malzemeler olarak video, bilgisayar, fotoğraf makinesi, tablet vb. tercih edilebilir.*

7.1.5. Görsel sanat çalışmasında farklı perspektif tekniklerini kullanır. *Mekanda derinlik etkisi yaratmak için çizgi ve hava (renk) perspektifi birlikte kullanılır.*

7.1.6. Gözleme dayalı çizimlerinde farklı teknikleri uygular.

7.1.7. Farklı malzeme ve teknikleri kullanarak üç boyutlu çalışma yapar.

7.1.8. Görsel sanat çalışmalarını oluştururken sanat elemanlarını ve tasarım ilkelerini kullanır. *Renk: Kromatik renk ilişkileri Kroma: Bir rengin parlaklıktan donukluğa veya ışıltılı hâlden griliğe doğru geçişi Çizgi: Zıtlık, derecelendirme Mekân: Boşluk, doluluk Vurgu: Odak nokta, baskın Oran-orantı: Gerçekçi, abartılı*

7.2. Kültürel Miras

7.2.1. Sanat eserlerindeki üslupları fark eder.

7.2.2. Sanat ve kültürün birbirini nasıl etkilediğini analiz eder.

7.2.3. Sanatçıların topluma sağladığı katkıları açıklar.

Sanatçıların kültürel, sosyal, ekonomik, eğitsel vb. açılardan topluma yaptığı katkılar tartışılır.

7.2.4. Tarihi olayların sanat eserleri üzerindeki etkisini inceler.

7.3. Sanat Eleştirisi ve Estetik

7.3.1. Sanat eserinde ele alınan tema, konu ve sembolleri tanımlar.

7.3.2. Sanat eserini değerlendirmek için sanat eleştirisi yöntemini kullanır. *Burada 3. Sınıfın 3.3.3' nolu kazanımında sanat eleştirisi kısmında yer alan sorulara ek olarak aşağıdaki sorulara da yer verilir. Tanımlama: Eserdeki ana dokuyu nasıl adlandırırsınız? (yapay mı, doğal mı?) Eserde etkin olan biçimler hangileridir? (geometrik, organik, her ikisi) Hangi gereçler kullanılmıştır? Eser hangi teknikle yapılmıştır?*

Sanat eserinin sanatçısının ismi nedir? Bu ne tür bir sanat eseridir? (grafik tasarım, seramik, heykel, resim, baskı resim vb) Bu eser ne zaman yapılmıştır? Bu sanat eserinin yapıldığı tarihsel dönemde yer alan bazı önemli olayları sıralayınız. Çözümleme: Işık ve renk değerleri nasıl oluşturulmuş? Eser nereden bakılarak yapılmıştır? Eserde size en yakın ve en uzak şey nedir? Neden öyle görüyorsunuz? Eserde biçimler nasıl düzenlenmiş? Eserde değer (valör) nasıl kullanılmış? (açık, koyu, orta ya da yüksek kontrast). Eserde görülen nesnelere ya da figürler gerçek büyüklüğünde mi yapılmış? Eser heykel ise hafif mi, yoksa ağır mı görünüyor? Yorumlama: Eserin ana teması nedir? Sanatçı bu sanat eserini neden yapmış olabilir? Sanat eserinde farklı anlamlar taşıyan semboller var mıdır? Varsa nelerdir? Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir koku hissi veriyor? Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir tad veriyor? Eser size göre hangi nesneye benzeyen bir görüntü uyandırıyor? Eserin insanlara anlatmak istediği özel bir mesajı var mıdır? Bu ne olabilir? Esere baktığınızda çizgiler, renkler ve şekiller size ne hissettiriyor? Yargı: Bu eser güzel midir? Niçin? Bu eser sana soğuk mu geliyor? Sizce bu eser tarihi değer taşıyor mu? Sizce bu eserin bir işlevi var mıdır? Niçin? Bu eserden hoşlandınız mı? Niçin? Eserin

başarılı olduğunu düşünüyor musunuz? Bu eser müzeye konulmaya değer bir eser mi? Bu eser evinizin hangi odası için uygun olurdu? Niçin? Bir kişi niçin bunun gibi (eleştirisi yapılan eser) bir sanat eseri yapmak ister? Eserin türüne ve öğrenci düzeyine göre gerekli görüldüğünde sorular arttırılabilir.

7.3.3. Sanatçıların eserlerini oluşturma süreçlerini karşılaştırır. *Sınıfta gruplar oluşturulup her gruba farklı sanat eserlerinin (resim, heykel, tasarım, seramik vb.) oluşturulma sürecini araştırmaları istenebilir. Elde edilen bilgilerin sınıfta paylaşılması sağlanır.*

7.3.4. Görsel sanat eserlerindeki sanatçının üslubunu fark eder.

7.3.5. Kişisel ve bağlamsal bilgiler temelinde sanat eserini inceler. *Bağlamsal bilginin sanatçının içinde bulunduğu çevre ve şartlar, sanat eserinin işlevi, sanatçıyı etkileyen dinsel, düşünsel ve kültürel özellikleri içeren bilgi olduğuna dikkat edilmelidir. Kişisel bilginin bir sanat eserini gözlemleyerek ve inceleyerek elde edilen bilgi olduğu vurgulanır.*

7.3.6. Sanat eserinde sosyal ve kültürel inanışların etkisini yorumlar. *Farklı kültürdeki inanışların, sosyal çevrenin eser üzerine etkisi yorumlanır.*

7.3.7. Çağdaş medyadaki imaj, yazı ve sembol gibi unsurların yönlendirici etkisini tanır.

7.3.8. Bilgi ve deneyimlerin sanat eserine yönelik bakış açısını nasıl etkilediğini ifade eder.

EK-4

Görsel Sanatlar Eğitiminin Amaçları

İlkokul ve ortaokullarda verilen görsel sanatlar eğitimi programları; öğrencilerin sanat konusunda bilgi sahibi olup, ürünler ve sanatsal etkinlikler oluşturabilecek yeterlilik ve beceri kazanmalarını amaçlamaktadır.

Görsel sanatlar eğitiminin amaçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 1997).

1. Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
2. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için, öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.
3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.
4. Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
5. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.
6. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.
7. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
8. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme.
9. Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme
11. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme.
12. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme.
13. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme.
14. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve takdir etmesini sağlayabilme.
15. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
16. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme.
17. Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahipçıkabilme.

EK-5

Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

Sanat etkinlikleri programını genel amacı öğrenciye katkıda bulunarak daha yaratıcı bireyler yetiştirmektir. Bu anlayış doğrultusunda sanat etkinlikleri dersi programının amaçları şöyle belirtilmiştir;

1- Her çocuk yaratıcıdır.

2- Her çocuk farklı algı, bilgi, sezgi, duygu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulur.

3- Uygulamalarda, görsel sanat alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verilir.

4- Görsel sanatlar dersi, diğer disiplinlerle birlikte eğitim amaçlarındaki bütünlüğü kurmaya veya bireyin kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur.

5- Dersin işlenişi ilgi çekici hale getirilen öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilir.

6- Görsel sanatlar dersi çocuğu temel alır. Öğrenme-öğretme süreci, çocuğun kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde, gelişim basamaklarına göre düzenlenir.

7- Değerlendirmede öğretmen, her çocuğun gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğretme-öğrenme sürecine katılımını ve sınıf içi performansını göz önünde bulundurur (MEB, 2006).

EK-6

Araştırma Çalışması Günlük Ders Planları

KONTROL GRUBU

7. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

SÜRE	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - KONTROL GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma, Geleneksel anlatım yöntemi
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Resim Kâğıdı, Silgi, Açacak, Uçlu kalem, Resim Kalem.
DERS ALANI	Sınıf

KONU: İNSAN FİGÜRÜ

Öğrencilere eğitimden önce insan figürü çizebilme yeteneği konusunda hangi seviyede olduğunu öğrenmek ve daha sonra alınan eğitimde ne kadar ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için ön test uygulanır.

Öğrencilere, bir hafta öncesinden insan figürü çizimlerini incelemeleri ve araştırmaları söylenir. Öğrencilerden, insan figüründeki vücut parçalarının hangi geometrik biçimlere benzediği sorularak cevaplar alınır. İnsan figürü çiziminin bir bütün olarak bakıldığı zaman bazen zor olabileceği ancak yapılacak olan gözlemlerden sonra sadeleştirilerek parçalara ayırmanın işi oldukça kolaylaştırdığı anlatılır. Ayrıntılardan arındırılmış şekilde figürün tahtada öğretmen tarafından nasıl çizileceği anlatılır:

Baş yumurtaya şekline yakın elips şekline, gövde üst konmuş kare kutulara, eklem yerleri küçük elips ya da yuvarlağa, kollar ve bacaklar dikdörtgen veya ince elips şekillerine, ayaklar dikdörtgen kutu, eller kare şekline, üzerindeki parmaklar ise dikdörtgene benzetilir. Bunlar eklem yerlerine çizilen küçük elipslerle birbirine bağlanır. Böylece genel hatlarıyla insan figürü çizimi oluşturulur.

Öğrencilere figür çiziminde ölçülerle ilgili kurallar verilir:

Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık 7 baş kadardır.

Baş yuvarlak değil, elips şeklinde çizilir.

Omuz genişliği 2 baş kadardır.

Kollar ve bacaklar 2 eşit parçadan oluşur.

Kollar aşağı doğru serbest bırakıldığında parmak uçları, kalça ile diz arasına ortaya denk gelir.

Kollar her iki yana açıldığında arada oluşan genişlik o insanın boyu kadardır.

Ellerin açık hali yüzün tamamını kaplarken, kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir.

Ayaklar 1 baş büyüklüğündedir.

Bu belirtilen oranlar öğrenciler tarafından not alınır.

Öğrencilerden ödev olarak anlatıldığı gibi insan figürü resimlerini çizmeleri istenir.

Bir dahaki derste hep birlikte geometrik şekillerden faydalanarak çizim uygulaması yapılacağı

söylenerek ders sonlandırılır.	
Şekil: Eni, boyu olan, derinliği olmayan, iki boyutlu biçimler.	
Form: Işık gölge, renk, anatomi, çizgi ve doku gibi elemanların hepsinin birden oluşturulduğu görüntü veya biçim.	
Figür: Resimdeki insan ve hayvanlar..	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb)	Öğrencilerden ödev olarak anlatıldığı gibi insan figürü resimlerini çizmeleri istenir.
TEKNİK	Karakalem Tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede Öntest - Sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Umut YAĞCI

KONTROL GRUBU
7. SINIF GÖRSEL SANATLAR
GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

SÜRE	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - KONTROL GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma, Geleneksel anlatım yöntemi
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Resim Kâğıdı, Silgi, Açacak, Uçlu kalem, Resim Kalem.
DERS ALANI	Sınıf
KONU: İNSAN FİĞÜRÜ <p>İnsan figürü çizimi hakkında genel bilgileri öğrenmiş olan öğrencilere figür çizimi tekniği gösterip yaptırarak öğrenilenler somutlaştırılmaya çalışılır.</p> <p>Öğretmen tahtada, öğrenciler de resim kağıtlarına insan figürünü çizerek uygulamalı eğitime başlarlar.</p> <p>Bir yandan geometrik şekilleri kullanarak nasıl figür çiziminin yapılacağı anlatılır, diğer yandan da aşama aşama parçaları birleştirilerek çizim işlemine devam edilir:</p> <ul style="list-style-type: none">○ İnsan figürü çizerken basit geometrik şekillerden faydalanırız. Böylece daha kolay çizim yapılabilir.○ Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık yedi buçuk baş uzunluğundadır○ İnsan figürü çizerken baş çiziminden başlanır.○ Başın hemen altına boyun çizgisi çizerek devam edilir. Figür geometrik şekillerle oluşturulmaya devam edilir.○ İnsan figüründe önemli bir parça ise gövdedir. İki kutu üst üste yerleştirilir.○ Gövdeyi çizerken üst kısmın aşağı doğru daraldığına, alt kısmın ise genişlediğine dikkat edilmeli.○ Gövdenin üzerine omuzları belirten elipsler çizilir. Vücudun eklem yerleri bu şekilde yapılır.○ Küçük elipslerle eklemler yani omuz, dirsek, diz, kalça ve bilekler oluşturulur. Bunlara kollar, bacaklar, el ve ayak eklenir.○ Gövdenin üzerine omuzları belirten elipsler çizilir. Vücudun eklem yerleri bu şekilde yapılır.○ Kollar dikdörtgen ya da ince uzun elipsler çizilerek oluşturulur.○ Üst kol alt kola göre daha kalındır.○ Küçük elipslerle eklemler oluşturularak kollar birbirine bağlanır.○ Kollar iki eşit parçadan oluşur.	

- Aşağı doğru uzatıldığında eller, kalça ile diz arasında ortaya denk gelir.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak eller birbirine bağlanır.
- Eller önce kare çizilerek genel hatlarıyla çizilir. Sonra ise dikdörtgenler yardımıyla parmaklar eklenir.
- Elin büyüklüğü: Elin açık hali yüzün tamamını kaplarken kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir
- Gövdenin alt tarafına kalçaları belirten büyük elipsler çizilir. Bir baş büyüklüğünden az olmayacak şekilde çizilir.
- Bacaklar dikdörtgen veya ince uzun elipsler çizilerek oluşturulur.
- Üst bacak alt bacağa göre daha kalındır.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak bacaklar birbirine bağlanır.
- Ayaklar dikdörtgen kutu şeklinde kaba hatlarıyla çizilir.
- Ayağın büyüklüğü yaklaşık 1 baş büyüklüğündedir.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak bacaklar ve ayaklar birbirine bağlanır.

Böylelikle figür çizimini genel hatlarıyla, geometrik şekiller yardımıyla oluşturmuş oluruz. İnsan figürü çizimini genel hatlarıyla yapmış olan öğrencilere figürün nasıl vücut ve elbise ayrıntılarının yapılarak gerçekçi bir insan figürüne dönüştürüleceğinin gösterileceği söylenir.

Öğretmen tahtada gösterirken, öğrenciler de resim kağıtlarına insan figürü ayrıntılarını çizerek uygulamaya başlarlar.

Bir yandan geometrik şekilleri kullanarak yapılan figür çiziminin üzerine kaş, göz, burun, dudak, kulak, saç, tırnak gibi vücudu oluşturan ayrıntıların nasıl yapılacağı anlatılırken, diğer yandan da aşama aşama elbise ayrıntıları, ayakkabı gibi özellikler çizilerek gösterilir.

Böylelikle figür çizimini tam anlamıyla, geometrik şekillerden sonra bütün ayrıntılarıyla oluşturmuş oluruz. Figür çizimini ve dersi tamamlamış oluruz.

Eğitimden sonra öğrencilerin hangi seviyede öğrenme gerçekleştirildiğinin anlaşılması için son test uygulanır. Aradan 6 hafta geçtikten sonra ise kalıcılık testi uygulanır.

Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb)	
TEKNİK	Karakalem Tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede Öntest - Sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Umut YAĞCI

DENEY 1 GRUBU
7. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - DENEY 1 GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB) 9. Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar.(GSK) 8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder.(GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim, anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma.
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, resim kağıdı, silgi, açacak, uçlu kalem, resim kalemi.
DERS ALANI	Sınıf

KONU: İNSAN FİĞÜRÜ

Öğrencilerin insan figürü çizebilme yeteneği konusunda hangi seviyede olduklarını öğrenmek ve verilen eğitim sonrasında ne seviyede ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için ön test uygulanır.

Öğrencilere, bir hafta önceden insan figürü çizimlerini incelemeleri ve araştırmaları söylenir.

Akıllı tahtada insan figürü konusunun sunumu ile derse başlanır.

Öğrencilerden, insan figüründeki vücut parçalarının hangi geometrik biçimlere benzediği sorularak cevaplar alınır. İnsan figürü çizmenin bir bütün olarak bakıldığı zaman bazen zor olabileceği ancak yapılacak olan gözlemlerden sonra sadeleştirerek parçalara ayırmanın çizimi oldukça kolaylaştıracağı söylenir. "Örneğin; baş yumurta biçimine yakın elips şekline, gövde üst üste konmuş kare kutulara, eklem yerleri küçük elips ya da yuvarlağa, kollar ve bacaklar dikdörtgen veya ince elips şekillerine, ayaklar dikdörtgen kutu, eller kare şekline, üzerindeki parmaklar ise dikdörtgene benzetilir. Bunlar eklem yerlerine çizilen küçük elipslerle birbirine bağlanır. Böylece genel hatlarıyla insan figürü çizimi oluşturulur." diye anlatılır.

Öğretmen tarafından akıllı tahtada, ayrıntılardan arındırılmış şekilde figürün nasıl çizileceği konusu gösterilir. Gösterilen sunumda öğrencilere figür çiziminde ölçülerle ilgili kurallar verilir:

"Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık 7 baş kadardır.

Baş yuvarlak değil, elips şeklinde çizilir.

Omuz genişliği 2 baş kadardır.

Kollar ve bacaklar 2 eşit parçadan oluşur.

Kollar aşağı doğru serbest bırakıldığında parmak uçları, kalça ile diz arasına ortaya denk gelir.

Kollar her iki yana açıldığında arada oluşan genişlik o insanın boyu kadardır.

Ellerin açık hali yüzün tamamını kaplarken, kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir.

Ayaklar 1 baş büyüklüğündedir." diye belirtilir.

Belirtilen oranlar öğrenciler tarafından not alınır.

Öğretmen tüm sınıfın bir sonraki derste geometrik şekillerden faydalanarak çizim uygulaması yapacaklarını söyler.

Şekil: Eni, boyu olan, derinliği olmayan, iki boyutlu biçimler.	
Form: Işık gölge, renk, anatomi, çizgi ve doku gibi elemanların hepsinin birden oluşturulduğu görüntü veya biçim.	
Figür: Resimdeki insan ve hayvanlar..	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb)	Öğrencilerden ödev olarak, derste anlatıldığı gibi insan figürü çizimleri istenir. Derste özet yapmak, konuyla ilgili sorular sormak.
TEKNİK	Karakalem tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede öntest - sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Umut YAĞCI

DENEY 1 GRUBU
7. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - DENEY 1 GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB) 9. Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar.(GSK) 8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder.(GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim, anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma.
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, resim kağıdı, silgi, açacak, uçlu kalem, resim kalemi.
DERS ALANI	Sınıf

KONU: İNSAN FİGÜRÜ

Öğrencilerin insan figürü çizebilme yeteneği konusunda hangi seviyede olduklarını öğrenmek ve verilen eğitim sonrasında ne seviyede ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için ön test uygulanır.

Öğrencilere, bir hafta önceden insan figürü çizimlerini incelemeleri ve araştırmaları söylenir.

Akıllı tahtada insan figürü konusunun sunumu ile derse başlanır.

Öğrencilerden, insan figüründeki vücut parçalarının hangi geometrik biçimlere benzediği sorularak cevaplar alınır. İnsan figürü çizmenin bir bütün olarak bakıldığı zaman bazen zor olabileceği ancak yapılacak olan gözlemlerden sonra sadeleştirilerek parçalara ayırmanın çizimi oldukça kolaylaştıracağı söylenir. "Örneğin; baş yumurta biçimine yakın elips şekline, gövde üst üste konmuş kare kutulara, eklem yerleri küçük elips ya da yuvarlağa, kollar ve bacaklar dikdörtgen veya ince elips şekillerine, ayaklar dikdörtgen kutu, eller kare şekline, üzerindeki parmaklar ise dikdörtgene benzetilir. Bunlar eklem yerlerine çizilen küçük elipslerle birbirine bağlanır. Böylece genel hatlarıyla insan figürü çizimi oluşturulur." diye anlatılır.

Öğretmen tarafından akıllı tahtada, ayrıntılardan arındırılmış şekilde figürün nasıl çizileceği konusu gösterilir. Gösterilen sunumda öğrencilere figür çiziminde ölçülerle ilgili kurallar verilir:

"Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık 7 baş kadardır.

Baş yuvarlak değil, elips şeklinde çizilir.

Omuz genişliği 2 baş kadardır.

Kollar ve bacaklar 2 eşit parçadan oluşur.

Kollar aşağı doğru serbest bırakıldığında parmak uçları, kalça ile diz arasına ortaya denk gelir.

Kollar her iki yana açıldığında arada oluşan genişlik o insanın boyu kadardır.

Ellerin açık hali yüzün tamamını kaplarken, kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir.

Ayaklar 1 baş büyüklüğündedir." diye belirtilir.

Belirtilen oranlar öğrenciler tarafından not alınır.

Öğretmen tüm sınıfın bir sonraki derste geometrik şekillerden faydalanarak çizim uygulaması yapacaklarını söyler.

Şekil: Eni, boyu olan, derinliği olmayan, iki boyutlu biçimler.	
Form: Işık gölge, renk, anatomi, çizgi ve doku gibi elemanların hepsinin birden oluşturulduğu görüntü veya biçim.	
Figür: Resimdeki insan ve hayvanlar..	
Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb)	Öğrencilerden ödev olarak, derste anlatıldığı gibi insan figürü çizimleri istenir. Derste özet yapmak, konuyla ilgili sorular sormak.
TEKNİK	Karakalem tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede öntest - sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Umut YAĞCI

DENEY 2 GRUBU
7. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - DENEY 2 GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB) 9. Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar.(GSK) 8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder.(GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim, demonstrasyon, soru- cevap, anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma.
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, ahşap model, insan figürü 3 boyutlu kalıp, insan figürü çalışma kağıtları, oyun hamuru, resim kâğıdı, silgi, açacak, uçlu kalem, resim kalemi.
DERS ALANI	Sınıf

KONU: İNSAN FİGÜRÜ

Öğrencilerin insan figürü çizebilme seviyelerinin ne olduğunu öğrenmek ve verilen eğitim sonrasında ne ölçüde ilerleme kat edebildiklerini belirlemek için ön test uygulanır.

Öğrencilere, bir hafta önceden insan figürü çizimlerini incelemeleri ve araştırmaları söylenir.

Öğretmenin sınıfa getirdiği ahşap model gösterilerek derse başlanır. Öğrencilere ahşap model üzerinde insan figürü çiziminin karmaşık olmadığı, rahatlıkla ve basitçe yapılabileceği söylenerek, eğitim öncesinde kendilerine güven duymaları ve derse karşı güdülenmeleri sağlanır.

Akıllı tahta kullanılarak insan figürünün oranları ve ölçüleri anlatılır.

Öğrencilere figür çiziminde ölçülerle ilgili kurallar verilir:

"Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık 7 buçuk baş kadardır.

Baş yuvarlak değil, elips şeklinde çizilir.

Omuz genişliği 2 baş kadardır.

Kollar ve bacaklar 2 eşit parçadan oluşur.

Kollar aşağı doğru serbest bırakıldığında parmak uçları, kalça ile diz arasına ortaya denk gelir.

Kollar her iki yana açıldığında arada oluşan genişlik o insanın boyu kadardır.

Ellerin açık hali yüzün tamamını kaplarken, kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir.

Ayaklar 1 baş büyüklüğündedir." denilir. Belirtilen oranlar öğrenciler tarafından not alınır.

Öğrencilerin insan anatomisini daha yakından tanıyabilmeleri ve çizimlerine destek olması açısından üç boyutlu model yapacakları insan figürü 3 boyutlu kalıbı ve oyun hamuru getirilir. Öğrencilerden bu kalıplar yardımıyla kız, erkek ve çocuk figürlerin kalıplarını kolay bir şekilde çıkarmaları ve kendi çabalarıyla ortaya çıkardıkları heykelleri ellerine alıp üç boyutlu şekilde incelemeleri sağlanır. Böylece insan figürü dokunularak daha yakından tanınır, farklı bir duygu ile öğrenilir.

Tüm sınıfın insan figürü çalışma kağıtlarıyla alıştırma yaparak, figür çizecekleri söylenir.

Öğretmen tarafından önceden hazırlanan insan figürü çalışma kağıtları öğrencilere verilir. Konunun daha eğlenceli şekilde öğrenilmesini ve öğrenilenlerin pekiştirilmesini sağlayan araçlar olduğu anlatılarak öğrencilere tanıtılır. Ayrıca akıllı tahta kullanımıyla çalışma kağıtlarının içeriği ve nasıl uygulanacağı bütün sınıfa anlatılır.

Birinci çalışma kağıdında insan figürü çiziminde oran orantı bilgilerini görerek çocuk, genç ve yetişkin insanın oranları hakkında fikir sahibi olur öğrenciler.

İkinci çalışma kağıdında figürün basitten zora doğru nasıl çizileceği gösterilir.

Üçüncü çalışma kağıdında insan figürü çizim alıştırmaları yapılabilmesi için üç figür yer alır. İlk figür öğrencilerin nasıl çizildiğini görmesi ve bakarak çizmesi için net bir şekilde görülür. İkinci figür, öğrencilerin üzerinden çizerek netleştirmesi için, belirsiz bir çizgi halindedir. Üçüncü figür ise, öğrencilerin bildiklerini uygulamaları için çaba göstererek, çizim yeteneklerini geliştirmeleri için, çok daha belirsiz bir çizgi halindedir.

Dördüncü çalışma kağıdında ise, bir figür örnek olması için tam olarak gösterilirken, diğer iki figürün bazı parçaları eksik verilip, öğrencinin çizerek tamamlaması beklenir. Öğrencilerden ödev olarak anlatıldığı gibi insan figürü çalışma kağıtlarının uygulanması istenir.

Tüm sınıfın bir sonraki derste geometrik şekillerden faydalanarak figür çizimi yapacakları söylenir.

Şekil: Eni, boyu olan, derinliği olmayan, iki boyutlu biçimler.

Form: Işık gölge, renk, anatomi, çizgi ve doku gibi elemanların hepsinin birden oluşturulduğu görüntü veya biçim.

Figür: Resim ve heykelde insan ve hayvanlar..

Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb.)	Öğrencilerden ödev olarak, derste anlatıldığı gibi insan figürü çizmeleri istenir.
TEKNİK	Üç boyutlu çalışma, karakalem tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede öntest - sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanılır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	Matematik - Oran orantı

BÖLÜM IV

Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

Görsel Sanatlar Öğretmeni
Umut YAĞCI

DENEY 2 GRUBU
7. SINIF GÖRSEL SANATLAR GÜNLÜK DERS PLANI

BÖLÜM I:

Süre	40 dakika
DERS	GÖRSEL SANATLAR
SINIF	7 - DENEY 2 GRUBU
ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme (G.S.B.)
ALT ÖĞRENME ALANI	Görsel Sanatlar Kültürü (G.S.K.)

BÖLÜM II:

KAZANIMLAR	2. Nesne ve figürlerin geometrik biçimleri olduğunu algılar. (GSB) 3. Nesne ve figürleri yalnız bir anlayışla geometrik biçimlere dönüştürür. (GSB) 9. Güzellik kavramının ölçütlerinin kültürlere göre farklılaşabileceğini değer sistemine katar.(GSK) 8. Duygu, düşünce ve izlenimlerini çeşitli görsel sanat teknikleriyle ifade eder.(GSB)
ÖĞRENME-ÖĞRETME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	Akıllı tahta ile bilgisayar destekli eğitim, demonstrasyon, anlatım, dinleme, sunuş yolu, gösterip yaptırma.
KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ ARAÇ VE GEREÇLER	Akıllı tahta, ahşap model, insan figürü 3 boyutlu kalıp, insan figürü çalışma kağıtları, oyun hamuru, resim kâğıdı, silgi, açacak, uçlu kalem, resim kalemi.
DERS ALANI	Sınıf

KONU: İNSAN FİĞÜRÜ

Figür çizimi konusunda öğrenilen bilgiler hatırlatılarak derse başlanır. Çizim örnekleri gösterilir. Sonra öğrencilerle birlikte hem akıllı tahta yardımı ile konunun anlatımı yapılır hem de öğrenciler gösterilen yöntemle çizim alıştırmalarına başlarlar.

Akıllı tahtada çocuklar insan figürü çiziminde geometrik şekillere benzeten vücut parçalarının nasıl birleştirildiğini aşamalar halinde görürler. Her aşamada kendileri de çizim alıştırmaları yaparlar.

Öğretmen konu anlatımında;

İnsan figürü çizerken basit geometrik şekillerden ve ölçülerden faydalanırız. Böylece daha kolay çizim yapılabilir.

Yetişkin bir insanın boyu yaklaşık yedi buçuk baş uzunluğundadır

- İnsan figürü çizerken baş çiziminden başlanır.
- Başın hemen altına boyun çizgisi çizerek devam edilir. Figür geometrik şekillerle oluşturulmaya devam edilir.
- İnsan figüründe önemli bir parça ise gövdedir. İki kare kutu üst üste yerleştirilir.
- Gövdeyi çizerken üst kısmın aşağı doğru daraldığına, alt kısmın ise genişlediğine dikkat edilmelidir.
- Gövdenin üzerine omuzları belirten elipsler çizilir. Vücudun eklem yerleri bu şekilde yapılır.
- Küçük elipslerle eklemler yani omuz, dirsek, diz, kalça ve bilekler oluşturulur. Bunlara kollar, bacaklar, el ve ayak eklenir.
- Gövdenin üzerine omuzları belirten elipsler çizilir. Vücudun eklem yerleri bu şekilde yapılır.
- Kollar dikdörtgen ya da ince uzun elipsler çizilerek oluşturulur.
- Üst kol alt kola göre daha kalındır.

- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak kollar birbirine bağlanır.
- Kollar iki eşit parçadan oluşur.
- Aşağı doğru uzatıldığında eller, kalça ile diz arasında ortaya denk gelir.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak eller birbirine bağlanır.
- Eller önce kare çizilerek genel hatlarıyla çizilir. Sonra ise dikdörtgenler yardımıyla parmaklar eklenir.
- Elin büyüklüğü: Elin açık hali yüzün tamamını kaplarken kapalı hali ise yarısını kaplayacak büyüklüktedir
- Gövdenin alt tarafına kalçaları belirten büyük elipsler çizilir. Bir baş büyüklüğünden az olmayacak şekilde çizilir.
- Bacaklar dikdörtgen veya ince uzun elipsler çizilerek oluşturulur.
- Üst bacak alt bacağa göre daha kalındır.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak bacaklar birbirine bağlanır.
- Ayaklar dikdörtgen kutu şeklinde kaba hatlarıyla çizilir.
- Ayağın büyüklüğü yaklaşık 1 baş büyüklüğündedir.
- Küçük elipslerle eklemler oluşturularak bacaklar ve ayaklar birbirine bağlanır.

Genel hatlarıyla figür çizimi, geometrik şekillerin yardımıyla bu şekilde oluşturulur. Ardından vücut ve elbise ayrıntıları da çizilerek figür çizimi tamamlanır."

İnsan figürü çizimini genel hatlarıyla yapmış olan öğrencilere figürün nasıl vücut ve elbise ayrıntılarının yapılarak gerçekçi bir insan figürüne dönüştürüleceği gösterilir. Öğretmen akıllı tahtada insan figürü ayrıntılarını gösterirken, öğrencilerden de resim kağıtlarına çizimleri istenir. Öncelikle geometrik şekillerin kullanılarak yapıldığı figür çiziminin üzerine kaş, göz, burun, dudak, kulak, saç, tırnak gibi vücudu oluşturan ayrıntıların nasıl yapılacağı anlatılır. Ardından aşama aşama elbise ayrıntıları, ayakkabı gibi parçalar çizilerek gösterilir. Bu şekilde figür, geometrik şekillerden sonra bütün ayrıntılarıyla çizilerek tamamlanır.

Bireysel Öğrenme Etkinlikleri (Ödev, deney, problem çözme vb)	
TEKNİK	Karakalem Tekniği

BÖLÜM III

Ölçme-Değerlendirme: Bireysel öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik Ölçme-Değerlendirme Öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve ileri düzeyde öğrenme hızında olan öğrenciler için ek Ölçme-Değerlendirme etkinlikleri	Ölçme ve değerlendirmede Öntest - Sontest, sunum dosyası, eskiz defteri vb. yararlanır. Ders sonunda öğrencilere son test uygulanır. 6 hafta geçtikten sonra ise kalıcılık testi uygulanır.
Dersin Diğer Derslerle İlişkisi/Açıklamalar	

BÖLÜM IV

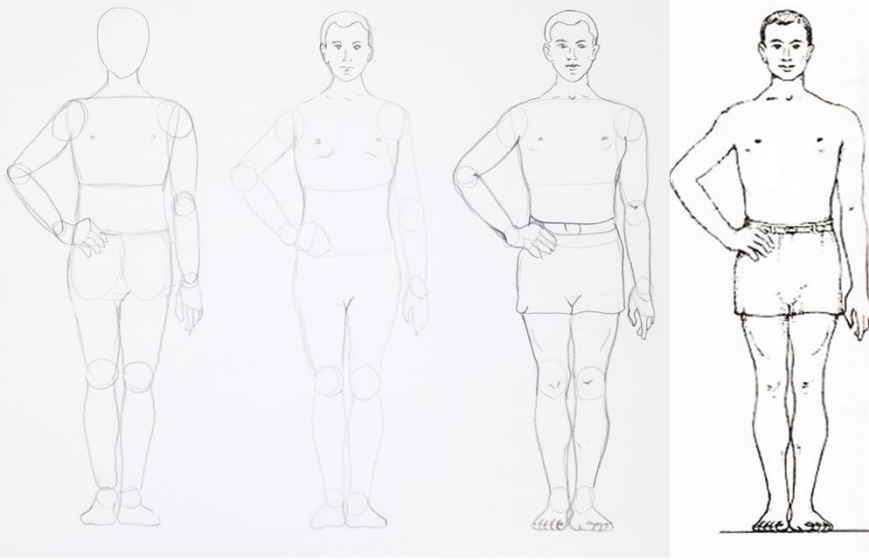
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	
---	--

EK-7

Araştırma Çalışması Eğitimi Çalışma Yaprakları

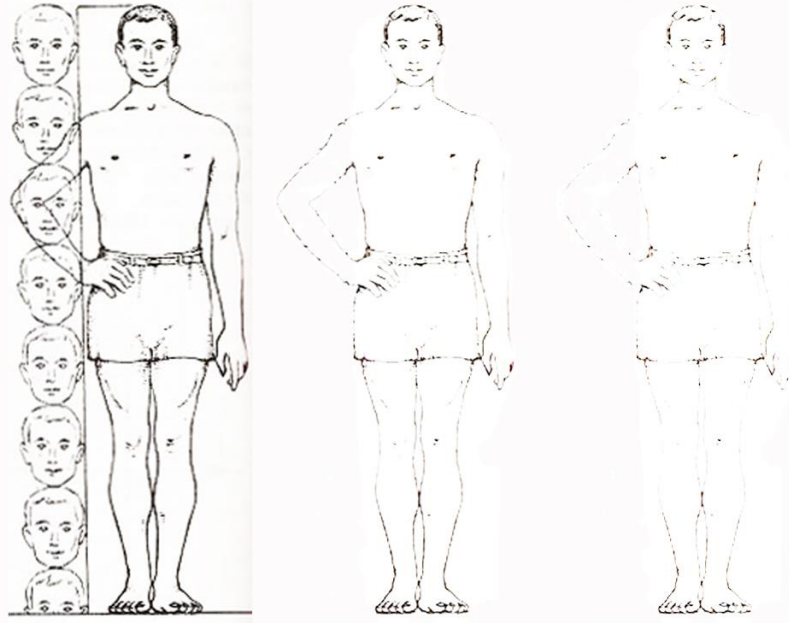
İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİM ALIŞTIRMALARI

Not: Figür çizimini geometrik şekiller kullanarak ağıama ağıama oluşturunuz.

İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMİ ALIŞTIRMALARI

Not: Çizgilerin üzerinden geçerek çizim alıştırmalarını tamamlayınız.

İNSAN FİGÜRÜ ÇİZİMİ ALIŞTIRMALARI

Not: Figür çiziminin eksik yarısını simetrisini inceleyerek tamamlayınız.

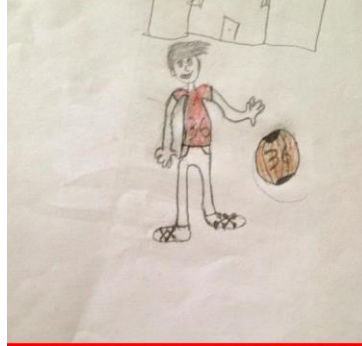

EK-8

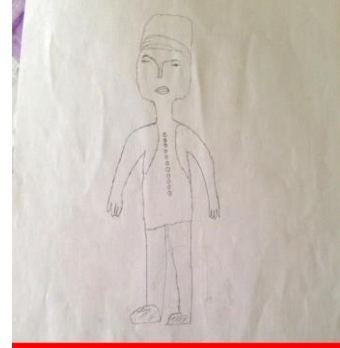
Araştırma Çalışmasındaki Öğrenci Resimlerinin Karşılaştırılması

EĞİTİMDEN ÖNCE

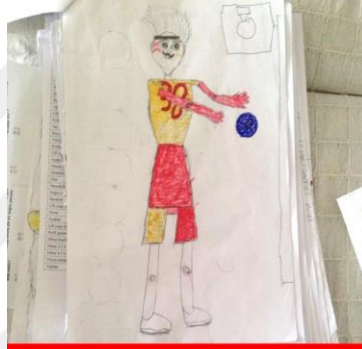
EĞİTİMDEN ÖNCE

EĞİTİMDEN ÖNCE

EĞİTİMDEN SONRA

EĞİTİMDEN SONRA

EĞİTİMDEN SONRA

EK-9
Araştırma Çalışması Eğitim Fotoğrafları

Ek-10

Çalışma Grubu Fotoğrafları

Alan Uzman Hocaları Tarafından Çalışmaların Değerlendirilmesi

EK-11

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI - KONTROL GRUBU ÖNTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI - KONTROL GRUBU SONTTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI - KONTROL GRUBU KALICILIK TESTİ

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-1 GRUBU ÖNTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-1 GRUBU SONTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-1 GRUBU KALICILIK TESTİ

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-2 GRUBU ÖNTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-2 GRUBU SONTEST

ÖĞRENCİ ÇALIŞMALARI – DENEY-2 GRUBU KALICILIK TESTİ

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Umut YAĞÇI

Doğum Yeri : Mardin

Doğum Tarihi : 08.03.1982

Medeni Hali : Evli

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum, Yer ve Yıl)

Lise: Yunus Emre Lisesi - Diyarbakır - 1999

Ön Lisans: Anadolu Üniversitesi Fotoğrafçılık ve Kameramanlık - Eskişehir - 2014

Lisans: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği - Ankara - 2006

Yüksek Lisans: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Programı - Diyarbakır - 2018

Sergiler:

- Kişisel Fotoğraf Sergisi – “Yoldakiler” Diyarbakır 2014
- Kişisel Fotoğraf Sergisi – “Yoldakiler” Mardin Müzesi 2014
- Yurtiçi ve yurtdışında farklı sanat dallarında birçok karma sergi

Eserin bulunduğu yerler: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim İş Eğitimi Anabilimdalı Binası

Aldığı Ödüller:

- Hasankeyf Tasarım Yarışması - Kaymakamlık Mansiyon Ödülü 2012
- Fotoiz Fotoğrafçılar Derneği - Fotoğraf Jüri Ödülü 2010

Çalıştığı Kurum: Milli Eğitim Müdürlüğü

Görevi: Görsel Sanatlar Öğretmeni

Uğraştığı Sanat Dalları: Grafik Tasarım, Resim, Heykel, Seramik, Baskı, Fotoğrafçılık, Cam Sanatı.